

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Hercules Furens

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

L. ANNÆI SENECÆ

* HERCULES
FURENS.

DRAMATIS PERSONÆ.

JUNO. HERCULES. LYCUS. MEGARA. AMPHITRYON.
THESEUS. CHORUS THEBANORUM.

ARGUMENTUM.

Lycus à Creonte, Hercules sceleris, rege Thebano propter scelera in exilium missus, absente jam Hercule apud inferos, ut inde Eurystheï jussu peteret Cerberum (ubi & Thesum in vinculis detentum, qui cum Pirithoo descendens ad rapiendam Proserpinam, liberavit) occasione oblatam arripit, & per seditionem Creontè cum duobus filijs eòso regnum Thebanum occupat. Megaram Hercules uxorem ad nuptias sollicitat, abnuenti vim parat. Opportune reversus Hercules Lycum caterosque illius factionis interfecit. hac tam feliciter gesta Iuno non ferens immittit illi furorem, quo correpus uxorem suam cum liberis interfecit. Quod ubi ad se reversus intellexit, doloris impatiencia vix Amphitryonis atque Thesei precibus detentus ne sibi mortem inferret, cum Theseo Athenas purgandus proficiscitur.

ACTUS PRIMUS.

JUNO sola.

Iuno Iovis furta, pellices, nothos, Herculem autem maxime stomachatur. cui ab inferis reverso furiosam machinatur perniciem.

SOROR Tonantis (hoc enim solum mihi Nomen relictum est) semper alienum Jovem, Ac templa summi vidua deserui ætheris;

Locum-
* Hercules furens.] Hoc modo Euripides tragediam quandam inscripsit; quam sibi hæc fabula noster proposuit imitandam. Delirius. Apud Euripidem tragedia est huic affinis & argumento & nomine. Oeconomia partim similis, partim dissimilis. Velitatio Amphitryonis cum Lycò apud utrumque paria facit: sed in decore personarum Amphitryonis longe inferior Seneca; ut in multis aliis. Re-

Verf. 1. Soror Tonantis] Tacit, Annal. 14. Octavia paucis dehinc interfectis diebus mori jubetur, cum jam viduam se & tantum sororem testaretur. Gronovius. Soror] Si sum regina Iovisque Et soror & conjux certe soror. Farnab. 13. Templa] Templam veteres, pro quovis tractu, & quavis hominum Deorumve habitatione, posuerunt.

A

Varro

Locumque, cœlo pulsa, pellicibus dedi.
 Tellus colenda est: pellices cœlum tenent.
 Hinc, Arctos alta parte glacialis poli
 Sublime classes fidus Argolicas agit;
 Hinc, qua tepenti vere laxatur dies,
 Tyriæper undas vector Europæ nitet;
 Illinc, timendum ratibus ac ponto gregem
 Passim vagantes exerunt Atlantides.
 Ferro minaci hinc terret Orion deos:

10

Suasque

Varro id docet initio lib. 6. de Ling. Latin. Templum dicitur tribus modis; ab natura, ab auspicio, ab similitudine. Natura in cœlo, ab auspicio in terra, ab similitudine sub terrâ. In cœlo templum dicitur. Delitius.

4. Pulsa, pellicibus] Ovidius 2. met. Quæriti, atheris quare regina deorum Sedibus hic adfuit? pro me tenet altera cœlum. Idem.

6. Arctos alta] Callisto Lycaonis filia à Iove compressa, à Iunone in αρκτος i. ursam mutata, à Iove una cum filio Arcade in cœlum relata, alterum sidus Helice, alterum Cynosura vocatur. Farnabius.

7. Sublime] Quoad nos, quibus ab Aequinoctiali Septentrionem versus sitis, Hic vertex semper sublimis. Idem. Sidus Argolicas agit;] Helice, quam Græci primum observabant, ut Sidonii Cynosuram, Helicem Grajaca rina notat. vide quæ ad v. 696. Medea. Id.

8. Hinc;] Ab Australi parte, in ipso Zodiaco. Idem. Qua tepenti] Qua dies elongatur & aperitur oriente Tauro xx. die Aprilis. Idem. Laxatur enim dies quàm sit longior: laxatur humus, cum aperitur.

9. Vector] Taurum secundum Zodiaci signum, quem poëta fabulantur Taurum eum fuisse, qui Europam à Phœnicæ transivit in Cretam, ejus opera Jupiter eam illi gratiam retulit, ut inter sidera illum collocarit. Farn. Nitet;] In sidus conversus fulget. Id.

10. Illinc,] A parte Orientali. Id. Timendum] Propter tempestates quas ortæ denunciant. Idem.

11. Vagantes] Quoad nostrum appetum, fixæ tamen sunt. Idem. Atlantides. J. Pleiades v. i. stellæ inter os Tauri & caudam Arietis fixæ, Atlantis ex Pleione filia, quatum tres Elestram, Majam, Taigetem Jupiter compressit. Idem.

12. Ferâ comâ hinc extertet] Codex Melisi. Ferâ minax hinc terret. Cui valde se adherere testatur Lipsius, & capiendum canem venatori Orioni adjungitur: aut reponendum, ferro minax. Hoc proximum vero, et si comam Herculis Iovi quoque formidabilem visu reperit alcabi Cruterus, eoque Ferâ comâ cum octo Pall. obducatur pro vulgata. Membr. Etrusc. omnium vetustissima à manu prima: Ferro minaci hinc terret Orion deos. Quo eraso, sic tamen ut consequi oculis haud difficulter possis, à manu altera reposita est eodem vulgata, & in margine quoque recentiore manu: ferro minax. Justissimum ergo, ut prima omnium scriptura valeat, quæ & versum facit numerosiorem. Cicero in Phœnomenis: Orion humeris & lato pectore fulgens, Et dextra retinens non cassi luminis ensim Lucanus: Ensi ferâ nimium fulget latus Orionis. Stautius equo Domitiani: Magnus quanto mucrone minatur Nostribus hibernis & sidera terret Orion. Sequenti versu nescio unde nuperæ editiones,

411764:

Suasque Perseus aureus stellas habet.

Hinc, clara gemini signa Tyndaridæ micant:

Quibusque natis mobilis tellus stetit.

Nec ipse tantum Bacchus, aut Bacchi parens,

Adiere superos: ne qua pars probro vacet,

Mundus puellæ ferta Gnoffiacæ gerit.

Sed vetera querimur: una me dira ac fera

Thebana nuribus sparfa tellus impiis,

Quoties novercam fecit? escendat licet,

Meumque victrix teneat Alcimene locum;

Pariterque natus astra promissa occupet;

In cuius ortus mundus impendit diem,

Tardus-

aureus: nam, *aureus*, veteres & liber optimus. *Gronovius*. Orion] E Iovis, Neptuni, & Mercurii urina natus; quod zelotypam deam male urit. *Farnabius*. Deos:] Sidera Deos vocat, more antiquorum, de quo alibi. Exteriet autem Orion sidera, non omnia, sed Pleiades; quas cum matrem illarum insequeretur, simul in fugam compulit, unam quoque illarum Meopen violavit. auctores Q. Smyrnaeus lib. 5. Athenæus lib. 11. & Scholiastes Apollonii in lib. 3. Orion, Latine *Iugula*. Deltrius.

13. *Stellas xxv. Aureus*.] Pulcher, splendidus, utpote quem Iupiter in aureum imbrem conversus e Danaë genuit. *Farnabius*.

14. *Clara Tyndaridæ] Lucida sidera*. Castor & Pollux Iovis ex Leda Tyndari uxore filii. *est autem Anachronismos seu Prolepsis, necdum anim Tyndarida mortui erant*. Idem.

15. *Quibusque natis]* Apollo & Diana, quos Pythona serpentem fugiens Latona enixa est in Delo insula, prius erratica & fluctibus agitata, tum vero primum firmata, & *Mycono celsa Gyaroque revincta*. Idem.

16. *Bacchi parens*.] Semele, quæ & in caelum relata traditur. Idem.

18. *Mundus]* Cælum cepit in nu-

merum Siderum coronam Ariadnes conjugis Bacchi, & filia Minois regis Cretæ, in qua Cnosus urbs regia. Idem.

19. *Sed vetera querimur*.] In Etruscis & antiquioribus est omnibus: *Sed vetera sero querimur*. Itaque ut verus constaret, duas voces delevit Fabricius, *dira ac*, non suffragante Delrio. At Lipsius inducit *sero sero*, cui auscultatum. Me nondum penitet veteris conjecturæ, scriptum fuisse olim: *Sed sero querimur*: ut medii vocabuli *sero* vetera fuerit explicatio. Vide *Observat. 2. 19. Gronov. Dirac ac fera*.] Respicit fab. de anguinis dentibus à Cadmo feminatis iustâ 9. 259. *Farnabius*.

20. *Nuribus sparfa tellus impiis*.] Mulieribus impiis: seu pellices Iovis, seu Bacchas notet. Idem.

21. *Quoties novercam]* Tanquam privignos mihi effundant pellices: Zethum & Amphion Antiopa, Bacchum Semele: Herculem Alcmena. *Farnabius*. *Ascendat licet*.] Etruscus codex scriptura expressissima: *escendat licet*. Ut & in Phoenissis. Vide quæ notavimus ad Livii 2. 28. *Gronovius*.

23. *Promissa]* A Love infra 958. & à virtute in solitudine. *Farnabius*.

24. *In cuius ortu mundus]* Etruscus à manu prima, *ortus*, neque aliter qua-

4 L. ANNEI SENECAE
 Tardusque Eoo Phœbus effulsit mari,
 Retinere mersum jussus Oceano jubar.
 Non sic abibunt odia. vivaces aget
 Violentus iras animus, & sævus dolor
 Aeterna bella pace sublata geret.
 Quid bella? quidquid horridum tellus creat 30
 Inimica; quidquid pontus aut aër tulit
 Terrible, dirum, pestilens, atrox, ferum;
 Fractum atque domitum est. superat, & crescit malis;
 Iraque nostra fruitur: in laudes suas
 Mea vertit odia. dum nimis sæva impero, 35
 Patrem probavi: gloriæ feci locum:

Qua

tuor Pall. & quidam Delriani. Luca-
 nus lib. 5. in ventos impendo vota fre-
 tumque. Curtius lib. 4. Vastasterras,
 deserta omnia occurrere: in unius homi-
 nis jactationem tot millium sanguinem
 impendit. lib. 10. quibus hoc solum ex
 tantis opibus superest, in quod impendit-
 tur. At pro, impendit, esse in duobus,
 impendit, & suo sensu, scripsit Raphe-
 lingius: postea hoc ferio cepit defendi.
 Secus, diem, aiunt, singulari nume-
 ro poni pro plurali, & de partu in-
 terpretandum, cum septem dies Ale-
 mena in labore fuerit: sed alterum esse
 germanum. Minime vero: impendit
 & plures habent fidelioresque & sensu
 longe meliore. Ne dicam Senecæ,
 Luciano & his auctoribus amatum esse
 verbum. Sive autem ternox illa fuit
 Herculea, qui que intercedere inter
 duas noctes dies debuit, tertiam con-
 stituit noctem; sive duæ tantum no-
 ctes continuatæ sunt eliso medio die,
 mundis uno die multatus est, ejusque
 damnum fecit: hoc est, impendit diem.
 Gronovius. Ad cuius πολυαθλις ης
 & πειρασίης λέωνι generationem
 continuatæ sunt duæ noctes adjecto
 die intermedio. Farnabius.

25. Tardusque Eoo] Et Sol à Jove
 jussus per duplum spatium vacare, post
 geminam noctem exortus est è mari

Orientali secundum opinionem vul-
 garem. vel, supra Horizontem, pro
 quo mare usurpant poetæ. Idem.

27. Vivaces aget iras, &c.] Me-
 mores, graves & inextinguibile peccus.
 Idem.

30. Quid bella? quidquid] Flor.
 Quæ bella? quidquid. Gronov. Epa-
 nort hostis indignationis plena. sed quid
 ego bella loquor, postquam monstra,
 terrestria, taurum, Scorpion, gigantes:
 aquatilia, cancrum, Hydram, &c. aëtia,
 Stymphalidas debellarit? Farnabius.

34. Iraque nostra] Vere Hercules,
 ut qui ex odio τῆς ἡρώς κλέσθη asse-
 quatur. Idem.

35. Dum nimis sæva impero,] Per
 Eurystheum Mycenarum regem, qui,
 meditante, Herculem ad difficilima
 quæque obeunda adigit, infra vers. 829.
 Idem.

36. Patrem probavit: inde qua]
 H. Comelinus in duobus ait Pall. fuisse
 probavi, gloriæ feci locum. Qua sol re-
 lucens quaque reponens diem Binos, &c.
 Inde adoptavit Scaliger, atque ex
 vet. libris sic restituisse, nisi quod re-
 promens dat pro reponens. Sed relucere
 & repromere diem quid differunt? Ita-
 que Scriverius maluit, reponens. Con-
 cinnabat præterea Grotius: reducens
 quaque deponens: & sensu & versu in-
 tegriore,

Qua Sol reducens, quaque deponens diem,
 Binos propinqua tingit Æthiopus face,
 Indomita virtus colitur; & toto Deus
 Narratur orbe. Monstra jam desunt mihi;
 Minorque labor est Herculi iussa exequi,
 Quam mihi jubere. lætus imperia excipit.
 Quæ fera tyranni iussa violento queant
 Nocere juveni? nempe pro telis gerit,
 Quæ timuit, & quæ fudit: armatus venit
 Leone & hydra. Nec fatis terræ patent:
 Effregit ecce limen inferni Jovis,
 Et opima victi regis ad superos refert.
 Parum est reverti: fœdus Vmbrarum perit.

Vidi

tegiore. Non caret mente vulgata: trium enim mundi regionum mentionem fecisse potest videri. Ut infra vers. 883. Pax est Herculea manu Auroram inter & Hesperum, Et qua sol medium tenens Vmbras corporibus negat. Vbi omisiss septentrio. Ut Meridies vers. 1139. Sub ortu solis an sub cardine Glacialis Visæ: numquid Hesperii maris Extrema tellus, &c. Quæ tamen ideo proponimus, ne quis male pugnans pro vulgata contra nos illis, quasi non visis, utatur. Etruscus ostentat a secunda manu: *probarit inde qua lucem premit: vetusta erasa, quam fuisse, probavi, gloria feci locum*, ut & in Morguntino apparuit Delrio, verisimillimum est. Sequens ita existat Florentiæ: *Qua Sol reducens, quaque reponens diem. Vt fere voluit Rurgerfius: faciebat enim reponens. Vossianus utrumque versum servat, sed alterum ita formatum: Titan diem Qua sol revertens quaque deponens diem. Ex his omnibus colligas licet veram lectionem esse: Patrem probavi, gloria feci locum. Qua sol reducens quaque deponens diem Binos propinquat tingit Æthiopus face, Indomita virtus colitur. Ut voluerat Gronovius.*

38. Binos tingit Æthiopus] Per

binos, Orientales & Occidentales intellige.

39. Toto Deus narratur orbe.] Ex veterum more, qui à quibus insignia beneficia acceperant, aras illis consecrabant, & divinos honores decernebant, Hercules pro totum orbem latrocinii à se & sceleribus repurgatum, veluti Jovis & Æthiopiæ colebatur, hoc Juno queritur. Delrius.

43. Tyranni] Eurysthei supra v. 35. Farnabius.

45. Quæ timuit,] Quæ in primo congressu etiam timere potuit. aggressus vero devicit à natura, non à consilio & ratione, & οὐκ ἔστιν ἄρα. Etiam nôrit fortis quæ timere debeat, vide Med. 160. & 166. Idem.

46. Leone] Nemeæ leonis pelle, & sagittis felle & sanguine Lerna: Hydræ tinctis. Idem.

47. Inferni Jovis,] Plutonis: Homero *Ἰδὸς ἡρῆς* & *Ἰδὸς Ἰδῆς*. Idem.

48. Opima victi regis] Spolia opima ipsi Diti erepta, Cerberum scilicet tricipitem. Plutonis insigne, ut fulmen trisulcum Jovis, Neptuni tridentem. Idem.

49. Fœdus Vmbrarum perit.] Nugas agit illa potior pars membranatum, quæ inferi, perit, cum suis sibi

Vidi ipsa, vidi nocte discussa inferum, 50
 Et Dite domito, spolia jactantem patri
 Fraterna. cur non victum & oppressum trahit
 Ipsum catenis paria sortitum Jovi?
 Ereboque capto potitur, & reteggit Styga?
 Patefacta ab imis Manibus retro via est, 55
 Et sacra diræ Mortis in aperto jaçent.
 At ille, rupto carcere Umbrarum, ferox
 De me triumphat, & superbifica manu
 Atrum per urbeis ducit Argolicas canem.
 Viso labantem Cerbero vidi diem, 60
 Pavidumque solem: me quoque invasit tremor,
 Et terna monstri colla devicti intuens,
 Timui imperasse. Levia sed nimium queror,
 Cælo timendum est; regna ne summa occupet,
 Qui vicit ima. scepra præripit patri. 65
 Nec in astra lenta veniet, ut Bacchus, via:
 Iter ruina quæret, & vacuo volet

Regna-

glossis atque interprete veteri, Proserpinam foederatam regi Umbrarum, enarrantibus. Liber optimus, peris. Statius Thebaide octava, in verbis Plutonis offensi hiatu terræ lapsuque vivi Amphiarai in Tartara: *periant aegedum discrimina rerum. Nam cui dulce magis? Fœdus est jus ac fas & status perpetuusque ordo.* Ovidius lib. 10. metam. *at tu, dum corpore non es Passa nefas, animo ne concipe, neve potentis Concubitu vetito natura pollue fœdus.* Medea: *Bene dissepti fœdera mundi Traxit in unum Thessala pinus.* Florus 3. 6. *Sublati que commercii rupto fœdere generis humani. Abolito jure communi, quod consensus gentium & ipsa natura sanxit.* Statius lib. 12. Thebaid. *Terrarum leges & mundi fœdera mecum Defensura manus.* Nec aliter Hebræi. Hieremias cap. xxxiii. *Si irritum potest fieri pactum (betith) meum cum die, & pactum meum cum*

noctæ, ut non sit dies & nox in tempore suo. Gronovius. Dum Herc. vivus adhuc Tartara quæ Plutoni sortitione contigerant, penetrat, atque inde Cerberum in superas auras trahit. *Farnabius.*

52. *Fraterna.*] Pluto. *Idem.*

54. *Ereboque*] Erebus profunditas inferorum, Servius & Sabinus in 4. *Æneid.* hic pars, pro toto inferno; *Delvius.*

55. *Patefacta*] Reditus ab inferis contra sortitionis fœdus jam vivis patefactus est. *Farnabius.*

56. *Sacra diræ*] Sacra illa & arcana umbrarum custodia (Cerbero ab Hercule sublato) in aperto est, & pervia descendere atque remigrare volentibus. *Idem.*

65. *Lenta*] Quieta vel morte expeçtata. *Idem.*

67. *Vacuo*] Expulsis cælo cæteris diis. *Idem.*

68. *Rob-*

50 Regnare mundo. Robore experto tumet,
 Et posse cœlum viribus vinci suis
 Didicit ferendo. subdidit mundo caput, 70
 Nec flexit humeros molis immensæ labor,
 Mediusque collo sedit Herculeo polus,
 55 Immota cervix sidera & cœlum tulit,
 Et me prementem. Quærit ad superos viam.
 Perge ira, perge, & magna meditantem opprime. 75
 Congredere; manibus ipsa dilacera tuis.
 Quid tanta mandas odia? discedant feræ:
 60 Ipse imperando fessus Eurystheus vacet,
 Titanas aufos rumpere imperium Jovis
 Emitte: Siculi verticis laxa specum. 80
 Tellus gigante Doris excusso tremens,
 Supposita monstri colla terrifici levet.
 65 Sublimis alias Luna concipiat feras.

Sed

68. *Robore experto tumet,*] Placet Lipsio præ veteri lectione, *experto*. Delirio quoque illud haud dubie melius, cum sit, librato & versato diligenter, quantum valeat. Neque ineptum ego dixerim, sed quia Etruscus, *experto*, hoc prætulerim, quando & sensu grandius est. Experientia utique certior est æstimatione, & sæpe usu vana deprehenduntur, quæ quantumvis expensâ placuerunt, Hercules non modo diu versaverat, quid valent humeri, sed rebus & experiendo cognoverat. Tacitus 3. Ann. præponiturque centuriones virtutis *experta*. Iustinus lib. 41. *Asaces vir sicut incerta originis, sic virtutis experta*. Gronovius. Viribus suis (quas expendit expertusque est, dum Atlantis loco humeris cœlum sustineret) fretus confususque, etiam occupare cœlum tentabit. *Farnabius*.

74. *Me prementem.*] Emphatice. *Idem*.

75. *Perge ira,*] Se luno ad iras excitat. *Idem*.

76. *Manibus ipsa jam lacera*] Me-

lius Florentinus: *ipsa dilacera tuis*. Gronovius.

77. *Quid tanta mandas odia?*] Sic omnes libri veteres. lib. 3. de ira: *non mandata ultionem suam, sed ipse ejus exactor animo simul & manserit*. Lucanus lib. 3. *Dux tamen impatiens hæsi ad mania Martis, Versus ad Hispanas acies extremaque mundi, Iussit bellam geri*. Hoc est, delegavit, legatis commisit bellum D. Bruto & C. Trebonio. Florus lib. 4. 12. *In hoc igitur, quia vehementius agere nuntiabantur, non mandata expeditio, sed sumpta est*. Vide Diatriben ad Statii Silvas cap. 31. *Idem*.

80. *Siculi*] Solve gigantem Enceladum, cui fulmine icto injectum ferunt Ætnam Siciliæ montem. *Farnab.*

81. *Doris*] *Sicula* in Siciliam enim frequentes colonias miserunt Græci, & in his maxime *Dores*. *Idem*. *Tremens*] *Et fessum quoties murat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam*. *Idem*.

83. *Luna*] E luna enim decidisse crede-

Regna-

ox in tempore
 merc. vivus ad
 ni fortitione
 atque inde
 s trahit. *Eat-*

Idem.
 s profunditas
 Sabinus in 4.
 toto inferno.

tus ab infestis
 jam vivis pi-

illa & arcana
 rbero ab Her-
 st, & per via
 gare volenti-

vel morte ex-

cælo cæcensis

68. *Robo-*

Sed vicit ista. Quæris Alcidaæ patrem?
 Nemo est, nisi ipse. bella jam secum gerat. 85
 Adsint ab imo Tartari fundo excita
 Eumenides: ignem flammæ spargant comæ:
 Viperea sævæ verbera incutiant manus.
 I nunc, superbe, cœlitum sedes pete;
 Humana temne. jam Styga & Manes, ferox, 90
 Fugisse credis? heic tibi ostendam inferos.
 Revocabo in alta conditam caligine
 Ultra nocentum exilia Discordem deam,
 Quam munit ingens montis oppositi specus.
 Educam, & imo Ditis è regno extraham 95
 Quidquid relictum est. veniat invisum Scelus,
 Suumque lambens sanguinem Impietas ferox,
 Errorque, & in se semper armatus Furor.
 Hoc hoc ministro noster utatur dolor.
 Incipite famulæ Ditis; ardentem incitæ 100
 Concutite pinum: & agmen horrendum anguibus
 Megæra ducat; atque luctifica manu

Vastam

credebatur leo Nemeæus, idque ex opinione Pythagoræorum, qui in orbe Lunæ repetitri censebant, quæcunque apud nos sunt. *Farnabius.*

85. *Bella*] Ipse furore percitus sibi & suis vim patet. *Idem.*

87. *Eumenides*] Furiæ ardenti face ac serpentibus armatæ Herculem in furorem vertant. *Idem.*

89. *In nunc, superbe, cœlitum*] Flor. *superba.* Nic. Heinsius, alterum sui nominis fulgentissimum decus, malebat: *In nunc, supernas cœlitum sedes pete.* Sic in Oedipo, *superbiam rupem* fecere pro *superna.* Gronovius. Insultat ei luno præscia, quasi peracta jam re. *Farnabius.*

91. *Heic tibi*] In terris ego tibi graviora ostendam, quam quæ apud inferos vidisti. *Idem.*

94. *Quam munit*] Id est, quam

Deam munit ingens spelunca montis oppositi.

93. *Nocentum*] Loca supplicii sceleratorum. *Idem.* *Discordem*] Quare *Discordem*, quasi esset *κνελος*. Immo, *discordem deam*, est monstrosam, biforem: ut Manilio lib. 1. de gigantibus: *Discordes vultu, permixtaque corpora, partus.* Gronovius. Megæram comitam scelere, impietate, errore, furore. *Farnabius.*

100. *Famulæ*] Furiæ, ultrices deæ. *Idem.* *Ardentem incitæ*] Etruscus, *ardentem citæ concutite pinum.* Vt, *ferre citi flammæ.* Et hac tragædia: *Et citi relictis properant relictis.* Gronovius.

101. *Pinum*] Facem. excutiens pronam flagranti vertice pinum. *Farnabius.* *Agmen*] Sorores *ὁ φλοπὸν οὐρα*, *τιφίσην* & *αλεκτο*. v. 78. *Thyest.* *Idem.*

Vastam rogo flagrante corripiat trabem.
 Hoc agite. pœnas petite violatæ Stygis:
 Concutite pectus: acrior mentem excoquat 105
 Quam qui caminis ignis Ætnæis furit.
 Ut possit animo captus Alcides agi,
 Magno furore percitus, nobis prius
 Insaniendum est. Juno, cur nondum furis?
 Me, me, sorores, mente dejectam mea 110
 Versate primam, facere si quidquam apparo
 Dignum noverca. jam odia mutantur mea.
 Natos reversus videat incolumes, precor,
 Manuque fortis redeat. inveni diem,
 Invisa quo nos Herculis virtus juvet: 115
 Me pariter & se vincat; & cupiat mori
 Ab inferis reversus. heic profit mihi,
 Jove esse genitum. stabo, & ut certo exeant
 Emisâ nervo tela, librabo manum:

Regam

103. *Trabem*] Trabs pro face, *ἔμφρακτῶς*. sic Maro trabale telum; Horatius, clavos trabales; Papinius, hastam trabalem; Claudianus, trabale sceptrum; Silius, trabem pro hasta, posuerunt. *Delvius*.

104. *Pœnas petite violata Stygis*] Etruscus, *viciata*. An mendum scriptoris est: an vero fuit, *vitata*. Gron-

105. *Concutite*] *Mille nocendi artes, secundum concute pectus*: & de Herculis pectore intelligi potest. sed prius magis placet. *Farnabius*. *Acrior*] Violentior furoris ignis mentes vestras exagitet, quam qui Ætnæis cavernis & fornacibus furit, quo majori impetu in Herculem feramini. *Idem*.

107. *Vt possit animo captus*] Subscriberem libris, qui offerunt, *animum*, si pateretur Florentinus. Sic alibi *mœsia vultus, membra remissa, mota caput*, Megara parvum comitata gregem. Sic Sillio *excussus mentem, mutata mentem*, & similia. *Gronovius*.

109. *Iuno*] Cur non & ipsa furo: F.

112. *Noverca*.] Odio novercali. *Idem*. *Iam odia*] In tempus illi favorebo, quo gravius noceam, furens enim sibi & suis hoc erit perniciosior. *Farn*.

116. *Me pariter & se vincat;*] Hic quidem facile me ab eo vinci patiar, dummodo se vincat, suos interficiens. *Idem*. Sc. plus sibi nocendo, quam ego ipsi nocere poterim. *& se*, quia cum cetera monstra vicerit, à se furente victus est. *Commel*. *Et cupiat*] Et qui mortem apud inferos evasit, jam præ doloris acerbitate mortem optet, cum ad se redierit, & uxorem filioſque à se furente occisos fuisse viderit. *Idem*.

117. *Heic*] Hoc casu, hoc tempore, nunc. *Idem*.

118. *Iove esse*] Vt heros fortis sit, omniaque sternens obvia, & suos perdat. *Idem*. *Stabo*] Proposito huic pertinaciter insiltam. *vel*, illi adistam dirigamque tela ne errent. *Idem*.

119. *Librabo manum:*] Sane ut destitutum feriat, ad rem pertinet manum

A 5 num

uibus

Vastam

unca monti

supplicii sce-
dem] Quare
109. Im-
monstrosam,
lib. 1. de gi-
u, permixta
novius. Me-
, impietate,

ultrices dea.
] Etruscus
um. Vt, ser-
ragædia: Et
Gronovius,
xcutiens pro-
Farnabius,
78. Thyell

103; Tra

Regam furentis arma: pugnanti Herculi
Tandem favebo. scelere perfecto, licet,
Admittat illas genitor in cœlum manus.
Movenda jam sunt bella; clarescit dies,
Ortuque Titan lucidus croceo subit.

num tenentis arcum non tremere. Itaque sensum habet. Hercule Oetæo: *Aderit noverca, quæ manus nostras regat.* Sed Lipsii liber, manu, ut dicat Iuno, suapte manu directuram tela Herculis in liberorum corpora. Et adfentitur Delius ita, ut ait, corrigentibus. Et, quod præcipuum est, sic codex Etruscus. Gruterus & alii numero sequiorum librorum deterriti sunt, ne reciperent, quod tamen habuit unus Pall. manu. Neque inde incredibile est posse celeritatem emissæ sagittæ manu sequi; quin & adjuvare. Neque majoris miraculi, quod Ovidius lib. 8. ferrum

Diana volanti Abstulerat jaculo. Gron.

122. *Illas genitor*] Tam nefario scelere pollutas. *Sarcasms.* Farnab.

123. *Iam sunt*] Festinandum & instanti auroræ cedendum est. vid. quæ ad vers. 119. *Idem.* Hunc & sequentem versus liber Lipsii adexit: Ita enim claudit Iuno, *Verborum & minarum satis est: arma expedit. quia vocat me, ecce, dies.* Posterior ex hisce versibus in vulgatis nullibi legitur, alter non suo loco, supra versus nonagesimo insertus. *Tu illic pelle, & huc compelle.* Lipsius. Sic & Florentinus. Gronovius.

CHORUS THEBANORUM.

Chorus à Thebanis à descriptione ortus diei, magnatum curas studiaque damnat, Herculem audaciæ in laboribus subeundis taxat, vitæ denique humilis laudat tranquillitatem optatque.

Iam rara micant sidera prono
Languida mundo: nox victa vagos
Contrahit ignes: luce renata
Cogit nitidum Phosphoros agmen:

125

125. *Iam rara micant*] Chorus iste totus in omnibus excusis habetur: sed in manu. quibusdam deest ex parte & incipit inde: *Turbine magno spes sollicita.* Barnardin. *hic chorus* (inquit) *non legitur hoc loco, unde paucis annotabimus.* Daniel testatur, hunc chorum in vetustissimo m. f. esse mancum, & non videri convenire hanc primam partem sublimitati Senecæ. In Moguntin. m. f. rotus quidem habetur, f. d. alio, & protus turbato ordine: incipit enim à *Turbine magno spes sollicita*, usque ad *Sordida parva fortuna domus*, & ibi inserit; *iam rara mi-*

cant, &c. Sive ergo hæc prima pars Senecæ, sive alterius digna certe, quæ legatur, nec cedit subsequenti. Describuntur vanæ divitum & magnatum curæ. laudantur quietæ & tuta plebeiorum studia: illas damnat, hæc sibi in optatis esse canit. *Delius.* Prono] la occidente cœli seu hemisphærii parte. *Farnabius.*

126. *Languida*] A solis vicinitate. *Idem.* *Vagos*] Etranceis planetas, vel generaliter, omnes stellas quæ igneæ creduntur esse naturæ. *Idem.*

128. *Cogit*] *Diffugiunt stella quarum agmina cogit Lucifer.* *Idem.*

129. *Celsi*

Signum celsi glaciale poli
Septem stellis Arcades urfæ
Lucem verso temone vocant:
Jam cœruleis euectus equis
Titan summa prospicit Oeta:
Jam Cadmeis inclyta baccis

130

Asperfa

129. *Celsi glaciale poli*] Arctici, qui nobis semper sublimis, supra vers. 6. *Farnabius*.

130. *Arcades urfæ*] Sidera illa Borealia, in quæ versu Callisto & Arcas, plaulstro septentrionali verso velut in meta seu confecta via & decurso spatium diem evocant. *Idem*.

132. *Cœruleis*] Quos lavisse creditur cœruleo Oceano, vid. supr. vers. 25. *Idem*. *Euectus equis Titan summum*] In duobus Mss. repertum mihi *aguis*, quod & margini adnotarat Grotius. Et his videtur magis quadrare adjectum *cœruleis*, quam *Phœbi equis*, Deinde Florentinus: *summa prospicit Oeta*. Quæ vera lectio est, significata etiam à Moguntino, in quo erat *summo*. Sed *Ortu* *Ortu* effertur Græci, neque aliter, puto, Latini. *Extremos ad Orientem montes Oetam Græci vocant*, inquit Livius lib. 36. Inde illud in Citi: *Postera lux ubi lata diem mortalibus alium* Et *gelido veniens mani quatrabat ab Oeta*. Scaliger legit, *Egelido*. Quis credit *mani gelido* dixisse Virgilium? Conspiciebam: *E pelago veniens summa quatrabat ab Oeta*. Sic Silius Italicus lib. 6. *clara dies summa lustrabat in Oeta Herculei monumenta rogi*. Hercule Oetæ: *renatum prima que poscit diem, Oeta eligatur*. Hinc Statio *Oeta lampades* in catmine ad Somnum, male acceptæ Domitio & Bernartio, à Politiano, Turnebo & Gevartio merito defensæ. Sed unus etiam serupulus restabat Paganino Gaudentio: cum *Oeta lampadas Hesperum dixerit ex Virgiliano, tibi deserit Hesperus Oetam*, de quo monte stellas occidere videri, sicut de Ida nasci, restetur Servius, cur

illis opponat *Paphias*, qui potuisset *Idæas* dicere, quando sermo sit de *Lucifero* & stella afferente lucem? Excusatur autem non de sola stella *Veneris Hespero* & *Lucifero* locutum *Papinium*, sed de aliis quoque stellis, quia *Oetas* & *Paphias* dixerit, sic vocatas, quod exorta essent & occidissent. Sic ille in *Additamento Critico*. Verum, quam dabit rationem, cur occidentes stellæ & diei locum facientes *Paphias* dicantur? At *Hesperum Paphias lampadem* vel per enallagen numeri *Paphias lampades* cur vocent Poëtæ, nemo ignorat. Nam ab *Idæ jugis Luciferum surgere* teste dicit *Aneas* ut *Trojanus*, Poëtæ vero Latini citra talem personam Græcorum potius morem secuti ab *Oeta* faciunt eundem prospicientem. *Domitius* utraque appellatione solis ortum describi facit: alii viri docti sic loquuntur, ut solum occasum intelligere videantur, quod in *Oeta* monte oriantur stellæ. nisi & ipsi per *lampadas Paphias* intelligant *Luciferum*. At utrumque tempus ita designat *Statius*, ut priori vocabulo diem orientem, posteriori noctem velit intellectam. *Quippe* Poëtæ, prout occasio tulit, tam solem quam sidera procedere ab *Oeta* fingunt; hic noster *Luciferi Oetas*, *Hespero Paphias lampades* dixit, ut utriusque exorta rotidem dies noctesque significaret. *Gronovius*.

133. *Titan summum*] *Orti* sol videtur ex altissimis montibus, est autem *Oeta* mons in finibus *Thessaliam Farnabius*.

134. *Cadmeis inclyta*] *Baccis* lauti sylvæstris vel quibusvis aliis in *Bacchi* nemore.

culo. Gron.
Tam nefario
ous. Farnab.
andum & in
est. vid. quæ
ne & sequen-
ad dext: Ita
borum & mi-
edio. quia va-
terior ex his
oi legitur, al-
verfu nonage-
pelle. & hic
Florentinus.

as studiæ
t, vitæ deni-

Signum
æc prima pars
igna ceræ, que
quentibus. De-
& magnatum
& tuta plebeio-
at, hæc sibi in-
us. Prono] la
niphærii parte.

olis vicinitate.
is planetæ, vel
illas quæ igneæ
Idem.
unt stella qua-
r. *Idem*.
129. *Celsi*

Aspersa die dumeta rubent: 135
 Phœbique fugit reditura foror.
 Labor exoritur durus, & omneis
 Agitat curas, aperitque domos.
 Pastor gelida cana pruina
 Grege dimisso pabula carpit. 140
 Ludit prato liber aperto
 Nondum rupta fronte iuvenus.
 Vacuæ reparant ubera matres.
 Errat cursu levis incerto
 Molli petulans hædus in herba. 145
 Pendet summo stridula ramo,
 Pennasque novo tradere soli
 Gestit querulos inter nidos
 Thracia pellex; turbaque circum
 Confusa sonat, murmure misto 150
 Testata diem. carbasa ventis
 Credit, dubius navita vitæ,
 Laxos aura complente sinus,
 Hic exesis pendens scopulis,
 Aut deceptos instruit hamos; 155
 Aut

nemore, alii leg. *Bacchû*, q. d. Dumeta Baccharum Orgiis famosa die aspersa rubent. Quid si uvas intelligamus, vitium *Baccas*: quarum inventor fuit *Bacchus Thebis* à *Cadmo* conditis natus. *Farnabius*.

136. *Phœbique foror.*] Luna. *Idem*.

140. *Grege dimisso*] Dimittit gregem, qui carpat pabula. *Idem*. Dicit *Seneca*, pastorem grege in pascua jam dimisso, manu suâ quoque pabula legisse, eidem pecori futura usus notet: tale quid *facilitari* solitum ostendit *Longus Sophista* in *Pastoralibus*, qui consulatur. *Grut.*

142. *Nondum rupta*] Nondum enatis corniculis. *Delrius*.

143. *Vacuæ matres.*] *Vaccæ*, oves, capellæ, lacte evacuatæ. *Farnabius*.

147. *Novo tradere*] *Recens exorto. Idem*.

148. *Nidos*] *Pullos, Metonym. Idem*.

149. *Thracia*] *Luscinia*, in quam mutata est *Philomela violata* à *Tereo Thracum rege*, & marito *Prognés fororis ipsius Philomelæ. Idem. Turbaque*] *Turba avicularum mista, &c. testatur diem adesse. Idem*.

150. *Turbaque circum Confusa sonat*] *Liber optimus, circa. Quod videntur mutasse, ut variarent sonum. Nam & virum doctum vers. 355. video edidisse: Velata juxtim præfides adstrat deos: cum in libris omnibus sit juxta. Gronovius.*

155. *Deceptos*] *Esca reparat hamos, priori à piscibus erepta. Farnabius.*

Aut suspensus spectat pressa
Præmia dextra. sentit tremulum
Linea piscem.

Hæc, innocuæ quibus est vitæ
Tranquilla quies, & læta suo 160

Parvoque domus, spes & in agris.

Turbine magno spes sollicitæ

Urbibus errant, trepidique metus.

Ille superbos aditus regum,

Durasque fores, expers somni, 165

Colit: hic nullo sine beatus

Componit opes, gazis inhians,

Et congesto pauper in auro est.

Illum populi favor attonitum,

Fluctu-

156. *Aut suspensus spectat*] Sic quidem omnes libri. Malim tamen, *Spe-rat pressa Præmia dextra*. Petronius: *sine spe prada moratur in scopulo*. Gronovius. *Pressa*] Pondere capti piseis depressa. Farnabius.

157. *Præmia*] Pisces captos. *Idem*. *Tremulum*] Ex arundine appensum. *Idem*.

158. *Linea*] Setaceus funiculus, cui hamus appendet. *Delrius*.

159. *Hæc*,] Hæc f. agunt ii quibus, &c. In urbibus vero, &c. Farnabius. Sic legit Lipsius hos versus:

Quibus est vitæ tranquilla quies, Et læta suo parvoque domus, Spes & in agris. Turbine magno, &c. Præclara gnome, nec temerè mihi mutanda, cui vitæ hæc in agris unice placet, & ex agris. At verus tamen aliorum trahit, qui scribit, Spes jam magnis. Puto verè, si cum sequentibus adnectas: atque adeo versuum ordine moto: Spes jam magnis urbibus errant, trepidique metus: Turbine magno, &c. quæ repetitio sanè decora.

Innocuæ] Non, quæ non nocet, sed cui ab aliis non nocetur. Servius 2. *Æneid*. *Innocuus*, inquit, cui non no-

ceatur: innoxius, qui non nocet. Sed hæc plerumque poetæ confundunt. *Delrius*.

161. *Spes & in agris*.] Florentinus, ut alias sæpe, consentit cum Melisseo Lipsii: *Spes jam magnis Urbibus errant trepidique metus*. Illum, *Turbine magno spes sollicitæ*, habet exclusivissimum. Gronovius.

162. *Turbine magno*] Magno cum tumultu. Hic incipit Chorus in quibusdam exemplatibus ommissis versiculis antecedentibus. Alii libri hunc Chorus partuntur in duos; & hic annotatur secundus Chorus. Farnabius.

164. *Ille superbos*] Parroni (qui & Rex vocatur) vestibulum cliens summo mane colit ut eum salutet, cœnam hinc vel sportulam emeriturus. *Idem*.

166. *Hic nullo sine beatus componit opes*.] Flor. *beatus*, Horatius: *beatus nunc Arabum invidet Gæus*. Gronov. *Avatus*, nec sine quærendi sibi præstito nec usu beatus. Farnabius.

168. *Congesto*] *Quærit, & inven-tis miser abstinet, & rimet uri*. *Idem*.

169. *Illum populi*] Causidicus, rabela, quas simulat iras, & verba precio venalia exponit. *Idem*.

Fluctuque magis mobile vulgus 170
 Aura tumidum tollit inani:
 Hic clamosi rabiosa fori
 Jurgia vendens improbus, iras
 Et verba locat. Novit paucos
 Secura quies, qui velocis 175
 Memores ævi, tempora numquam
 Reditura tenent. Dum fata sinunt,
 Vivite læti. properat cursu
 Vita citato, volucrique die
 Rota præcipitis vertitur anni. 180
 Duræ peragunt pensa Sorores,
 Nec sua retro fila revolvunt.
 At gens hominum fertur rapidis
 Obvia fatis, incerta sui:
 Stygias ultro quærimus undas. 185
 Nimum, Alcide, pectore forti
 Properas mœstos visere Manes.
 Certo veniunt ordine Parcæ.
 Nulli jussio cessare licet,
 Nulli scriptum proferre diem. 190

Reci-

174. *Novit paucos*] *Hypallage*, pauci securam quietem norunt. *Farnabius*.
 175. *Qui velocis*] *Qui memores* quam velox sit tempus, utuntur bono illo irreparabili. *Idem*.
 180. *Rota præcipitis*] *Rota* ut & serpens caudam vorans Hieroglyphice annum designat. *namque in sua per vestigia volvitur annus*, qui & à circuitu temporis dicitur, veteres enim an pro *circum* dicebant, quod & in compositionis apparet. hinc & *annulus* diminutivum. *Idem*.
 181. *Duræ peragunt*] *Parcæ* quidem, duræ fatis, vitæ nostræ stamina absolvunt; nos tamen miseri homines præpropera manu illa incidimus nostra freti audacia. ita tu ô *Hercules*. *Idem*. *Sorores*] *Parcæ*, quibus varia

nomina tribuuntur, ut ex *Paufania* constat in *Att.* in *Corinth.* & in *Achaic.* quæ quid significant, auctor lib. de mundo ad *Alexand.* docet his verbis: *τρεῖς αἱ μοῖραι, κτ' τὰς χροῖνας μεμεροσώρου, νῆμα ἀπέκλιε, τὸ ἰδρὲ ἐξερχασθῆμον, τὸ ἡ μέλλον, τὸ παρῆσπερσοῖδμον. τέταρτ' ἡ, κτ' ἰδρὲ τὸ γρηγνός, μεία τῶ μοῖραν, ἀπορωσθ, ἐπει πᾶ περιελθόντα πάντα ἀπρωπῆ ἐστ. κτ' ἡ τὸ μέλλον, λάχσεις εἰς πάντα γῶ ἡ κτ' φύσιν ἰδρὲι λήξῃς κτ' ἡ τὸ ἐνεστος, συμπερσινεσσε τε & κλάωσσε ἐκείνῳ τῶ οἰκείῳ* *Delrius*.
 190. *Nulli scriptum proferre*] *Præstitutum*, ut bene exponit *Franciscus Polletus* lib. 1. fori *Romani* cap. 6. *Idem*.

170 Recipit populos urna citatos.
 Alium multis gloria terris
 Tradat, & omneis fama per urbes
 Garrula laudet, cœloque parem
 Tollat & astris: alius curru 195
 175 Sublimis eat. me mea tellus
 Lare secreto tutoque tegat.
 Venit ad pigros cana senectus:
 Humilique loco, sed certa sedet
 Sordida parvæ fortuna domus: 200
 180 Alte virtus animosa cadit.
 Sed mœsta venit crine soluto
 Megara, parvum comitata gregem:
 Tardusque senio graditur Alcidaæ parens.

191. *Urna citatos.*] Qua cineres
 combustorum conduntur. vel potius
 urna iudicium infernorum. *Quæstor*
Minos urnam movet è qua serius ocuis
Sors exitura citatos in aeternum Exi-
lium impositura est cymba. vide infra
vers. 730. Farnabius.

192. *Alium multis*] Non est vero
 abfinitale, aliquot hic versus desiderati.
Heinsius.

195. *Curru*] Triumphali. *Farnab.*

199. *Certa sedet*] Επβαλίον, tu-
 ta, & posita extra pericula. *Idem.*

201. *Alte virtus*] Superne, ex alto
 suam virtus animosa habet reginam. *Id.*
 202. *Sed mœsta*] Sed Megara Her-
 culis uxor crinibus solutis fœmineo
 mœrens ululatu procedit. *Idem.*

204. *Tardusque*] Amphitryon se-
 nio degtavatus. *Idem.*

ACTUS SECUNDUS.

MEGARA. AMPHITRYON.

*Megara absentiam Herculis desfet enumeratis ipsius ærumnis. Lyci vim
 & insulentiam conqueritur. Despondentem animum Megaram &
 desperantem consolatur Amphitryon.*

Meg. **O** magne Olympi rector, & mundi arbiter, 205
 Jam statue tandem gravibus ærumnis modus
 Finemque cladi. nulla lux unquam mihi
 Secura fulsit. finis alterius mali
 Gradus est futuri. protenus reduci novus

Para-

209. *Protenus reduci novus*] Her-

stheo obijciuntur monstra. *Farna-*
bius.

211. *Iussus*

Paratur hostis. ante quam lætam domum
 Contingat, aliud iussus ad bellum meat.
 Nec ulla requies, tempus aut ullum datur,
 Nisi dum iubetur: sequitur à primo statim
 Infesta Juno. nunquid immunis fuit
 Infantis ætas? monstra superavit prius,
 Quam nosse posset. gemina cristati caput
 Angues ferebant ora, quos contra obuius
 Reptavit infans; igneos serpentium
 Oculos remisso lumine ac placido intuens,
 Arcetos serenis vultibus nodos tulit;
 Et tumida tenera guttura elidens nianu,
 Prolusit hydræ. Mænali pernix fera,

Multo

211. *Iussus ad bellum meat*] Sic plane codex Etruscus: ne quemquam moveat, quod recentiorum librorum manus, *exeat*: etsi sensum ejus posse admitti censet Gruterus. Versu sequenti liber idem: *tempus aut ullum vacat, non datur.* Gronovius.

212. *Nec ulla requies*] Eustathius prodidit natum Herculem quartâ Lunâ, quâ qui nascuntur laboriosam sunt acturi vitam: & quia talis imprimis Hercules fuit; qui vel pro se, vel pro aliis labores multos perferunt, *Tetradista* seu *quartâ Lunâ editi* vocantur. sed & quintâ Lunâ aliquid inchoare inauspicatum fabulantur, ex Virgilio Georgicis. Vide Adag. *ov ut re edo? p. 177. 178.* *quartâ nati Lunâ* quam Hercules sidus appellat L. Florus libro 1. hist. cap. 18. *Delirius.*

213. *Sequitur apprimè statim*] Etruscus: *apprimè.* Quo confirmatur Lipsii, à primo, quod & maximi viri D. Heinssii calculo comprobatum est, hosque ad alium librum Seneca pluribus defendimus. Gronovius.

216. *Gemina*] Iam in cunis serpentes duos à Iunone immisos vultu interritus & cum risu elisit. Farnabius.

219. *Oculos remisso pectore*] Optime Lipsianus, *lumine.* In Etrusco

prima manus erat *erasa*, & alia substitutum, *remisso vultu.* Quod qui horant in legem versus peccare, vicem ejus posuerunt. *pectore*, ex Phœnissis v. 187. *remisso pectore ac placido seras*: quidam utrumque sic, *pectore vultu.* At Lipsianus haud dubie formatus ex optimo, antequam mangonem pateretur, sincerum retinuit: nam ipsa *erasa* scriptura vestigia sacris produunt *lumine.* Gronovius.

222. *Prolusit Hydra.*] Etruscus, ut meliores quique, *Prolusit.* Monuerant & alii è suis: sed quid? (inquit Gruterus) promiscue utuntur auctores & hoc & illo modo. Forsan, nam ut trepide loquar, facit hic liber antiquissimus, qui & in Troadibus versu 179. *proludens tuis iam, Troja, fati,* Hippolyto vers. 1057. *Prolusit ira,* & Medea vers. 903. *prolusit dolor,* sine variatione: facit Nazarianus alii que Florii, ex quibus l. 3. 2. *proluderent*, quod obtinebat vulgo, mutatum est. Sic Cicerone, Virgilio, Plinio, Iuvenalis, quidam & in editis omnibus, quidam in scriptis & antiquioribus exemplaribus. Alterum in tam vetustis libris, quod meminerim, visum est nullis: etsi recorder apud Senecam de ira 2, 2, in epistolis; apud Statum in Achilleide

Multo decorum præferens auro caput,
Deprensa cursu est. maximus Nemeæ timor
Gemit lacertis pressus Herculeis leo. 225

Quid stabula memorem dira Bistonii gregis,
Suisque regem pabulum armentis datum?

Solitumque densis hispidum Erymanthi jugis
Arcadia quaterem nemora Mænalium suem?

Taurumque centum non levem populis metum? 230

Inter remotos gentis Hesperiaæ greges

Pastor triformis littoris Tartessii

Peremptus, acta est præda ab Occasu ultimo.

Notum Cithæron pavit Oceano pecus.

Penetrare jussus Solis æstivi plagas, 235

Et adusta medius regna quæ torret dies,

Utrinque monteis solvit abrupto objice,

Et jam ruenti fecit Oceano viam.

Post

leide vulgo haberi: sed, ut dixi, membrana horum librorum illis ætate pares etiamnum versatæ non sunt. Apud Hegesippum quoque de excidio Hierosol. 3, 8. liber optimus: *Hæc pro-lusio quadam belli.* Gronovius. *Mænali*] Cerva ætipes & *γερονόμος* quam cursu comprehendit in Mænalo monte Arcadia. *Farnabius.*

223. *Caput*] Cerva tamen cornuta non sunt. Nisi cerva pro cervo per enallagen dicatur. *Idem.*

224. *Nemeæ timor*] Leo in Nemea sylvæ Peloponnesi, inter Cleonæ & Phliuntem, maximus illius regionis incolis terror, quem Hercules interfecit. *Idem.*

226. *Stabula*] Equos humanis carnibus pastos, à Diomede Thraciæ rege. Bistonis autem stagnum & regio Thraciæ. *Idem.*

227. *Suisque*] Equa veteribus visa est talionis pœna, *εἰς ἡμῶν τοῦ νόμου* ἐστὶν ἐξ ἧς ἐ lege Rhadamanti. ita Theus Sinin tortis pinibus discepit, Scirona ἐ tupe præcipitavit, Procrusten ad

sui lecti modulum extendit. *Farnabius.*

228. *Erymanthi*] Montis Arcadia, ubi & ejusdem nominis flumen, juxta Pausan. in Eliac. seu lib. 5. & pugnant vide apud Claudian. *Delvius.*

229. *Arcadica quaterem*] Princeps codicum, ut olim vulgata: *Arcadia.* Ut apud Statium: *Arcadia carmentestudine mensis.* Immo Virgilium: *Arcadii memoranda inventa magistri.* Agamemnone: *Sensit Arcadii populator agri.* Gronovius.

230. *Centum*] Creta. 827. Agam. *Farnabius.*

231. *Inter remotos*] Geryonem tri-corporem Hispaniæ regem interemit, ejusque armenta à Tartesso Hispaniæ Bætica oppido maritimo abegit in Boetiam, in qua mons Citharon. *Idem.*

237. *Utrinque*] Fingitur Herc. colibus inter Abylam & Calpen diremptis intromississe Oceanum, qui Mediterraneus dicitur. *Idem.*

238. *Et jam ruenti*] Optimus cum Liphiano: *Latham ruenti.* Quod si cui

minus

Post hæc, adortus nemoris opulenti domos,
 Aurifera vigilis spolia serpentis tulit. 240
 Quid? sæva Lernæ monstra, numerosum malum,
 Non igne demum vicit, & docuit mori?
 Solitalque pennis condere obductis diem
 Petiit ab ipsis nubibus Stymphalidas?
 Non vicit illum cœlibis semper tori 245
 Regina gentis vidua Thermodontiæ:
 Nec ad omne clarum facinus audaces manus
 Stabuli fugavit turpis Augiæ labor.
 Quid ista profunt? orbe defenso caret. 250
 Sensere terræ pacis auctorem suæ
 Abeffe terris. prosperum ac felix scelus,
 Virtus vocatur. fontibus parent boni.
 Jus est in armis, opprimit leges timor.
 Ante ora vidi nostra, truculenta manu 255
 Gnatos paterni cadere regni vindices;
 Ipsamque Cadmi nobilis stirpem ultimam
 Occidere. vidi regium capitis decus
 Cum capite raptum. quis fatis Thebas fleat?

Ferox

minus belle deesse conjunctio videbatur, scriberet: *abrupto objice, & Latam ruenti*. Sed opus non est. Posses & alioquin: *Virimque solidi montis abrupto objice Latam ruenti fecit Oceanoviam*. Gronovius.

239. *Nemoris*] Hortorum Hesperidum, quorum custos præter tres Atlantis filias erat vigil draco. *Farnab.*

240. *Aurifera*] Aurea, Medica, citrea mala, *εὐσφυεὶ ἀπὸ ἀέρος*: inquit ille apud Athen. 3. lib. 7. *alii*, pecora nativo rutilo colore insignia cum *ρεῦλα* hæc & illa denotent. *Idem.*

241. *Lernæ monstra*,] Hydram & cancrum. *vel* solam Excetram quam propter amputata capita repullulantia vocat monstra. *Vel* numerosum malum. *Idem.*

244. *Stymphalidas*] Aves à Stym-

phalo Arcadiæ palude dictas, quas ærei crotali crepitu fugavit. *Idem.*

246. *Reginæ gentis*] Hippolyte regina Amazonum juxta Thermodonta fl. Cappadociæ incolentium. *Idem.*

247. *Nec ad omne*] Nec dedignatus est Augiæ regis Elidis bubile, in quo 3000. boum stabulassent, nec per 30. annos expurgatum fuisset, purgare immisso fl. Peneo vel Alpheo. *Idem.*

249. *Caret.*] Demissus ipse ad inferos. *Idem.*

250. *Sensere*] Quia illo absente Lycus interfecto Creonte & liberis regnum occupavit. *Idem.*

255. *Gnatos paterni*] Filios Creontis patris mei assertores regni paterni, &c. Ultimos stirpis Cadmi. *Idem.*

257. *Regium*] Diadema cum ipso Creontis capite ablatum. *Idem.*

259. F69

Ferax deorum terra quem dominum tremis?

E cujus arvis, eque fecundo sinu

Stricto juvenus orta cum ferro stetit;

Cujusque muros natus Amphion Jove

Struxit, canoro saxa modulatu trahens;

In cujus urbem non semel divum parens

Cælo relicto venit; hæc quæ cælites

Recepit, & quæ fecit, & (fas sit loqui)

Fortasse faciet, sordido premitur jugo.

Cadmea proles, civitasque Amphionis,

Quo decidistis? tremitis ignavum exulem,

Suis carentem finibus, nostris gravem?

Qui scelera terra, quique persequitur mari,

Ac sæva justa sceptrâ constringit manu,

Nunc servit absens, fertque quæ ferri vetat:

Tenet-

259. *Ferax*] Quæ Bacchum, Palæmona, Leucotheam, tot deos peperit. *Farn.* *Quem dominum tremis?*] Etufcus à manu prima eleganti simul apostrophe ac profopœcia: *quem dominum tremis?* Sic mutaverant superius: *Iuno, cur nondum furis?* Gronovius. *Quam ignavum, vilem, improbum?* scilicet exulem. *Farnabius.*

261. *Stricto*] Ex dentibus serpentis à Cadmo interfecti feminatis nati sunt homines armati, qui mutuis vulneribus perierunt. *Idem.*

262. *Amphion*] Iovis ex Antiope filius Lyxæ à Mercurio acceptæ modulatu saxa ad extruendas Thebas traxit. *Idem.*

264. *Non semel*] Venit enim ad Semelen, Antiope, Alcmenam. *Idem.*

265. *Quæ cælites*] Quæ in deorum numerum retulit, Bacchum, Semelen, Dicem, &c. supr. v. 258. *Idem.*

267. *Fortasse*] Hoc dicit propter Herculem indigerem cælo destinatum. *Idem.* *Sordido*] Cicero 12. *Fam.* I. *Manabat illud malum urbanum, & ita corroborebatur quotidie, ut ego quidem & urbi & otio dissiderem urbano: sed ita*

compressum est, ut mihi videamur omne jam ad tempus ab illo dumtaxat sordidissimo periculo tuti futuri.

268. *Cadmea*] Thebana, à Cadmo conditore. *Farn.* *Atque Ophionius cinis*] Palmaria emendatio Dan. Heinsii, *civitasque Amphionis*, ex corrupta plusculorum librorum, *cinis atque Ophionius.* Gronovius.

269. *Quo decidistis?*] Rectius, inquit Fabticius, *recidistis.* Sed illud habuit liber optimus à manu prima, (nam posterior alterum fecit) & videtur illa ætas maluisse. Tacitus 3. *annali: Huc decidisse cuncta, ut ne juvenis quidem accepto tanto honore adiret urbis deos, ingrederetur senatum.* Vide quæ notamus ad *epist.* 75. *Gronovius.* *Tremitis*] Cum tremore parietis ignavo Lyco. *Farnab.*

271. *Qui scelera*] Hercules interea qui aliis scelestam vim prohibet, absens servitutem & tyrannidem in suis fert. *Idem.*

272. *Sceptrâ confregit*] Florentinus, *constringit: ut ante, persequitur.* Gronov.

273. *Fertque quæ ferri*] Sustinet mala, quæ avertit ab aliis; patitur, quæ facit ne alii patiantur. sic recte Lugd.

Ferax

dictas, quæ
it. *Idem.*
Hippolyte re-
thermodonta
um. *Idem.*
Nec dedigna-
s bubile, in
lassent, nec
n fuisset, pur-
el Altheo. *Idem.*
is ipse adin-

illo absente
& liberis re-

Filios Creon-
regni pater-
cadmi. *Idem.*
ma cum ipso
Idem.

259. *Ferax*

Tenetque Thebas exul Herculeas Lycus.
 Sed non tenebit. aderit, & pœnas petet,
 Subitusque ad astra emerget: inveniet viam,
 Aut faciet. Adfis sospes & remees, precor:
 Tandemque venias victor ad victam domum.
 Emerge conjux, atque dispulſas manu
 Abrumpe tenebras: nulla ſi vetito via,
 Iterque clauſum eſt, orbe diducto redi;
 Et quidquid atra nocte poſſeſſum latet,
 Emitte tecum. dirutis qualis jugis
 Præceps citato flumini quærens iter,
 Quondam ſtetiſti; ſciſſa cum vaſto impetu
 Patuere Tempe. pectore impulſus tuo

275

280

285

Huc

& multi manuſc. & placet, non male tamen Lipſienſ. *fertque que fieri*. Fertque ſcilicet ipſius ille tyrannidem, qui aliis libertatis aſſertor. Raſſienſ. *corrupte; fert que fieri vetat*. Delſius.
 277. *Et remees tuus*:] Quod Lipſianus, & *remees, precor*, non ex gloſſemate, ut ſuſpicantur, ſed ex principe librorum depromptum eſt: itaque cur ſperneremus, nulla ratio fuit. Idem ſequente verſu: *diſpulſus manu*; quod non modo notavit è ſuo Lipſius, ſed etiam veſtigis membranarum poſt eruiſſe ait amicus ejus. non *depulſas*. Gronovius.

279. *Emerge*] Ab inferis, quos in centro terra credebant. *Farnabius*.

280. *Nulla ſi vetito via*,] Hanc leſionem, abſque Florentino eſſet, nec ſollicitarem ipſe, nec ſollicitantium auctoritati paretem. Si, diceret, tibi vetito ac prohibito evadere nulla eſt via, & ſi iter eſt clauſum, at tu fac ipſe viribus viam. Sed Etrufcus ille: *nulla ſi retro via*. Quod libens amplector. Supra: *Patefaſta ab imis manibus retro via eſt*. Gronovius. *Via*,] Dirupta terra. *Farnabius*.

283. *Dirutis*] Vt quondam divulſis Oſſa & Olympo exitum dediſti Penneo ſi, in mare, atque aperuiſti Tempe

ameniſſima Theſſaliam loca. Quod vero hic Seneca, Catullum & Diodotum ſecutus, Herculi tribuit; hoc Herodotus in Polyhymnia, & Claudian. lib. 2. de raptu, Neptuno aſſcriperunt. *Idem*.

285. *Quondam dediſti*;] A Fabricio ſic legitur præſato, in aliis, *ſtetiſti, inepte, ſeciſti*, inerudite conſpici. Sed medium firmat Florentinus, neque ullas ejus ineptias agnoſco. Plenum immo majeſtatis eſt verbum, victoremque & voti potentem decet. Troadibus: *Stat avidus ira victor*. Vel eſt contententis contententiſque, & audum quid parantis. Statius: *Stat ſexus ruduſ inſciuſque ferri, Et pugnas capit*. Apud Virgilium Entellus, *adverſi contra ſtetit ora juvenci*. Nam quærens non conatum modo; ſed effectum quoque denotat: ut pro *acquirere* Latinis ſæpe uſurpatur. Plautus Ciſtellaria 4, 2, 21. *Ecquem vididi quærare hic ciſtellam cum crepundiis, quam ego hic amiſi miſera?* Freqvens Juſtino. *Quærens iter eſt faciens iter*. Nat. quaſt. 2, 54. *fugam quaerit & cum ſono evadit*. Status igitur intelligitur vires Herculeas expromentis atque earum eventu potiti. Sed & Medea: *thalamiſ horrida meum Quales ſtetitſti*. Gronovius.

287. Huc

Huc mons & illuc cecidit, & rupto aggere

Nova cucurrit Theſſalus torrens via.

Talis parentes, liberos, patriam petens,

Erumpe; rerum terminos tecum efferens:

290

Et quidquid avida tot per annorum gradus

Abſcondit ætas, redde; & oblitos ſui,

Lucifque pavidos ante te populos age.

Indigna te ſunt ſpolia, ſi tantum reſers,

Quantum imperatum eſt. Magna ſed nimiũ loquor,

Ignara

287. *Huc mons & illuc*] Mons prius contiguus diviſus eſt in duos Oſſam & Olympum. *Farnabius*. Contigui montes, Oſſa & Olympus, diviſi, admiſerunt aquarum fluentia, ut per medium ſpaciũ fluerent. Apollodor. lib. 1. putat hanc diviſionem factam diluvio Deucalioneo. Seneca lib. 6. Nat. quæſt. terræ motu accidiffè. idque valde veriſimile. *Delrius*.

288. *Theſſalus torrens*] Peneus. *Farnabius*. Multa quidem Theſſaliæ nobilia flumina, ſed poſtulant adjuñctã, de Peneo intelligi: alioquin etiam per excellentiam ei hoc nomen competit. Apollonii Schol. in 3. ſcribit multa quidem Theſſaliam ornare influentia flumina, præcipua tamen cenſeri quatuor, Peneum, Apidanum, Panifium, & Enipeum; excellere autem & nobiliorem reliquis Peneum, obſcurare aliorum nomina. *ὁ Πλωϊεὸς τῷ ὀνόματι ἡγορεῖται, ἀνορύπτει τὴν ἀδρυαν τοῦ νεοῦ.* *Delrius*.

290. *Rerum terminos*] Cerberum tricipitem, id eſt mortem, cujus generata tria: naturale, violentum, fortuitum. *Farnabius*.

292. *Oblitos*] Mortuos, qui epota Lethe quæcunque in vivis fecerant oblitii ſunt. *Idem*. *Oblitos ſui Lucifque*, &c.] *Gruterus* Ditem designari putat, cuiusque adminiſtros. hos enim per cunctos annorum gradus abſcondit ætas, non etiam mortuos. Facit autem *oblitos ſui*, quod præ metu jam

non amplius meminiffent ferocia aut virtutis priſtinae. *Gruterus*.

293. *Lucifque*] Lucem non ferentes, tenebris aſſuetos. *Farnabius*.

295. *Quantum*] Cerberum juſſu Eurythæi. *Idem*. *Magna ſi nimium loquor*,] Indignum facinus, mutatam eſſe meliorum librorum & veterum editionum ſcripturam: *Magna ſed nimium loquor Ignara noſtra ſortis. Unde illum mihi*. Megara ingenti deſiderio mariti poene extra ſe rapta ſuperbius locuta fuerat: ingratis Plutonis erumperet Tartaro, & jure victoriæ virtuteque ſolita egreſſus ſecum traheret, atque in lucem educeret inferos. Hic ad ſe redit, & recordata fortuna præſentis nimia priora dicta caſtigat: *magna ſed nimium loquor Ignara noſtra ſortis*. Ut *Andromache* in Troadibus: *ſed mei ſati memor Tam magna timeo vota*. Subjicit: *unde illum mihi diem?* hoc eſt, en unquam ille dies veniet? quis me deorum tam felicem reddet, ut illum diem videam? Uſus particulæ, quem vindicavimus etiam *Statio* in epithalamio *Stellæ* & *Violantillæ*. Seneca de beneficiis 3, 36. *unde certamen tam optabile, unde tantam felicitatem parentibus, ut ſateantur ſeiſos filiorum beneficiis imparces?* *Epift.* 95. *Unde iſta tam rapacia virtutis ingenia vel ex ſe fertilia?* *Horatius Sat.* 2, 6. *ergo nunc Dama ſodalis Niſquam eſt. unde mihi tam fortem tamque ſidelem?* *Sat.* 7. *Unde mihi lapidem?* quorſum eſt opus?

B 3 unde

275

280

285

Huc

Quodve & Diodoro
buit; hoc
, & Clau-
tuno aſſeri-

] A Fabi-
ulii, ſteſſi,
nſpici. Sed
tus, neque
o. Plenum
um, victo-
deceat. Tro-
dor. Vel eſt
que, & ac-
s: *Stat* ſexus
ugnâs capiti,
adverſi con-
quærens non
tum quoque
Latinis ſæpe
aria 4, 2, 21.
ic ciſtellam
ic amiſi mi-
Quærens iter
lt. 2, 54. ſu-
adit. *Stæus*
erculeas ex-
ventu poti-
horrida mihi

15.

287. Huc

Ignara nostræ fortis. Unde illum mihi,
 Quo te tuamque dexteram amplectar, diem;
 Reditusque lentos nec mei memores querar?
 Tibi, ô deorum ductor, indomiti ferent
 Centena tauri colla: tibi frugum potens,
 Secreta reddam sacra: tibi muta fide

300

Lon-

unde sagittas? Subdiderunt: *adde illum mihi*: quo abrepta manus illustis viti: *at da illum.* Gronovius.

299. *Tibi,*] Voveo tibi ô Iupiter Hecatomben. negat tamen Servius Iovi taurum immolari, absque piaculo aut malo omine. quod & in hoc voto locum habet, propter furorem Herculis & necem Megaræ & liberorum. *Med. 60.* Farnabius.

300. *Centena tauri*] Vovet Iovi Taurorum Hecatomben, si sibi detur adhuc Herculis conspectu & conjugio frui: quod quia consecuta non est, apposite irrito voto, & non impetratis optatis, improbatas etiam victimas illam fingit polliceri. *Quemadmodum apud Virgil. lib. 3. Æneas cælicolûm regi taurum mactat in litore, committens rem insolitam & piacularem, ut monstro locum faceret secuturo, inquit Macrob. lib. 3. cap. 11. notans veritum, Iovi tantum immolare: sicut ergo Maro ad futura respexit, ut ostenderet, non litatum; sed secutum horrendum dictu & mirabile monstrum: ita noster pari acumine ad eventum respiciens, ut ostenderet Megaram mariti redditu, non modo non consecutam miseriarum, quem sperabat, finem; sed in majores multo miserias incidisse, hostiam fecit contrariam, votum improbum. Donatus tamen etiam tantum Iovis sacrificio adhibet, & apud Ovid. libr. 4. *Metamorph.* Perseus occiso ceto, & Andromedâ liberatâ. Et eodem sensu Chor. Medæ 59. *Primus sceptriferis colla Tonantibus Taurus celsa ferat tergore candido, &c.* An ergo jureid Pontificio privatis interdictum, regibus Deo-*

rumque filii licuit dumtaxat, iisque omnibus qui superiorem in terris non agnoscebant? suspicor, mira alias scriptorum dissidentium pugna. Nec illud quidem Juvenalis patitur subsistere, qui Sat. 12. in princ. privatis quoque sacrificiis Taurum tribuit. Sed quid si Sarycticum dicam id reprehendere? *Delrius. Tibi frugum parens,*] Recte, ait Lipsius: sed nec male vetus, *potens.* *Delrius: parens* non rejicio; non male *Mog. Herb. Ven. potens: &* nisi fallor, hoc *Senecæ.* Et hoc profecto tantum; non etiam illud, quod à correctoribus, & propterea rejicimus. Sic *Etruscus, sic Vossianus, sic præterea tres inspecti nobis, & omnis fere Pall. manus. Virgilio Iuno Æolum Nimborumque facit tempestatumque potentem. Ovidius 4. met. Sic victrix jusque potens. Horatio, diva potens Cyprî, & Lyra Musa potens, & Bacchus potens Naiadum Baccharumque. Seneca natur. quæst. 1, 16. materiam excipiendarum imaginum potentem.* Sic meliores scripti, & quo nos in Britannia usi sumus. Subdiderant, *capacem.* Vide ad Livium, 23, 16. *Gronov. Tibi frugum*] Tibi ô Ceres sacra solvam. *Farnabius.*

301. *Tibi multa fide Longæ, Eleusin,*] *Pall. apud Comelium: Eleusin.* Unde *Scaliger, Eleusin.* Recte: & sic *Etruscus* à manu prima: sed & cætera ejusdem auctoritate ita legenda: *tibi muta fide Longæ Eleusin tacita jactabit faces.* Alloquitur Cererem, eique voveret sua cura, sumtu atque apparatu sacra & *λαμπάδων* Eleusine. *Ve hic mutam fidem, sic tacitam fidem habes Thyeste vers. 317. Troadibus: An sacris*

Longas Eleusin tacita jactabit faces.

Tum restitutas fratribus rebor meis

Animas, & ipsum regna moderantem sua

Florere patrem. si qua te major tenet

Clausum potestas; sequimur. aut omneis tuos

Defende reditu sospes; aut omneis trahe.

Trahes, nec ullus eriget fractos deus.

Amph. O socia nostri sanguinis, casta fide

Servans torum gnatosque magnanimi Herculis, 310

Meliora mente concipe, atque animum excita.

Aderit profecto, qualis ex omni solet

Labore, major. *Meg.* Quod nimis miseri volunt,

Hoc facile credunt. *Amph.* Immo quod metuunt nimis,

Nunquam amoveri posse, nec tolli putant. 315

Prona est timori semper in pectus fides.

Meg. Demersus, ac defossus, & toto insuper

Oppres-

sacris gaudens tacitis Eleusin? Conjungit utrumque vocabulum in alia re Lucanus lib. 1. *Et tacito mutos voluunt sub pectore questus.* Silius lib. 15. *Et muta elabi tacito jubet agmina passu.* Ovidius quoque *muta silentia* dixit. Ne quidquam superfluum putes. Infra Herc. Fur. *mutis tacitum litoribus mare.* Lepidi hic alioquin interpretes, *multam fidem* referentes ad castus illis sacris proprios, quasi id sit abstinendo veneris & vino & Punicis malis, &c. tum *to Eleusi*, accipientes vocandi casu, quasi *Eleusis* cognomen sit Cereris. Gronovius.

302. *Tacita*] *Mystica qua non nisi initiatis revelanda sunt*, quod Ceres tacite usa est consiliis, dum Proserpinam quaereret. Farnabius.

303. *Tum restitutas*] Tu o conjux mihi redditis penlabis fratres & patrem. Idem.

305. *Si qua*] Si qua potestas inferorum major, quam tua est, te detineat, & nos te prompte sequimur. Idem.

309. *O socia nostri*] O conjux Herculis, filii mei. Farnabius. Initium colloqui faciunt mei manuscr. & Morguntinens. & Herbpolens. Non tamen supervenit in scenam prodiens Amphitryo; prius enim prodierat una cum Megarâ, ut ex fine precedentis Chori constat. quare putem non esse a superioribus separanda. Delrivus.

316. *Prona*] Pejora facilius credimus, quam meliora. Aliqui ajunt hoc Megaræ esse responsum, quæ quasi assentiens dicit, o Amphitryon, verum dixisti, quod timor pronus est fidem & credulitatem habere semper ad pejora, sed vellem scire, cum Hercules jaceat ad Marciam de Octavia: beat redeundi? q. d. nullam. Farnab.

317. *Demersus ac defossus*] Seneca consolatione ad Marciam de Octavia: *ipsam magnitudinis fraternæ nimis circumluculentem fortunam exosa, defodisse, atque abdidit.* Ad Polybium c. 32. *quæ (misericordia Cæsaris) cum ex ipso angulo, in quo ego defossus sum, complures multorum jam annorum rui-*

Oppressus orbe, quam viam ad superos habet?

Amph. Quam tunc habebat, cum per arentem plagam
Et fluctuantes more turbati maris

320

Abiit arenas; bisque discedens fretum,
Et bis recurrens: cumque deserta rate
Deprensus hæsit Syrtium brevibus vadis,
Et puppe fixa maria superavit pedes.

Meg. Iniqua raro maximis virtutibus

325

Fortuna parcat: nemo se tuto diu

Periculis offerre tam crebris potest:

Quem sæpe transit casus, aliquando invenit.

Sed ecce, lævus ac minas vultu gerens,

Et qualis animo est, talis incessu venit

330

Aliena dextra sceptrâ concutiens Lycus.

na obrutos effoderit, & in lucem red-
xerit. Nat. quæst. 5, 15. *Que tanta
necessitas hominem ad sidera erectum in-
curvavit & defodit.* Sumpsit à Virgi-
lio in Culice: *Defossæque domos ac
tartara nocte cruenta Obsita.* Gronov.

319. *Quam tunc*] Aque ac eva-
sit Syrtès, sinus duos in mari Lybico
cumulis arenæ, qui ventorum arbitrio
agitati, varie vadiosi, & fluxu refu-
xusque impetuosus naves ad se trahunt:
unde & nomen iis à *σύντροχο*. Farn.

324. *Pedes.*] Apollodorus lib. 2.
Biblioth. fabulatur aureum poculum

ab Apolline Herculem accepisse dono,
atque eo Oceanum transisse: quia (ut
docet Macrobius) usus navigio, cui no-
men, *Scyphus*. alii volunt usum æreo
lebetes; pro velo, leonis pelle; pro
malo, clavâ; pro rudentibus, phare-
træ loris; pro remo, arcu. unde man-
navit proverbium *αἰὶο γένε νό-
πης. aliud remi genus.* refert Plutarch.
in Collectan. *Delrius.*

330. *Qualis*] Superbus & ferrox,
quod vel ex incessu patet. *Farnabius.*

331. *Aliena*] Vsurpata, inf. v. 336.
Idem.

Lycus. MEGARA. AMPHITRYON.

*Lycus Thebis à Creonte in exilium missus, Hercule ad inferos profecto,
caso Creonte cum filiis, quo regnum occupatum sibi firmet, Megaræ
nuptias ambit, abnventi vim minatur.*

Lycus. Urbis regens opulenta Thebanæ loca,
Et omne quidquid uberi cingit solo

Obliqua

332. *Urbis regens*] Hunc versum
cum quatuor sequentibus Megaræ ad-
signant libri vulgari, ipsi Lyco mem-
branæ Florentinæ: meo quidem judi-
cio multo decentius. Nam ut Megara,

primum inimicissima tyranno, dein
tantis ærumnis ac miseris affecta, ma-
gnifice atque otiose potentiam ejus ex-
tendat, ac latos imperii fines metia-
tur, quam est intempestivum? At ut
ipse

Obliqua Phocis, quidquid Iſmenos rigat,
 Quidquid Cithæron vertice excelſo videt, 335
 Et bina findens Iſthmos exilis freta,
 Non vetera patriæ jura poſſideo domus
 Ignavus hæres: nobiles non ſunt mihi
 Avi, nec altis inclytum titulis genus;
 Sed clara virtus. qui genus jactat ſuum, 340
 Aliena laudat. Rapta ſed trepida manu
 Scepra obtinentur: omnis in ferro eſt ſalus.
 Quod civibus tenere te invitis ſcias,
 Strictus tuetur enſis. alieno in loco
 Haud ſtabile regnum eſt. una ſed noſtras poteſt 345
 Fundare vires, juncta regali face
 Thalamiſque Megara. ducet è genere inclyto

Novi-

ipſe inflatus fortuna & plenus ſui mi-
 reur, quod tam late imperet, præfer-
 tum virtuti illud ſax acceptum relatu-
 rus, cum contentione illorum, qui
 relictiſ acquieſcant & nihil parant
 ipſi, nemo non videt eſſe perſona
 aptiſſimum. Ego, inquit, Thebarum
 dominus & Phocidos univerſæque
 Bæotix, non hæc obtineo ignavus
 hætes avitorum regnorum, &c. Sic
 Arceus apud veterem Poëtam: *Rex im-
 pero Argis. ſcepra mihi liquit Pelops,
 Qua ponto ab Helles atque ab Ionio ma-
 ri Vigetur Iſthmos.* Gronovius.

334. *Obliqua Phocis,* Regio Græcia
 ad ſinuofum lius Criſæum. *Farnab.*
Quidquid Iſmenos rigat,] Etruſcus,
Iſmenos. Et probat idem ſæpius hujus-
 modi vocabula in hiſtragædiis Græco
 ſono fuiſſe prolata. Sic verſ. 376. *Ti-
 tyos.* Hippolyto verſ. 14. *Ilifſos.* Oe-
 dipo verſ. 426. *Araxen,* & verſ. 467.
Pætolos. Medea verſ. 13. *Corinthos* &
 verſ. 87. *Alpheoſque.* Oetæo Hercule
 verſ. 501. *Euenos,* verſ. 935. *Pluton,*
 verſ. 1248. *Amphitryon.* Gronovius.
Iſmenus] Bæotia, quam rigat fluvius
 Iſmenus, quamque proſpicit mons Cy-
 thæron, *Farnabius.*

336. *Iſthmos*] Peloponneſiacus,
 anguſtiæ ſex millium inter Egæum
 & Ionium maria, in quo Iſthmo eſt
 Corinthus, unde & Corinthiacus di-
 citur. *Idem.*

337. *Non vetera*] Contrarium ta-
 men tradit Euripides, in Hercule *νε-
 νοδύω,* Julius Hyginus in fabulis, non
 quidem, ut arbitror antiquus ille, qui
 Auguſti tempore vixit, & de Virgilio
 teſte Gellio lib. 16. & de urbibus
 Italiæ auctore Servio 7. *Æneidos* ſcri-
 pſit, ſed alius recentior, Lycum, in-
 quit, Neptuni filium, quod Megaram,
 Creontis filiam, uxorem ejus, & filios
 Theremachum & Ophitem occidere
 voluit, interfecit. *Delrius.*

340. *Virtus.*] Sup. verſ. 250. Pro-
 ſperum ac felix ſcelus virtus vocatur.
Farnabius.

343. *Quod civibus*] Malus impetii
 eſt cultus metus. Quem enim metuunt,
 petiſſe expetunt. *Idem.*

344. *Alieno*] Regnum occupatum
 haud quaquam firmum eſt. *Idem.*

345. *Vna*] Mihi novo homini ad-
 dent nobilitatis colorem Megaræ nup-
 triæ. *Idem.*

347. *Megara*] Cum Hercules Er-
 gynnium

Novitas colorem nostra. non equidem reor
 Fore ut recuset, ac meos spernat toros,
 Quod si impotenti pertinax animo abnuet, 350
 Stat tollere omnem penitus Herculeam domum.
 Invidia factum ac sermo popularis premet?
 Ars prima regni, posse te invidiam pati.
 Tentemus igitur: fors dedit nobis locum.
 Namque ipsa tristi vestis obtentu caput 355
 Velata, juxta præfides astat deos,
 Laterique adhæret verus Alcidae fator.
 Meg. Quidnam iste, nostri generis exitium ac lues,
 Novi parat? quid tentat? Lyc. O clarum trahens
 A stirpe nomen regia, facilis mea 360
 Parumper aure verba patienti excipe.
 Si æterna semper odia mortales agant,

Nec

gynum Minyarum regem crudelissimum fudisset Thebanos infestantem; Thebanorum rex Creon, ut animi grati benevolentiam testaretur, Herculi filiam suam Megaram despondit, concessa etiam regni societate, sed dubium an hic ille Creon Iocasta frater, de quo in Oedipo nostri, & apud Sophoclem in Oedipo utroque ex Antigona. videtur. nam supra dixit Megara, Creonte & filiis interemtis, occidisse stirpem ultimam Cadmidartum. & infra versu 495. clare meminit Oedipi ut jam defuncti. quare hæc tragoedia foret postponenda Oedipo. sed quia id non constat, & forte hic Creon alius. videtur etiam Oedipi calamitas jam mortuo Hercule obrigisse. quomodo enim ille non interfuisset prælio illi nobili ad Thebas? quomodo ad ipsum non potius confugere supplices, quam ad Thesei filium? sunt & alia multa huic conjecturæ faventia. sed res non tanti. *Delvius. Ducet è genere inelyto*] Opinantur quidam ducem translationem à parmis ingloriosorum militum, quæ pingebantur paratro aliquo facinore egregio. Acute

quidem illi; sed nimium profecto longepetitur. Imo sumpum est potius vel à tinctoribus, vel à pictoribus; vel adeo ab aleptis. *Gruterus.*

351. *Tollere*] Statutum est mihi ipsam cum liberis è medio tollere & Herculeam domum radicitus extirpare. *Farnabius.*

352. *Invidia factum ac sermo*] Recte Gruterus, factum, & sic Etruscus à manu prima. Tollere Herculeam domum non factus erat, sed crudele facinus. Cur autem Delrio scribendum fuerit visum, *at sermo*, ipse solus, si tamen, viderit. *Gronovius.*

354. *Tentemus*] Megaram ad nuptias. *Farnabius.*

355. *Tristi*] Pulla, lugubri. *Idem.*

356. *Juxta*] Confugit supplex, vel adstat ad aras statuas-ve Deorum tutelarium. Alii leg. *Præfites*, quorum aræ juxta fores positæ erant, *et 570-715. Idem.*

357. *Verus*] Neque enim agnosceret tyrannus Iovem esse Herculis patrem quem & Alcidem vocat ab Alcæo avo paterno, alii ab ἀλκῆ, robur. *Idem.*

362. *Si æterna*] Si usque maneant utrinque

HER
 Nec ceptus un
 Sol arma felix
 Nil relinquent
 Spallebit arm
 Atlas sepulch
 Pacem redacti
 Veto necesse
 Sociemus anim
 Continge dicit
 Meg. Egoe ut
 Farnabius ge
 Ermitate Orru
 Parate fida m
 Et Scylla sicol
 Præfite mult
 Euripus und

utrinque odia
 armis quæ vic
 nihil relinquent
 in valde. *Idem*
 pper.] Hoc cum
 Gruterus.

359. *Tentemus*] In
 Ermitate. *Par
 Dicit quædam
 hæc, *Idem*
 & 570. Sed
 tentem. *Idem**

360. *Tentemus*] In
 tentem. *Idem*
 361. *Tristi*] In
 362. *Si æterna*] In

371. *Dem*
 symbolum. *Idem*
 372. *Præf*
 conditiones
 Idem.

376. *Et* *Idem*
 utrinque Sic

Nec cœptus unquam cedat ex animis furor,
 Sed arma felix teneat, infelix paret;
 Nihil relinquent bella: tum vastis ager 365
 Squallebit arvis. subdita tectis face
 Altus sepultas obruet gentes cinis.
 Pacem reduci velle, victori expedit;
 Victo necesse est. particeps regno veni:
 Sociemus animos. pignus hoc fidei cape: 370
 Continge dextram. quid truci vultu files?
 Meg, Egone ut parentis sanguine asperfam manum,
 Fratrumque gemina cæde contingam? prius
 Extinguet Ortus, referet Occasus diem:
 Pax ante fida nivibus & flammis erit: 375
 Et Scylla Siculum junget Aufonio latus:
 Priusque multo vicibus alternis fugax
 Euripus unda stabit Euboica piger.

Patrem

utrinque odia; & potentior teneatur armis quæ vicerit, victus & oppressus vindictam armis paret, belli faces omnia vastabunt. *Idem.* Odia mortales agant,] Flor. cum Lipsiano: gerant. Gronovius.

369. *Particeps*] In conjugium meum. *Farnabius.* *Particeps regni veni:*] Sic *Delrii* & quædam editiones. Sed *Fabricii* & alia, *regno*: ut liber optimus & plures *Mss.* Sed mox liber idem à manu prima: *Sociemur animis*: nam vox prior correctæ est, *sociemus*. Sed tamen quid opus fuit vetustiorum mutare? Nisi sunt inducti vers. 412. *sociemus toros.* *Nat. quæst.* 5, 12. *ubi vero sociavere vires.* *Cicero fam.* 3. ep. 3. *pro nostra consociatissima voluntate.* Gronovius.

371. *Dextram.*] Fidei pignus & symbolum. *Troad.* 689. *Farnabius.*

373. *Prius*] Et hæc *ἀδύνατον* conditiones negationis vim habent. *Idem.*

376. *Et Scylla*] Recedet fretum, jungeturque Sicilia Italia, cui quon-

dam adnexa fuisse dicitur. *Idem.* Cuius formam habes apud *Homerum* in *Odyss.* 12. & *Isacium* in *Lycophronem.* *Delrius.*

377. *Priusque*] *Prius* Euripus fretum illud reciprocum inter *Bœotiam* *Aulidem* & *Eubœam*, quod septies die ac nocte rapide fluit refluxitque, quiescet. *Farnabius.*

378. *Euripus*] *Mare* (inter *Atticam* & *Eubœam*) *rapidum*, & alterno cursu septies die, ac septies nocte fluctibus invicem versis, adeo immodice fluens, ut ventos etiam ac plenis velis navigia frustretur, inquit *Pompon.* lib. 2. cap. 7. *Plinius* tamen, *Seneca*, *Strabo*, & alii tantam die ac nocte simul septies fluere contendunt. *Livius* autem lib. 38. ita scribit, fretum ipsum Euripi, non septies die, sicut fama fert, temporibus statim reciprocatur, sed temere in modum venti nunc huc nunc illuc verso mari, velut monte præcipiti devolutus torrens rapitur. *Causam* hujus fluxus & refluxus, cum nequisset *Aristoteles* assignare, magis contabuit. auctores *D. Iustinus*

Patrem abstulisti, regna, germanos, larem,
 Patriam: quid ultra est? una res superest mihi, 380
 Fratre ac parente carior, regno ac lare,
 Odium tui: quod esse cum populo mihi
 Commune doleo, pars quota ex isto mea est?
 Dominare tumidus, spiritus altos gere;
 Sequitur superbos ultor à tergo Deus. 385
 Thebana novi regna. quid matres loquar
 Passas & aufas scelera? quid geminum nefas,
 Mixtumque nomen conjugis, gnati, & patris?
 Quid bina fratrum castra? quid totidem rogos?
 Riget superba Tantalus luctu parens, 390
 Mœstusque Phrygio manat in Sipylo lapis.
 Quin ipse torvum subrigens crista caput

Illy-

stinus Martyr in Admonitor. ad Genes, & D. Gregorius Nazianzenus orat. 1. in Iulianum apostatam. *Delrius.*

383. *Commune*] Vellem & eorum odium mihi soli esse, ut abundè odisse possem. *vel*, doleo quidem populum à te oppressum habere cur te oderint. *Farnabius.*

385. *Ultor*] Tantæ insolentiæ vindex, *vel* Nemesis superbiæ ultrix. Dii enim cum utriusque sexus sunt secundum Stoicos, Poëta Deum etiam pro Deapponunt. *Idem.*

386. *Thebana*] Novi quam malo omine regnetur Thebis; quæ scelera Regum, quæ pœnæ. *Idem. Matres*] Agaven, quæ filium Pentheum interfecit: Ino, quæ se in mare præcipitavit; Nioben, de qua inf. vers. 388. *Idem.*

387. *Geminum*] Oedipi, qui patrem Lajum, verum non sciens eum patrem fuisse, interfecit, ex matre Iocasta, quam uxorem duxit, liberos suscepit. vide vers. 133. *Theb. Idem.*

389. *Fratrum*] Eteoclis & Polyneicis filiorum Oedipi, qui binis exercitiis de regno decertantes mutuis

vulneribus occubuerunt, impositisque eidem rogo cadaveribus eorum flamma se divisit. *Idem.*

390. *Riget superba*] Grotii manus ad marginem, *superbo*. Gronovius. *Tantalus*] Niobe filia Tantalus numerosa prole superbiens Latonæ se prætulit, liberis itaque XIV. à Phœbo & Diana interfectis & ipsa dolore stupescens in saxum mutata est, in Sipylo monte Phrygiæ, quod perpetuo humore madet. Agamemn. 370. *Idem.*

391. *Sipylo lapis*.] Ex Callimacho & Ovidio, Leonides: Πέτρῳ ἐν τῷ Σιπύλω Νιόβῃ Ἰηνοῖσιν αἰδῶν, *Est lapis in Sipylo Niobe lacrymas iuge fundens.* Sipylos urbs & mons Phrygiæ: hic de monte loquitur. nam urbs everta terræmotu, vivo Tancalo, testibus Actistor. in Meteor. Strabone lib. 11. cap. 41. *Delrius.*

392. *Subrigens*] Eriens. *Farnabius.* *A subrigo*, quo Virgil. utitur 4. *Æneid.* Seneca lib. 5. de beneficiis. *subrectis vaxillis.* Plinius de upupa; *crisillâ visenda plicatili, contrahens eam, subrigensque per longitudinem capitis.* utitur etiam Tertullianus subrigendi verbo. *Delrius.*

Illyrica Cadmus regna permenfus fuga,
 Longas reliquit corporis tracti notas.
 Hæc te manent exempla. dominare ut lubet: 395
 Dum solita regni fata te nostri vocent.
Lyc. Agedum, efferatas rabida voces amove:
 Et discce regum imperia ab Alcide pati.
 Ego rapta quamvis sceptrâ victrici geram 398
 Dextra, regamque cuncta sine legum metu 400
 Quas arma vincunt, pauca pro causa loquar
 Nostra. cruento cecidit in bello pater?
 Cecidere fratres? arma non servant modum,
 Nec temperari facile, nec reprimi potest 399
 Stricti ensis ira. bella delectat cruor. 405
 Sed ille regno pro suo; nos improba
 Cupidine acti: quæritur belli exitus,
 Non causa. Sed nunc pereat omnis memoria.
 Cum victor arma posuit, & victum decet
 Deponere odia. non ut inflexo genu 410
 Regnantem adores, petimus. hoc ipsum placet,
 Animo ruinas quod capis magno tuas.
 Es rege conjux digna: sociemus toros.
Meg. Gelidus per artus vadit exangueis tremor.
 Quod facinus aures pepulit? haud equidem horruï, 415
 Cum pace rupta bellicus muros fragor
 Circumsonaret. pertuli intrepide omnia.

Thala-

393. *Illyrica*] Ipse Cadmus Thebarum conditor regno pulsus in Illyricum recessit, & in serpentem commutatus est una cum Hermione uxore. *Farnabius.* *Illyrica Cadmus*] Scribe, *Illyria*, vel propter *Ἰλλυρία*. *Gronovius.*
 398. *Disce regum*] Disce à conjugē tuo quem adeo jactas, parere mihi regi, ut ille paret Eurytheo. *Farnab.*
 401. *Arma vincunt*] Notum est illud, Inter arma leges silent. notum & illud Marianum, se inter armorum

strepitum juris civilis verba exaudire non potuisse. *Delrius.*

406. *Sed ille regno*] *Anthypophora.* quod si objicias patrem tuum juste, me injuste arma cepisse, respondeo justitiam belli exitu non causa discerni; *victrix causa Divi placuit.* *Farnabius.*

408. *Pereat*] Sanciatur *ἀπερυσία.* *Id.*

410. *Non*] Nolo me ut captiva adores, sed quoniam mihi placet tua hæc magnanimitas, ut me pro matrico colas. *Idem.*

417. *Pertuli*] Cætera belli mala sequo

380

385

388

390

392

Illy-

t, impositis
 eorum flau.

Grotii manu
 Gronovius

Tantali nume
 Latonæ sepre-

v. à Phebo &
 dolore stupor

a est, in Sipyro
 perpetuo hinc

an. 370. *Idem.*

Ex Callimacho
 Πέρεθρον

ἡνοϊσεν αἰδῶ

be lacrymas jug

& mons Phry

uitur. nam m

o Tantalio, re

teor. Strabon

us.

gens. *Farnabius*

uitur. *Ænch*

fic. *Subreclis*

a; *crisââ* *vistis*

am, *subrigen*

is. utitur etiam

li verbo. *Dic*

Thalamos tremisco; capta nunc videor mihi.
 Gravent catenæ corpus, & longa fame
 Mors protrahatur lenta, non vincet fidem 420
 Vis ulla nostram: moriar, Alcide, tua.

Lyc. Animosne merfus inferis conjux facit?

Meg. Inferna tetigit, posset ut supera assequi.

Lyc. Telluris illum pondus immensæ premit.

Meg. Nullo premetur onere, qui cœlum tulit. 425

Lyc. Cogère. *Meg.* Cogi qui potest, nescit mori.

Lyc. Effare, thalamis quod novis potius parem

Regale munus? *Meg.* Aut tuam mortem, aut meam.

Lyc. Moriere demens? *Meg.* Conjugi occurram meo.

Lyc. Sceptroque nostro potior est famulus tibi? 430

Meg. Quot iste famulus tradidit reges neci!

Lyc. Cur ergo regi servit, & patitur jugum?

Meg. Imperia dura tolle, quid virtus erit?

Lyc. Obici feris monstrisque, virtutem putas?

Meg. Virtutis est domare quæ cuncti pavent. 435

Lyc. Tenebræ loquentem magna Tartaræ premunt.

Meg. Non est ad astra mollis è terris via.

Lyc. Quo patre genitus cœlitum sperat domos?

Amph.

æquo animo tuli. nunc tandem vere
 in servitute redacta mihi videor,
 postquam ignavus tyrannus me de nu-
 ptiis interpellare audet. *Farnabius.*

420. *Non vincet*] Nullus cruciatus
 violabit fidem meam Herculi datam.
Idem.

423. *Supera*] Cœlum. *Idem.*

424. *Premit.*] Ne emergere & ascen-
 dere possit. *Idem.*

425. *Qui cœlum*] Supra v. 69. *Id.*

426. *Cogi*] Stoice. *Qui non timet
 mortem, cogi nequit.* Non sumus in ul-
 tius potestate, cum mors in nostra pote-
 state sit. *Idem.*

429. *Conjugi*] Ab inferis redeunti.
Idem.

430. *Famulus*] Hercules Eurytheos
 inserviens. *Idem.*

431. *Quot isto*] Multos, Diome-
 den, Busirin, Geryonem, Antæum, &c.
Idem.

433. *Imperia*] Versatur enim vir-
 tus circa ardua, dura, formidabilia.
Idem.

434. *Virtutem*] Audaciæ potius
 est & temeritatis. *Idem.*

435. *Virtutis*] Vincit enim vim vir-
 tus. *Idem.*

436. *Tenebræ*] Vt ut magna crepet,
 tenebræ tamen infernæ premunt ipsum
 & opprimunt. *Idem.*

438. *Quo patre*] Nec enim nisi
 diis geniti superos adeunt. *Idem.* *Cœ-
 litum penetrat domos?*] Lippius è suo,
 sperat. Deltio suggestit conjectura, ut
 ait, penetrer, & confirmant quidam
 ejus codices. Et est, cui vel hoc vel
 primum

HERC
 Amph. Miserand
 Pars mee ha
 Cœlogue verum
 Memoranda fac
 Quocumque
 Post monstraco
 Spariam cruore
 Nondum liquet
 Junonis obio
 Mortale cœlo
 Amph. Commu
 Lyc. Famula
 Amph. Pator P
 Lyc. Sed non p
 Amph. Quom

ipsum Herculi
 erat. Sine fide
 didicimus vim
 hanc frivolum,
 ferat, sed tam
 tibi, cui placet
 immum ab Ercul
 ipsum quippe m
 ore. Sic Herculi
 tibi, quibus
 no aliter. Mili
 ipse. Gronov
 si forte mea
 videri quid vel
 dicitur esse p
 piam tam d
 suare v
 leant. *Idem.*
 441. *Imper
 per cour
 Ovid. in Ep
 dicitur pat
 leam Nerou
 Claudius, d
 ejus contigit
 ditiones:
 F. R. O. Deltio
 444. *Plégra**

Amph. Miseranda conjux Herculis magni fite:
 Partes meæ hæ sunt, reddere Alcidiæ patrem, 440
 Genusque verum. post tot ingentis viri
 Memoranda facta, postque pacatum manu
 Quodcunque Titan ortus & labens videt,
 Post monstra tot perdomita, post Phlegram impio
 Sparsam cruore, postque defensos deos; 445
 Nondum liquet de patre? mentimur Jovem?
 Junonis odio crede. *Lyc.* Quid violas Jovem?
 Mortale cælo non potest jungi genus.
Amph. Communis ista pluribus causa est deis.
Lyc. Famuline fuerant ante quam fierent dei? 450
Amph. Pastor Pheræos Delius pavit greges.
Lyc. Sed non per omnes exul erravit plagas.
Amph. Quem profuga terra mater errante edidit.

Lyc.

primum Herculi violento aptius videtur. Sane furenti aut gigantum Alcidarumve vim meditant. Cetero haud frivolum, quod eruerunt alii, sperat, sed tamen efficacius sperat. Non mihi, cui placet unicum sperat, confirmatum ab Etrusco. Tacitus 4. Ann. Optimos quippe mortalium altissima cupere. Sic Herculem & Liberum apud Græcos, Quirinum apud nos, deum numero additos. Melius Augustum, qui speraverit. Gronovius.

440. Partes meæ hæ sunt,] Satis intelligimus, quid velit Amphitruo cum dicit suas esse partes reddere Alcidiæ patrem. Itaque superfluum, hæ, & insuave volente librorum principe deletur. Gronovius.

442. Pacatum manu] Fuit Alcides per totum ferme orbem εἰλωποποιός. Ovid. in Epist. Deianira. Respice vindicibus pacatum viribus orbem, Quæ latam Nereus cavulus ambit humum. Claudianus, de Hercule: Thracia pacisfero contigit arva pede, unde quædam inscriptiones: HERCULI PACIFERO. Delrius.

444. Phlegram] Vallem Thessalia,

in qua Gigantes cum diis pugnare. Farnabius. Impio] Gigantum impiorum. Idem.

445. Defensos] Herculis enim potissimum opera gigantes victos scribunt non pauci. Idem.

447. Junonis] Quæ nisi esset Iove genitus, eum non odio prosequuta usque exagitaret. Idem.

449. Communis] Complures Heroës misto mortalium ac immortalium semine nati in deos asciti fuerunt. Idem.

451. Pastor] Hippol. 295. Idem. Pastor] Ovium Admeti regis juxta Amphrysium fluvium, & Pheras Thessaliæ urbem, teste Orpheo, Rhiano, Pindaro & Tibullo. Sed Callimachus, in hymno de lavacro Palladis, ait eum armenta equarum custodisse: Homerus in Hymno in Mercurium, & Nonnus in Dionysiac. boum, quod Horat. lib. 1. carm. sequitur: Te boves olim nisi reddidisses Per dolum amotas, puerum minaci Voce dum terret, viduus pharetra Risti Apollo. Delrius.

452. Sed non] Quod facit Hercules. Farnabius.

453. Quem profuga] Et tamen in ipsa

420

425

435

430

435

430

430

430

430

Donum puellæ factus, & clava excidit,
 Fulsitque pictum veste Sidonia latus?
 Fortem vocemus, ejus horrentes comæ
 Maduere nardo? laude qui notas manus
 Ad non virilem tympani movit sonum, 470
 Mitra ferocem barbara frontem premens?
Amph. Non erubescit Bacchus effusos tener
 Sparfisse crines, nec manu molli levem
 Vibrasse thyrsum, cum parum forti gradu
 Auro decorum syrma barbarico trahit. 475
 Post multa virtus opera laxari solet.
Lyc. Hoc Euryti fatetur everfi domus,
 Pecorumque ritu virginum oppressi greges.
 Hoc nulla Juno, nullus Euryllheus jubet:
 Ipsius hæc sunt opera. *Amph.* Non nosti omnia. 480

Ipsius

diæ regina, clava & leonis pelle exutus, muliebri ornatu purpuraque indutus & unctus colum tractavit. *Farn.* 469. *Nardo*] Oleo Nardino. *Idem.* 471. *Barbara*] Phrygiis & Lydis in usu. *Idem.*

472. *Non erubescit*] Nec ipsi Baccho forti deo est rubori, si quando criminibus diffusis hastam pampinis involutam vibret, trahatque veltem muliebrem longe caudatani. *Syrma à σῦρμα τῆλο.* *Idem.*

475. *Syrma barbaricum*] Lege, ut Florentia habetur: *Auro decorum syrma barbarico trahit.* Sumit è Virgilio secunda Aeneide: *Barbarico postes auro.* Livius lib. 36. in dictis ab Antiochi legato in Græcia: *scire ipsos abundasse semper auro regna Asia.* Precedente versu legitur ibidem: *Vibrare, non vibrasse.* Gronovius.

477. *Hoc Euryti fatetur*] Quærit Gaüterus, an erraverit forsitan auctor Euryto appellato, cum Thespium significaret. Sed excusant alii, duas historias separatas duobus deinceps versibus contineri. At qui everfus Euryto dici potuit Lyco, cum ultimam

omnium eam susceperit expeditionem Hercules & Deianira maritus? Vix potest in re tam nota errari. Ut scilicet Poëta, quicumque fuerit ille tandem, Sophoclis Trachinias aut Ovidii metamorphosion libros non legerit? Cur autem Moguntinus & plerique Deltriani: *Teutantis testatur?* Vossianus melior unusque Pal. *Hoc Theutantis fatetur?* Annon clamant scribendum esse: *Teuthrantis hoc fatetur.* id quod Delrio quoque suboluit. Et obscurior hæc fabula est, quam ut à librariis aut corruptoribus veterum librorum proficisci poterit. Quare & apud Ovidium *Teuthrantia turba* in suspicionem venit ante Angelum Policianum. Sed tamen Etruscus, vulgatam sancit, Propendeo in alterum, etsi non novum sit Senecæ personas veteres & eorum vocabula confundere. *Idem.*

478. *Pecorumque*] Thespium Atheniensis quem Diodorus Erechthæ filium, alii Teuthrantis filium, Pandionis nepotem, ut apud Eustathium ad Homerum est, faciunt, filix L, una nocte promiscue ab eo compressit. *Farn.*

480. *Non nosti*] Vitia quæ sunt, nosti,

Ipsius opus est, caestibus fractus suis
 Eryx, & Eryci junctus Antaeus Libys.
 Et qui hospitali caede manantes foçi
 Bibere justum sanguinem Busiridis.
 Ipsius opus est, vulneri & ferro obuius, 485
 Mortem coactus, integer Cygnus, pati:
 Nec unus una Geryon victus manu.
 Eris inter istos; qui tamen nullo stupro
 Laesere thalamos. *Lyc.* Quod Jovi, hoc regi licet:
 Jovi dedisti conjugem, regi dabis. 490
 Et te magistro non novum hoc discet nurus,
 Etiam viro probante, meliorem sequi.
 Sin copulari pertinax tedis negat;
 Vel ex coacta nobilem partum feram.
 Meg. Umbræ Creontis, & penates Labdaci, 495
 Et nuptiales impii Oedipodæ faces,
 Nunc solita nostro fata conjugio date.

Nunc,

nostri, non autem meministi, quortyrannos oppresserit. *Farnabius.*

482. *Eryx*,] Fil. Burae ex Venere victus caestibus suis. i. ad quorum certamen hospites provocare solitus erat. *Idem.* *Antaeus*] Herae. *Oed.* vers. 24. *Idem.*

483. *Qui hospitali*] Busiridis sanguis iusta vindicta (*vid. sup. vers. 226.*) effusus in aris, quibus ipse hospites immolaverat. *Idem.*

484. *Iustum*] Iuste effusum. *Idem.*

486. *Ante Geryonem pati*:] Locus summis viris aut desperatus aut frustra tentatus; quem saluum praestamus è Florentino: *Mortem coactus integer Cygnus pati.* Cygnum dicit Neptuni, vel, ut alii volunt, Martis filium, *Διτρωχης* seu invulnerabilem, quem ab Hercule interemptum etiam Hesiodus, Diodorus, Pausanias, Apollodorus, Plutarchus, Higinus confirmant. Euripides in tragoedia hujus nominis: *Κύκνον ἢ ξενοδαιίδα τῶξαι ὄλιαν Ἀμφικύβητος οἰνήτορ' ἀμι-*

εξυ. Mire in hoc lusit fabularorum lascivia: quae collegimus alibi, ubi & totum hunc locum ample illustravimus, nec vacat describere. *Gronov.*

487. *Victus*] Tres fratres erant, unus ante reliquos necatus; victus una manu non unus, nempe tricorpor. *Delrius.*

488. *Eris*] Te manet eadem vindicta quam illis infixit Hercul. qui tamen non tentarunt uxori ejus stuprum inferre; quod tu facis. *Farnabius.*

489. *Iovi*] Iovi usuram conjugis tuae Alcmeneae indulxisti, nurus tuae Megarae usum mihi regi dabis. quae tuo exemplo non hoc primum discet me potiorum veluti Iovem sequi, marito suo Hercule: ut te quondam permitte. *Idem.*

495. *Umbræ*] Ultrices patris mei Creont. umbræ, vosque male ominatares Labdaci Thebarum regis ex Polydoro nepotis Cadmi, & vos infausta nuptiae Oedipodis supra v. 386. *Idem.*

497. *Nunc solita nostro*] Flo. *vestro.* Quod si legamus: *Huic solita vestra* *fata*

Nunc, nunc cruentæ regis Ægypti nurus,
Adeste, multo sanguine infectæ manus,
Deest una numero Danais: explebo nefas. 500

Lyc. Conjugia quoniam pervicax nostra abnuis,
Regemque terras; scepra quid possint, scies.

Complectere aras, nullus eripiet deus
Te mihi: nec, orbe si remolito, queat
Ad supera victor numina Alcides vehi. 505

Congerite silvas, templa supplicibus suis
Injecta flagrent: conjugem & totum gregem
Consumat unus igne subjecto rogos.

Amph. Hoc munus à te, genitor Alcida, peto,
Rogare quod me deceat, ut primus cadam. 510

Lyc. Qui morte cunctos luere supplicium jubet,
Nescit Tyrannus esse. diversa irroga:
Miserum veta perire; felicem jube.

Ego, dum cremandis trabibus accrescit rogos,
Sacro regentem maria votivo colam. 515

Amph.

fata conjugio date. Gronovius. *Solita*
Nuptiis meis coactis date calamitates
nostro generi accidere solitas. *Farn.*

498. *Nurus*,] XLIX. è filiabus Danaï
prima nocte maritos suos totidem
è filiis Ægypti interfecerunt: sola Hyp-
permnestra pepercit Lino, ejus vicem
ego supplebo & Lycum interficiam.
Idem.

499. *Multo*] *Habentes manus multo*
cruore pollutas. *Idem.*

500. *Numero*] *Quinquagesimo.* *Idem.*

502. *Terres*] *Imprecationibus tuis.* *Id.*

503. *Complectere*] Non ad quas con-
fugisti aræ, non deorum statuar, non
ipse Alcides reversus, &, quod mihi
jactas, in deorum numerum relatus te
mihi eripiet. *Idem.*

506. *Congerite*] *O famuli, adstruite*
ligna, & ipsum templum, quo suppli-
ces confugerunt, admoto igne abstu-
mite. *Idem.*

507. *Conjugem*] *Megarâ ux. Herc. &*

Amphitryonem cum natis Herc. Idem.

508. *Vnus igne subjecto rogos.*] *Etru-*
scus, Vossianus, meus, Locus. Sed
suspectum est: nam & sequenti v. 512.
diversa in loca, liber optimus *divi*
irroga. Gronovius.

509. *Hoc munus*] *Ego Herculis*
(quoniam Iovem illi negas) pater hoc
à te peto. *Farnabius.*

510. *Primus*] *Ne senex videam*
meorum necem. *Idem.*

513. *Miserum veta*] *Misericor-*
diæ enim esset per citam mortem mi-
seris ærumnarum finem dare. *Idem.*

514. *Ego,*] *Dum famuli parant li-*
gna ad hos comburendos, ego Neptu-
no faciam facta, quæ illi vovi Creonte
victò. *Idem.*

515. *Regentem maria votivo rogem.*] *Legem cum Etrusco: votivo colam.*
Nemo non videt apertius hic poni verbum
futuro indicativo, quam præsentis du-
bitativo. *Gronovius.*

Amph. Proh numinum vis summa, proh cœlestium
 Rector parensque; cuius excussis tremunt
 Humana telis; impiam regis feri
 Compesce dextram. Quid deos frustra precor?
 Ubique es, audi nate. Cur subito labant 520
 Agitata motu templa? cur mugit solum?
 Infernus imo sonuit è fundo fragor.
 Audimur: en, en sonitus Herculei gradus.

520. *Nate.*] Tanquam numen mihi presentissimum. *Farnabius.* Cur subito] Inter preces mota terra Herculem ab inferis adventare erum- pentem conjicit Amphitryon. *Idem.* 523. *En, en sonitus Herculei gradus.*] Alii, *en est.* Sed Etruscus: est, est sonitus Herculei gradus. Gronovius.

CHORUS THEBANORUM.

Actoris partes Chorus officiumque viriliter defendit, precibus Amphitryonis adspirans Herculis reditum vocet, idque arguit Orphei exemplo.

O fortuna viris invida fortibus,
 Quam non æqua bonis præmia dividis! 525
 Eurystheus facili regnet in otio:
 Alcmena genitus bella per omnia
 Monstris exagitet cœliferam manum;
 Serpentis refecet colla feracia;
 Deceptis referat mala sororibus, 530
 Cum somno dederit pervigiles genas
 Pomis divitibus præpositus draco.
 Intravit Scythiæ multivagas domos,

526. *Eurystheus*] Quæ tam inique rem comparasti ut Eurysth. &c. *Farn.* 528. *Monstris*] Delendis monstris vexet manum cœlif. sup. v. 68. *Idem.* *Cœliferam*] Illa manus, quæ tulit cœlum & deos, nunc occupatur circa naturæ pudenda. *Idem.* Sunt qui teliferam leg. Et sane non manus Herculis propriè cœlum tulit, sed sedit id ejus humeris. At bene de telis. *Lipsius.* 529. *Serpentiâ*] Hydræ. v. 249. *Idem.* *Colla feracia;*] Amplectat conjectu-

ram amici nostri Simonis Vlrici Pistoris, *feracia:* & ita adpictum ad oram unius codicis scripti. *Gruterus.*

530. *Deceptis*] Sup. v. 257. *Farnab.* 532. *Pomis*] Aureis, citreis. sup. v. 239. *Idem.*

533. *Multivagas*] *Ἀποδοπέτες:* plaustris vectas; Scythiæ enim incolæ Nomades à pascendis gregibus dicti nova quærentes pascua mutant assidue loca, unde appellat *patriis sedibus hospites.* *Idem.*

Et gentes patriis sedibus hospitas:
 Calcavitque freti terga rigentia, 535
 Et mutis tacitum littoribus mare.
 Illic dura carent æquora fluctibus;
 Et, qua plena rates carbasa tenderant,
 Intonsis teritur semita Sarmatis.
 Stat pontus vicibus mobilis annuis, 540
 Navem nunc facilis, nunc equitem pati.
 Illic quæ viduis gentibus imperat,
 Aurato religans ilia baltheo,
 Detraxit spoliū nobile corpori,
 Et peltam, & nivei vincula pectoris, 545
 Victorem posito suspiciens genu.
 Qua spe præcipites actus ad inferos,
 Audax ire vias irremeabiles,
 Vidisti Siculæ regna Proserpinæ?
 Illic nulla Noto, nulla Favonio 550
 Confurgunt tumidis fluctibus æquora.
 Non illic geminum Tyndaridæ genus
 Succurrunt timidis sidera navibus.

Stat

536. Tacitum] Septentrionale mare, quod hiberno gelu concretum non agitur fluctibus, nec litore allisum sonat. Farnabius.

538. Quæ plena] Quæ ætate navigarant, hyeme agitant currus. Idem. Carbasa tenderant] Defendi posse loco isto lectionem Propertii lib. 3. Eleg. 6. At tu quæ nostro tendisti retia lætæ; monebat me amicus Melissus. Gruter.

539. Intonsis Sarmatis] Tartaris & Russis incultis, capillos & barbas libertatis suæ symbola alentibus. Farn.

542. Quæ viduis] Hippolyte vel Antiopa regina Amazonum sine viris degentium in Scythia, dedit Herculi securum & baltheum spolia, ipsam victorem flexo genu venerata. Idem.

546. Suspiciens] Hippolyte vel Antiopa regina Amazonum, de quibus multa Stephanus. Delrius.

547. Quaspe] Apostrophe ad Herc. Farnabius.

548. Irremeabiles] Per quas reditus non patet. Idem.

549. Siculæ] In Sicilia natæ ac inde à Plutone raptæ, infra v. 658. Idem.

550. Illic nulla] Apud inferos non sunt venti, non stellæ. Idem. Favonio] Apud Gellium lib. 2. cap. 22. Phavorinus inquit: Item alter Favonius, quæ Græce vocatur Ζέφυρος. quæ opinio verissima est, secundum Plinium & Fr. Floridum 2. lib. succisivarum lection. cap. 5. Vegetius tamen lib. 4. de re militari, & Strabo, ut notat Turnebus in Adversariis, crediderunt Favonium & Zephyrum duos esse ventos diversos: quæ sententia erronea. Delr.

552. Tyndaridæ] Διόνηος. sup. vers. 17.

553. Sidera] Exhalatio potius quam stella, C 3

Stat nigro pelagus gurgite languidum;
 Et, cum Mors avidis pallida dentibus
 Gentes innumeras Manibus intulit,
 Uno tot populi remige transeunt.
 Evincas utinam jura feræ Stygis,
 Parcarumque colos non revocabiles!
 Heic, qui rex populis pluribus imperat,
 Bello cum peteres Nestoream Pylon,
 Tecum conferuit pestiferas manus,
 Telum tergemina cusptide præferens:
 Effugit tenui vulnere saucius,
 Et mortis dominus pertinuit mori.
 Fatum rumpe manu; tristibus inferis

555

560

565

Pro-

stella, ex motu quodam interfulgens, quæ in antennis, velis aut fotis gemina apparet residentis tempestatis indicium est: nautæ, *Corpus sanctum*, Hispani *S. Telnum* vocant. *Farnabius*.

554. *Languidum*] Non fluctuans: omnium autem quæ hic sunt, volunt apud inferos simulachra esse. *Herc. Oet. 1706. Idem.*

556. *Manibus*] Ad manes inferos demisit. *Idem.*

557. *Remige*] Charonte umbrarum vectore, portitore. *infra v. 764. Idem.*

558. *Evincas*] Utinam nobis superstes redeas, devicto Stygis jure, quæ novies interfusa coërcet reditumque negat. *Idem.*

559. *Parcarumque*] Quæ vitæ stamina breviora aut longiora suis suis devolvunt. *sup. vers. 180. Idem.*

560. *Heic*] Et vincere poteris. hic enim regnat ille Pluto, quem Pylis auxilio advenientem tu Epirotarum ulror inflicto vulnere superasti. *Idem. Populis*] Non uni populo, sed ex pluribus, imo omnibus gentibus: *vel mortuis, quorum numerus major quam viventium. Idem.*

561. *Nestoream*] A Nestore regnatum opidium in Peloponeso occid. *Idem.*

563. *Tergemina*] *Supra v. 51. Idem.*

564. *Tenui vulnere*] Egregii Dii, qui vulnerati, quorum ex vulnere sanguis, vel, si Homerum audimus, sanguis manavit. Vulnerata hoc eodem tempore ab Hercule, Iuno, alio Venus & Mars, à Diomede; Pallas, ab Ornyto; ipse Hercules, ab Hyppocoontidis. Clemens in *Protrept. & Arnobius lib. 4. cont. Gent. testantur. Delrius. Saucius.*] Narrant Arnobius lib. 4. Apollodor. lib. 3. Biblioth. Homer. Iliad. *δ.* addit Hesiodus eodem itinere Herculem Marti vulnera infixisse. *Idem.*

565. *Mortis*] Pluto qui mortuis dominatur. *Farnabius.*

566. *Fatum*] Fatum Stygis non recitandæ tu potentiori fato evince. *Idem. Tristis & inferis*] Primus hac de lætione monuit Delrius, cum interpretatione dici inferis tristem prospectum, quia sunt lucifugæ: sed Gruterus, quia sic omnes Pall. & veteris interpres, *tristari inferos dum vident lucem*, recepit eam primus in libros. At falsum est lucem esse inferis tristem, nisi quæ invitis & improvisa contingit: ut Tantalus in Thyeste, Cerbero hac fabula. Plutoni apud Ovidium in Phaëthonis incendio & Statium

He
 Profectus p
 Limes det fac
 Inmites pot
 Unbarum de
 Orpheus,
 Quæ silvas,
 Ars, quæ pr
 Ad cujus for
 Malcer non
 Et furtis re
 Delectat Eur
 Delectat & la
 Et qui fronto

rum Amphip
 mille populo
 pium capere
 necum existit
 spectatum
 collectionem
 fectio stillic
 dent arde
 Ne dicitur ab
 stium Lato
 tum munit
 talonaria, N
 Ein dicitur
 fiam, Triflu
 tus munit
 cullibus ven
 hanc prole
 addit dicit
 dicitur v
 rum manu
 aspectum
 custode
 accere d
 Statio, De
 inferis: &
 herentiam
 proprium
 lina: m
 die quidam
 Arctide de
 tunc triflu

Prospectus pateat lucis, & inuius
 Limes det faciles ad superos vias.
 Immites potuit flectere cantibus
 Umbrarum dominos, & prece supplici
 Orpheus, Eurydicen dum repetit suam. 570
 Quæ silvas, & aves saxaque traxerat
 Ars, quæ præbuerat fluminibus moras;
 Ad cuius fonitum confiterant feræ;
 Mulcet non solitis vocibus inferos, 575
 Et furdis resonat clarius in locis.
 Descent Eurydicen Threiciæ nurus,
 Descent & lachrimis difficiles dei;
 Et qui fronte nimis crimina tetrica

Quæ-

tium Amphiarai lapsu. At non fuit
 tristis prospectus Plutoni, cum Proser-
 pinam raperet. Valerius Flaccus Sthe-
 nelum emittit, cum Argonautæ ad
 sepulchrum ejus in statione essent,
 conspectum delectos heroas, non pro-
 secto tristem: nam & alii manes ar-
 dent avidos attollere vultus: at mox
 Ille dolens altum repetit chaos. Apud
 Statium Laio, quamquam ad fune-
 stum munus ducto, non desuit livida
 tabes invidia, & vox missa cujusdam:
 Heu dulces visitare polos solemque reli-
 ctum, Tristior has iterum tamen intra-
 ture tenebras. Nec Proteus, nec A-
 chilli Polyxenam reposcenti triste fuit
 lucem revivere. Et cur rogabant, ut
 adessent sibi & assatu monitisque no-
 curnis juvarent amicorum defunctorum
 manes, si omnis illis superiorum
 aspectus tristis: Nec Cerbero opus erat
 custode, qui tamen fontes tantum
 arcere dira lucis cupidine dicitur
 Statio. Recte olim editum: *tristibus
 inferis*: & sic Etruscus, nec è suo dif-
 ferentiam notavit Lipsius. Hoc illis
 proprium epitheton omnibus. Noster
 intia: *noctis aeterna chaos, Et nocte
 quiddam gravius & tristes deos.*
 Ancide sexta, quæ mysteria illa aperit,
 navita *tristis nunc hos, nunc accipit illos;*

ibidem tenent *mæsti loca, qui sibi letum
 Infontes pepere manu: & mæsta Eri-
 phyle.* Locat & Virgilius ibidem *tri-
 stes sine sole domos*: apud Statium, Plu-
 toni *jamdudum regia tristis Atremit
 oranti.* Rursus Maroni, *tristisque palus
 inamabilis unda*: ut & Horatio Tityon
tristi compescit unda Pluto. Sic *triste nu-
 bilum* non hinc longe, & *nox atra tri-
 sti umbra* circa caput Marc. apud Virg.
 Et quæ plura ejusmodi obvia. Gronov.

569. *Immites*] Thracius poeta in-
 signis ad inferos descendens repetitum
 uxorem Eurydicen à serpente, dum
 Aristæi vim fugeret, occisam, citharæ
 cantu in tantum demulcit Plutona &
 Proserpinam, ut illi uxorem restitue-
 rent, hæc lege, ne illam ante intrue-
 retur quam ad superos venisset, ille vero
 impatientia amoris respexit, rece-
 ptamque amisit. Farnabius.

575. *Non solitis*] Vocibus non ex-
 auditis prius inferis. Idem.

576. *Surdus*] Vbi veræ voces non
 audiuntur, silentibus *sacro digna Si-
 lentio Mirantur umbra dicere.* Idem.

577. *Threiciæ*] Threiciæ mulieres,
 quæ apud inferos. Idem.

578. *Difficiles*] Illacrymabiles Plu-
 to & Proserpina. Idem.

579. *Et qui*] Quin & ipsi judices
 C 4 infer-

Quærunt, ac veteres excutiunt reos,
 Flentes Eurydicen Juridici sedent.
 Tandem mortis, ait, vincimur, arbiter:
 Evade ad superos; lege tamen data:
 Tu post terga tui perge viri comes,
 Tu non ante tuam respice conjugem,
 Quam cum clara deos obtulerit dies,
 Spartanique aderit janua Tænari.
 Odit verus amor, nec patitur, moras.
 Munus, dum properat cernere, perdidit.
 Quæ vinci potuit regia cantibus,
 Hæc vinci poterit regia viribus.

580

585

590

infernî, de quibus infra v. 730. rigidi
 licer, commiserentur Orphei. *Farnab.*

580. *Veteres*] Examinant scelera,
 quæ quis apud superos & in vivis per-
 petrarit, infra v. 727. *Idem.*

582. *Tandem*] Narratur hic descen-
 sus & Orphei fabula etiã à Virgilio
 4. Georg. & Ovidio 4. *Metamorph.*
 Mythologiam tradit *Lucian.* *De
 æ570207.* *Deltius.* *Mortis*] Mortis
 arbitri. Pluto ait, vicisti nos ô Orpheu.
Farnabius.

586. *Deos*] Superos, solem &

sidera, quibus dies sacra. *Idem.*

587. *Tænari.*] Promontorii Laco-
 niæ, ubi ad inferos descensus patere
 credebatur, ut & in Averno Italiæ, *Tæ-
 nareas fauces, altioſtia Ditis.* *Idem.*

590. *Regia cantibus,*] Scribe cum
 Fl. *Qua vinci potuit regia carmine.* Al-
 terum interpretario videtur. Hoc enim
 enim vel maxime carmen, quod can-
 nitur. Boëthius hunc locum imitatus:
*Donamus comitem viro Emiam car-
 mine conjugem.* Gronovius.

591. *Viribus.*] Herculis. *Farnab.*

ACTUS TERTIUS.

HERCULES.

*Solem ceterosque Deos precatur veniam Hercules quod jussus Cerberum
 superis invisum traxerit.*

O lucis alme rector, & cœli decus,
 Qui alterna curru spatia flammifero ambiens,
 Illustre lætis exeris terris caput;
 Da Phœbe veniam, si quid illicitum tui
 Videre vultus jussus in lucem extuli

595

Ar-

592. *Lucis*] Sol. *Farnabius.*

593. *Alterna*] Vtrumque hemi-
 sphærium alternis vicibus lustrans. *Id.*

596. *Jussus in lucem extuli*] Ab
 Eurytheo: & hoc venia magis di-
 gnus. *Idem.*

597. 86-

Arcana mundi. tuque cœlestum arbiter
 Parensque, visus fulmine opposito tege,
 Et tu secundo maria qui scepro regis,
 Imas pete undas. quisquis ex alto aspicit 600
 Terrena, facie pollui metuens nova,
 585 Aciem reflectat, oraque in cœlum erigat,
 Portenta fugiens. hoc nefas cernant duo,
 Qui advexit, & quæ jussit. In pœnas meas,
 Atque in labores non satis terræ patent: 605
 Junonis odio vidi inaccessa omnibus,
 590 Ignota Phœbo; quæque deterior polus
 Obscura diro spatia concessit Jovi.
 Et si placerent tertiæ fortis loca,
 Regnare potui: noctis æternæ chaos, 610
 Et nocte quiddam gravius, & tristes deos,
 Et fata vici, morte contempta redii.
 Quid restat aliud? vidi: & ostendi inferos.
 Da, si quid ultra est. tam diu pateris manus

Cef-

597. *Secreta*] Cerberum damnatum tenebris *Farnab. Secreta mundi*] Etruscus: Arcana mundi. Gronovius. *Cœlestum arbiter*] Iupiter. *Farnab.*

599. *Tu secundo*] O Neprune, qui regis maria, quæ tibi secunda sorte contigerunt. *Idem.*

601. *Facie*] Novo hujus monstri aspectu. *Idem.*

603. *Duo.*] Ego & Iuno; alii legunt qui, ut fit *Euryfth.* *Idem.*

604. *In pœnas*] Ad explendum Iunonis odium non sufficiunt monstra terrestria, nisi, &c. *Idem.*

605. *Non satis terra patent.*] Ut supra: nec satis terra patent: *Effregit ecce limen inferni Iovis.* De tranquillitate animi cap. 9. *sine parcimonia nec ulla opes sufficiunt, nec ulla non satis patent.* *Epist.* 23. *Hoc de quo loquor, ad quod te conor perducere, solidum est, & quod plus pateat introrsus.* De brevitate vitæ: *atque nostra bene disponenti multum pa-*

ter. Ad Marciam cap. 26. *Scies multum patuisse hoc tempus ex quo nihil perdidisti.* Gronovius.

606. *Iunonis*] Odio infestæ novæcæ vidi omnibus vivis in via. *Farnab.*

607. *Ignora*] Soli, qui cuncta videt, invisâ. *Idem.* *Quaque*] Nigræ regna, quæ videt Antarceticus polus deterior, quia Stygi subiectus, & quem sub pedibus nox atra videt mansque profundâ. Sorte data concessi Plutoni. *Idem.*

609. *Et si*] Quod si me regnandi rapuisset tam dira libido, occupare mihi licuisset inferna regna, quæ tertia sorte Diti obigerunt. *Idem.*

610. *Nolus*] Hiatum & cœcæm voraginem æternæ noctis, i. mortis. *Id.*

611. *Tristes*] Plutonem & Proserpinam. *Idem.*

612. *Fata*] *Sup. vers.* 565. *Idem.*

613. *Inferos.*] Cerberum ad superas auras tractum. *Idem.*

614. *Da,*] *Dic,* suggere, *Virgil.*

C 5 Sed

Cessare nostras, Juno ? quid vinci jubes?
Sed templa quare miles infestus tenet?
Limenque sacrum terror armorum obsidet?

Sed tamen iste Deus, qui sit da Tityre nobis. Papinius: A Jopis genuisse datur. sic Græci Ἰδδύει. Delrius. Tam diu] Sup. vers. 206. Farnab.

615. *Quid vinci jubes?*] Flor. *qua vinci jubes.* Gronovius,
616. *Sed templa]* Miratur Herc. cur milites templum obsideant. Farnab.

MEGARA. AMPHITRYON. HERCULES.
THESEUS.

Herculem reducem gratatur Amphitryon, illi querenti narrat quo in loco res sint: dum Herc. proficiscitur ad occidendum Lycum, Theseus rogatus ab Amphitr. exponit, quæ apud inferos gesserit Hercules.

Amph. **U**trumne visus vota decipiunt meos?
An ille domitor orbis, & Graiûm decus,
Tristi silentem nubilo liquit domum? 620
Est ne ille natus? membra lætitia stupent.
O nate! certa & sera Thebarum salus!
Teneone in auras editum, an vana fruor

De-

618. *Utrumne]* Fallit ne me phantasia; an video filium reversum? Farn. In manu. non distinguitur hîc nova scena, sed continuatur præcedenti. *Delrius. Visus vota]* Sic apud Maronem, non expectato Aneæ adventu, stupefacta Andromacha, hæret initio, & querit an ipsus sit, quem videt. Ait *vota decipiunt visus;* quia quos jugi cogitatione & desiderio fantasie impressimus; facile illi oculis videntur adversari. *Idem.*

620. *Silentem]* Ditis domum cæcam & silentem. Farnabius.

622. *Sera]* Tarda, interempto Creonte & amisso regno.

623. *Utrumne cerno corpus,]* Prodidit è Melisso Lipsius: *Teneone in auras editum, an vana fruor Deceptus umbra?* Sed uter germanior sit versus, non liquere fateretur. Raphelingius utriusque parte recepta, parte rejecta hibridam confinxit: *Utrumne cerno corpus, an vana fruor.* Habet rivales,

& magno nolent alii non suum quoque id commentum videri: testes faciunt, multisque laborant, ut ejus rei nobis faciant fidem. Credemus quantum volunt, sed insuper etiam illud veri ac vani antitheton, ut Lucilius diceret, ὀχληρῶδες que simul totum ac συμπεροκινῶδες, ambos decepisse. Liqueat vero nobis Lipsiani codicis scripturam omnem esse veram, vel quia solam unus omnium integerrimus Etruscus illam ostentat. Nam quanto plus vivi spiritus plusque elegantia habeat illud, *Teneone in auras editum,* quam *Utrumne cerno corpus,* mirum est quemquam posse ignorare. Solum verbum, *teneo,* affectus omnes possidet: & proprium est illorum, quibus necessitudines longum desiderata offeruntur in sperata. Plautus Rudente: *Vt vix mihi credo hoc, te tenere!* Terentius Heautont. *Salve anime mi. A. O mi Clinia, salve. Cl. Vt vales? A. Salvum venire gaudeo. Cl. Teneone* te Ar-

He
Decepus un
Hæmoroqu
Hm. Unde s
Amica con
Padore no
Amph. Socer
Natos, pare
Herc. Ingra
Auxilia ven
Defensus o
Mactetur h
Fiatque sum
Ad hauriend
Herc. Thele
Me bella po

in Amphitryon, m
meo? Sic optu
cen in Phæni
Patria vota ora
nem? Euripide
sura ad Orestes
Ego? aliter
natura ad Orest
natura 577
natura 577
natura 577
sed etiam apud
Orestes: Ego
iam ego ad di
vili Pellicia: die
ipsum teneo, Ni
Orion lib. 7. d
Aetia: Vt
impletibus
624. Amph
culum ex t
generem clava
Fuit Hercules
taminis ind
tam, proster
calorem jam ju
citas: Conspic
Delrius.
616. Lugo

Deceptus umbra? tunc es? agnosco toros,
Humerosque, & alto nobilem trunco manum. 625

Herc. Unde iste, genitor, squalor, & lugubribus

Amicta conjux? unde tam fœdo obfiti

Pædore nati? quæ domum clades gravat?

Amph. Socer est preemptus: regna possedit Lycus;

Natos, parentem, conjugem leto petit. 630

Herc. Ingrata tellus, nemo ad Herculeæ domus

Auxilia venit? vidit hoc tantum nefas

Defensus orbis? cur diem questu tero?

Maetetur hostis. *Thef.* Hanc ferat virtus notam,

Fiatque summus hostis Alcideæ Lycus? 635

Ad hauriendum sanguinem inimicum feror.

Herc. Thefeu, resiste: nequa vis subita ingruat,

Me bella poscunt. differ amplexus parens,

Con-

te Antiphila, maxime animo exoptata

meo? Sic optime Iocasta ad Polyni-

cen in Phanissis: teneo longo tempore

Petita votis ora? Graviorem vis aucto-

rem? Euripiden cape, apud quem Ele-

ctra ad Oresten: ὃ κέρων Φαεις,

Ἐγὼ σ' ἀέλωπας. Et ille vicissim:

καὶ ἐμὸ ἐχὴ κέρων. Apud eundem

Iphigenia ad Oresten: Ἐγὼ σ' Ὀρέστει

πυλέρωτον χροὸν δαπὸ πάλαιδ' ὄ-

Sed etiam apud Sophoclem Electra ad

Oresten: Ἐγὼ σὲ χροσίν. Ὁ. ὡς τὲ

λοιπὸν ἔχου ἀεί. Paullinus nono Na-

tali Felicis die, quæso, redisti? Teque

ipsum teneo, Niceta. Pertinet eodem

Ovidii lib. 7. de Iafone: gratantur

Achivi; Victoremque tenent, avidisque

implexibus hærent. Gronovius.

624. Agnosco toros,] Agnosco Her-

culem ex totis, humeris, & manu in-

gentem clavam tenenti. *Farnabius.*

Fuit Hercules valde torosus: quod for-

titudinis indicium Physiognomici pu-

tant; noster Hippolyto: Ἄγας Her-

culeος jam juvenis toros. Valerius Flac-

cus: Confpicuusque toris Tyrrhinius —

Deltrius.

626. Lugubribus] Hoc est, atratis

vestibus, nam color hic lugentibus

Græcis semper in usu fuit; ut apparet

ex multis locis Euripidis, Homero Iliad.

ω'. Plutarcho lib. de sanitate evenda, &

in Apophth. Pausania in Arcad. seu

l. 8. Romanæ vero femina, non sem-

per, ut falso Blondus & Polydorus au-

tumant, sed aliquando in luctu candi-

data, ut ex Tibullo lib. 3. statim initio

deprehendi, & ex Varrone, Dionysio,

Valerio, Ovidio, & Juvenale docuit

Hieron. Magius l. 3. miscellan. c. 14.

Idem.

628. Pædore] Illuvie & sordibus.

Farnabius.

632. Vidit] Orbis à me defensus

vidit hoc tantum nefas, nec repulit me

absente? *Idem.*

634. Hanc ferat] Indignum est,

ô Hercules, tuam virtutem hac infamia

nota fugillari, ut post tot egregia

facinora tam ignavi hominis sangui-

nem haurias. Ego potius vado inter-

fecturus Lycum. *Idem.*

637. Ingruat.] A tergo, sumta vox

à gruibus, quæ hoc ordine volant, ut

una alteram à tergo consequatur. *Del-*

638. Differ] *Amphit. & Megaram*
ipsum

Conjuxque differ : nunciet Diti Lycus
 Me jam redisse. *Thef.* Flebilem ex oculis fuga 640
 Regina vultum : tuque nato sospite
 Lachrimas cadentes reprime : si novi Herculem,
 Lycus Creonti debitas pœnas dabit:
 Lentum est, dabit; dat: hoc quoque est lentum; dedit.
Amph. Votum secundet, qui potest, nostrum deus, 645
 Rebusque lapsis adsit. O magni comes
 Magnanime nati, pande virtutum ordinem:
 Quam longa mœstos ducat ad Manes via;
 Ut vincla tulerit dura Tartareus canis.
Thef. Memorare cogis acta, securæ quoque 650
 Horrenda menti : vix adhuc certa est fides
 Vitalis auræ : torpet acies luminum,
 Hebetesque visus vix diem insuetum ferunt.
Amph. Pervince, Theseu, quidquid alto in pectore
 Remanet pavoris; neve te fructu optimo 655
 Frauda laborum. quæ fuit durum pati,
 Meminisse dulce est. fare casus horridos.
Thef. Fas omne mundi, teque dominantem precor
 Regno capaci; teque, quam tota irrita
 Quæsitivæ Ætæ mater; ut jura abdita 660

Et

ipsum amplexantes jubet disferre amplexus, donec Lycum ultus fuerit. Farn.

639. *Nunciet*] Cæsus ibit nuncius Plutoni dicturus me rediisse ab inferis. *Idem.*

641. *Tuque*] Abige, ð Megara, mœstissimam, tuque ð Amphitryon, Hercule salvo serena vultum. *Idem.*

642. *Si novi*] Si bene novi Herculis commoti vires fulmineas. *Idem.*

651. *Vix adhuc*] Non mihi certa fatis est fiducia me ad vitales auras rediisse, caligant ex diutinis tenebris oculi, nec ferunt solis lucem. *Idem.*

654. *Quidquid alto pectore*] Flor. *quicquid alto in pectore. Plenius. Gronovius.*

655. *Fructu*] Glória, seu volupta-

te ex secura & jucunda recordatione præteriti doloris. *Farnabius.*

658. *Fas omne mundi,*] Vos ð numina supera, Vosque inferna numina, Pluto & Proserpina, *Dii quibus imperium est animarum, umbræque silentes, &c.* *Sit mihi fas audita loqui, sit numine vestro Pandere res altæ terra & caligine mersus. Teque dominantem*] O Pluto, qui dominaris regno omnes capienti. *Farnabius.*

659. *Teque,*] O Proserpina, quam anxia tua mater Ceres labore casso quæsitivæ per omnem Siciliam, Ætænam maxime, unde, dum flores colligeres, à Plutone rapta es. *Idem.*

660. *Irrita Quæsitivæ Ætæ mater;*] Sic nostri omnes. nec video quomo-

H
 Et opera re
 Spurrana tel
 Denis ubi a
 Hæc ora fol
 Hæc que
 Igens vor
 Latumque
 Non cec
 Tenuis re
 Fulgorque
 Exiit ad
 Præbere l
 Hinc amp
 In que or
 Nec ire l

quomodo
 erant, qu
 mentarior
 atlor, ut
 Pilius, p
 quod in dar
 ho, ut exci
 utrius lect
 ipam caute
 con, & cer
 et alit, Pr
 sim pethor
 45. Tan
 curi, ubi
 crebros
 Etiam ut
 vicinis
 rent, im
 7. Euri
 109, à Se
 qui hæc
 hinc fuit
 penem ste
 adirentur
 peratum. P
 arcibus in
 acta Aidon

Et operta terris, liceat impune eloqui.
 Spartana tellus nobile attollit jugum,
 Densis ubi æquor Tænarus silvis premit:
 Heic ora solvit Ditis invisi domus,
 Hi atque rupes alta, & immenso specu 665
 Ingens vorago faucibus vastis patet,
 Latumque pandit omnibus populis iter.
 Non cæca tenebris incipit primo via:
 Tenuis reliquæ lucis à tergo nitor,
 Fulgorque dubius solis afflicti cadit, 670
 Et ludit aciem. nocte sic mixta solet
 Præbere lumen primus aut serus dies.
 Hinc ampla vacuis spatia laxantur locis;
 In quæ omne mersum pereat humanum genus.
 Nec ire labor est, ipsa deducit via: 675

Ut

quomodo heic locus esse queat illi, eruta, quod erat in uno cod. Commentatoris, potius *Ætina* mutarim in *æthra*, ut divinale Simonem Vlticum Pistoris, prodidi in Suspicionibus: quod ita statim placuit Iano Doufa filio, ut exclamaret non esse quod hanc ulterius lectionem probarem, satis ipsam tuente merâ Veritate; quasiram certe, & terrâ totâ & mari toto, hoc est *æthra*, Proserpinam; testatum passim Poëtis omnibus. *Gruterus*.

663. *Tænarus*] Promontorium Laconicæ, ubi ad inferos descensus patere credebatur. Suprà vers. 586. *Farnabius*. Etiam si nonnulli è spelæo Heracleæ vicino Cætherum extractum memorent, inter quos Xenophon ἀναβάσις. §. Euripides tamen ἐν τῷ μεγακλέω, à Senecæ partibus stat. non desunt qui hæc omnia fabulosa credentes, hunc fuisse quendam immanem serpentem stabulantem in specu Tænarario arbitrentur, eumque ab Hercule superatum. Pausanias, in Laconicis. Plutarchus in Theseo, perhibet fuisse carnem Aïdonei regis Molossoꝝ. *Delr.*

664. *Ora solvit*] Ostia & descensum. *Farnabius*.

668. *Cæca*] In totum tenebrosa, ut non videatur, vel quæ visum admittit. *Idem*.

670. *Solis afflicti cadit*.] Solis tanquam nebulis vel Luna operti, deficientis. *Idem*.

671. *Et ludit aciem*.] Vbi visa nec plane, nec longe discernuntur. *Idem*. *Nocte sic mixta solet*] *Qualia sublucent fugiente crepuscula Phæbo, Aut ubi nox abiit, nec rament orta dies*. Alii legitale non dubie solet. *Idem*.

673. *Vacuis spatia*] Nec tamen datur vacuum intra mundum. *Farnabius*. Stoicis intra mundum nullum, extra eundem infinitum vacuum. Aristoteles omnino nullum esse vacuum contendit, lib. 4. *Physicæ*. lib. 1. de ortu, lib. 2. de cælo. sed contra Aristotelem Cleomedes, finitum mundum in spacio sui vacuo infinito consistere, nititur probare. *Delrius*.

675. *Nec ire labor est*.] *Facilis descensus Averni, Noctes atque dies, &c.* *Farnabius*.

Ut sæpe puppes æstus invitas rapit;
 Sic pronus ær urget atque avidum chaos:
 Gradumque retro flectere haud unquam sinunt
 Umbræ tenaces. intus immensi sinus
 Placido quieta labitur Lethe vado, 680
 Demitque curas: neve remeandi amplius
 Pateat facultas, flexibus multis gravem
 Involvit annem. qualis incerta vagus
 Mæander unda ludit, & cedit sibi,
 Instatque; dubius, littus an fontem petat. 685
 Palus inertis fœda Cocytj jacet;
 Hic vultur, illic luçtifer bubo gemit,
 Omenque triste resonat infaultæ strigis;

Hor-

676. *Vt sæpe puppes*] Veluti naves attrahit æstus, invitis nautis; ita crassus & proclivis ær præcipites dat, infatigatumque illud Barathrum ad se trahit. *Farnabius.*

677. *Sic pronus agger*] Eleganter, de pronâ istâ ad inferos viâ. sed male ne Vetus, *pronus ær* ut velit ab ære & occulto vento quodam rapi nos ad atram sedem. *Lipsius.*

678. *Gradumque*] At revocare gradum superasque evadere ad auras, hoc opus hic labor est. *Farnabius.*

679. *Umbræ tenaces.*] Manes avidi, vel tenebræ palpabiles. *Farnabius.*
Intus immenso sinu] Melius Florent. *immensi sinus.* Vadum dicit immensi sinus, late se & immensis ambagibus sinuans vel circumagens. *Gronovius.*

680. *Lethe vado,*] Fluvius ἡ λήθης, id est oblivionis apud inferos, cuius latex potus demit curas, id est facit manes oblivisci omnium rerum præteritarum. *Farnabius.*

681. *Flexibus*] Involvit annem gravem, tristem, id est Styga flexibus novem. *Novies Styx interfusâ coercet.* Idem.

683. *Qualis incerta vagus*] Errus-

cus: qualis incertis vagus *Maander* undis errat ludit & cedit sibi. Ex quo apparet, utrumque verbum, & errat & ludit, eo loco in diversis antiquissimis libris inventum fuisse. Et neutrum est in ea respersendum. *Ludere* est apud *Ovidium*: *recurvatûs ludit Meander in undis.* Et rursum: *liquidus Phrygius Meandros in undis ludit.* At errare non minus elegans. Phœnissis: *nec latius minus Meandros arvis flectit errantes aquas.* *Lucanus* lib. 3. *descendens Marsya ripis Errantem Meandron adit.* Et in genere *Ovidius* lib. 1. *amnes, qui, qua tulit impetus illos, In mare deducunt fessus erroribus undas.* In *Oedipo* habes errantes aquas *Alphæi.* Elige utrum malis, *Gronovius.*

684. *Maander*] Celeberrimus Phrygiæ fluvius multis anfractibus sinuosus & flexuosus. *Farnabius.* Desumptum hoc ex *Ovidio* in *Metamorph.* vide *Hippol.* 15. *Delvius.*

685. *Palus inertis fœda Cocytj*] Cocytus fluvius infernalis, stagnat iners *Pyriphlegetonti* in *Acherusia* obivus *flumine languido Cocytus errans.* *Farnabius.*

687. *Vultur, bubo gemit,*] Aves inauspicatæ & ferales. Idem.

689. Coma,

Horrent opaca fronde nigrantes comæ,
Taxo imminente; quam tenet segnīs Sopor, 690
Famesque mœsta tabido rictu jacens;

Pudorque serus conscios vultus tegit:
Metus, Pavorque, Funus, & frendens Dolor,
Aterque Luctus sequitur, & Morbus tremens,
Et cincta ferro Bella: in extremo abdita 695

Iners Senectus adjuvat baculo gradum.

Amph. Estne aliqua tellus Cereris aut Bacchi ferax?

Thef. Non prata viridi lata facie germinant;
Nec adulta leni fluctuat Zephyro seges;
Non ulla ramos silva pomiferos habet: 700

Sterilis profundi vastitas squallet soli,

Et fœda tellus torpet æterno situ;

Rerumque mœstus finis & mundi ultima:

Immotus aër hæret; & pigro sedet

Nox atra mundo. cuncta in ære horrida, 705

Ipsaque morte pejor est Mortis locus.

Amph. Quid, ille opaca qui regit sceptro loca,

Qua

689. Comæ,] Arborum cacumina.
Farnabius.

690. Taxo] Taxo lethali & venenata arbore Cocyto imminente seu incumbente. *Idem.* Ovidius 4. *Metamorph.* Est via declinæ funesta nubila

taxo, Ducit ad infernas per muta silentia sedes. Quam tenet segnīs Sopor,]

Virgilius: In medio ramos, annoſaque brachia pandit Vlmus opaca, ingens;

quam sedem somnia vulgo Vana tenere ferunt. illa quoque, quæ mox late noſter prosequitur, omnia ad Virgilio imitationem dicta sunt. ait Maro:

Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus Orci Luctus & ultrices postere cubilia curæ, Pallentesque habitant morbi,

tristisque senectus, Et metus, & maleſuada fames, & turpis egestas. Terribiles visu formæ, letumque laborque, Tum consanguineus leti sopor, & mala mentis Gaudia, mortiferumque adverso

in limine bellum. *Delrius.* Segnīs Sopor,] Adverte nativæ & signantia epitheta. *Farnabius.*

691. Tabido] *Herbipol. rapido.* Moguntinens. & unus Venetis: rabido. ceteri; tabido. melius. fames enim, quasi tabes, conficit. *Delrius.*

696. Baculo] Scipione. *Farnabius.*

697. Cereris] Frumenti aut vini ferax. *Idem.*

699. Fluctuat] More undarum fluctuat à ventis agitata. *Idem.*

700. Non ulla ramos] Ait apud infetos nullam felicem arborem esse, sed omnes (ut Cato loquitur) infelices. *Delrius.*

703. Mundi] Res hujus mundi ultimæ & infimæ decidunt ad centrum illud, quo infernum locant poetæ. vel illic mors & rerum exitus. *Farnabius.*

707. Quid,] Vbi autem ponit regiam sedem Pluto? *Idem.*

708. Popu-

Pendent tyranni limina: hoc umbrister;
 Hæc porta regni, campus hanc circa jacet, 720

In quo superbo digerit vultu sedens
 Animas recentes. dira majestas deo,
 Frons torva; fratrum quæ tamen speciem gerat,
 Gentisque tantæ: vultus est illi Jovis,
 Sed fulminantis. magna pars regni trucidis 725

Est ipse dominus; cujus aspectum timet,
 Quidquid timetur. *Amph.* Verane est fama, inferis
 Tam fera reddi jura, & oblitos sui
 Sceleris nocentes debitas pœnas dare?

Quis iste veri rector, atque æqui arbiter? 730
Thef. Non unus alta sede quæsitore sedens

Judicia

719. Pendent] Propter specum inflexum & descendentem. *Farnabius.*

720. Hæc porta regni.] Verbum de barbaricis regnis & olim hodieque usurpatum. Xenophon ἀνάσασ. β. παραρρόντος τὰ ὄπλα, ἰόντας ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἡρώας, & ῥητοικοῦ ἦν πιδωνῶν ἀγαθόν. Diodorus Siculus lib. 14. ὅτι λέγει ὁ βασιλεύς Ἀρταξέρξης, ἐπεὶ δὴ νενίκηκα Κόρον δῖπυλκείνας, παραρρόντε τὰ ὄπλα, & ἀπὸς τῶν ἡρώας αὐτῶ βαδύπυλκας, ἤϊετέ, πῶς αὐτὸν ἐνθερομπεύσαντες ἀγαθὸς πῶς μετὰ ἀθήτε. Adde Leonclavium ad Xenophontem. Gronovius.

722. Recentes.] Quæ de novo advectæ sunt. *Farnabius.* Diramajestatem Deo,] Flor. dei. Gronovius. Platonis forma etiam à Claudiano describitur lib. 1. de raptu Proserpin. Ipse rudi fultus solio, nigraq; verendus Majestate sedet: squalent immania scædo Sceptrastitu: sublime caput mastissima nubes Asperat, & dira riget inclementia formæ. Sed Senecam non adæquavit. *Delrius.*

723. Fratrum] Jovis & Neptuni. *Farnabius.*

725. Sed fulminantiu.] Sed Jovis itati & fulminantis. *Idem.*

726. Cujus aspectum timet] Flor. ad aspectus. Gronovius.

727. Quidquid] Ipsi manes horridi. *Farnabius.*

728. Tam fera reddi jura,] Post tot annos fieri judicium de nocentibus & examinari, Quisquis apud superos furto laratus inani Dissulit in seram commissa piacula mortem. sup. v. 579. *Idem.*

731. Alta sede] Tribunali. à ritu Rom. Tribunali, non subfello. tribunal altius, & fixum: minorum judicium subfellia inferiora, & loco movebantur. subfelliis judices delegati utebantur: tribunal erat judicium ordinariorum. maxime ejus, qui inter ceteros primus, & quasi præses. vide Polletum lib. 1. Fori Romani cap. 6. *Delrius.* Quæsitore] Vide Agam. vers. 24. *Farnabius.* Quæsitores, qui judicio præerant: ideo illi tribunal tribuit. Cicero pro Fonteio: quid mihi opus est sapientis judice? quid æquo quæsitore? Quætere, non nunquam significat judicio præesse. Cicero pro Rabirio: Accusati de pecuniis repetundis, judex sedi, Prætor quæsitivi. porto quæsitorum genus duplex, de quo Broideus in Corollar. ad Polletum lib. 5. cap. 7. num. 2. vide Polletum lib. 3. de foro Roman. *Delrius.*

D Sedens,]

Judicia trepidis sera fortitur reis.
Aditur illo Gnosius Minos foro;
Rhadamantus illo; Thetidis hoc audit focer.

Quod

Sedens,] Sedere sollempne iudicibus dum iudicabant, de quo alibi: interea consulere potes Poller. l. i. c. 5. *Delr.*

732. *Judicia trepidis sera fortitur reis.*] Observant translatum à Romano ritu. Vere, sed quo? In gravibus enim & dubiis causis tabellas literis, C. condemnationis, A. absolutionis, N. L. ampliationis inscriptas, in cistam vel urnam conjectas sortitione dedisse reis vel salutem vel capitis periculum. Sed tam dubiæ & graves causæ possunt esse privatorum quam publicorum iudiciorum. Debebant ergo dicere, in publicis iudiciis seu quæstionibus hoc esse factum. Deinde superfluum bis annotat illum ritum, qui nihil ad rem pertinet. Aliud est sententiam ferre, aliud *judices sortiri*. Nemo unquam veterum sententiæ lationem, etsi in urnam tabellæ conjicerentur sortitionem dixit. *Judicia sortiri* est iudices legere, id enim fiebat per sortem: iudices sorte ducere: quod erat quæstitoris, conjectis omnium iudicum nominibus in urnam, eum numerum educere, qui lege, qua iudicium exercebatur, definitus erat: inde *rejectio*, & postea *subsortitio*. Hoc proprie: hic porro per synecdochen partis *judicia sortiri* pro exercere iudicia ponitur. Quemadmodum *postulare*, *deserre nomen*, *subscribere*, *jurare calumniam*, quæ singulæ partes sunt accusationis, pro legitima accusatione, seu omni accusandi ordine & opere satis frequenter accipiuntur. Gronovius.

733. *Auditur illo*] Legebam, *Auditor*. Nota in libris Iuris, *Auditorium principii*, *auditorium præfecti prætoris*, *auditoria iudicum & magistratum*; sic *auditorio* adesse, pro in iudicio præsto esse, & *recipere auditorium*, pro recipere iudicandi munus, & similia. Auctor Dialogi de causis corr. eloq.

Quantum virium detraxisse orationi auditoria & tabularia credimus, in quibus jam fere plurima causæ explicantur. Sic & in veteri membrana scriptum inveneram, & in margine sui libri notaverat Grocius. Potior tamen mihi semper Etrusci codicis auctoritas, in quo, *Aditur illo*: cum præsertim hoc quoque verbum fori Romani sit proprium hac significatione. Cicero post reditum in Senatu: *Cum L. Cæcilium direptoribus meorum bonorum in jus adeundi potestatem non fecerit.* *Caesar Civilis primo: quascumque postea controversas inter se milites habuerunt, sua sponte ad Casarem in jus adierunt, lib. 2. in Vert. antequam in jus aditum esset, antequam mentio controversia facta.* *Valer. Maxim. lib. 3, 7. Scipio cum oppidum Badiam circumstuderet, tribunal suum adeuntis in adem, qua intra mania hostium erat, vadimonia in posterum diem facere iussit.* *Idem lib. 7, 7. A quibus aditus divus Augustus & nuptias mulieris & suprema iudicia improbarit.* *Seneca de Tranquill. animi: qui inter peregrinos & civem, aut urbanus prætor adeuntibus adfessori verba pronunciat.* Gronov. *Gnosius*] Cretenensis, à Gnosso Crete urbe. *Farn. Minos foro*;] Rhadamantum & Æacum Iovis filios reges justos umbrarum iudicio præfecit Pluto, Minoa arbitrum instituit, si quid difficile aut *ἄσπιλον* incidere, *Et de te splendida Minos Fecerit arbitria.* *Farnab. Poëta tres inferorum iudices constituerunt, sicut & Plato in Gorgia. Idem tamen Plato in Apolog. Socratis, & Cicero i. Tuscul. Minoi, Rhadamantus, & Æaco, quartum adiungunt Triptoleum.* *Delvius.*

734. *Thetidos hoc audit foror.*] De Benef. 3, 22. *Atqui de injuriis dominorum in servos qui audiat, postus est.* Gronov.

Quod quisque fecit, patitur : auctorem scelus
Repetit, suoque premitur exemplo nocens.

Vidi cruentos carcere includi duces,

Et impotentis terga plebeia manu,

Scindi tyranni. Quisquis est placide potens,

Dominusque vitæ servat innocuas manus,

Et incruentum mitis imperium regit,

Animæque parcat: longa permenfus diu

Felicis ævi spatia, vel cœlum petit,

Vel læta felix nemoris Elyfii loca,

Judex

Gronov. *Thetidis*] Æacus pater Pelei, cui Thetis peperit Achillem. *Farnab.*

735. *Quod quisque*] Vid. *suprà* verf. 226. *Idem.*

736. *Suoque*] Sibi non imperantis, crudelis, qui vivus plebi infligere verbera gaudebat. *Idem.*

739. *Quisquis*] Quicumque in vis citra violentiam usus est sua potentia, vel quisquis placide sibi suisque affectibus imperavit, vitæ suæ æquus moderator. *Idem.*

742. *Animoque parcat*] Si veta esse lectio, verior quoque foret interpretatio Gruteri, *animo parcere esse*, minus commoveri & moderari animo. Sed plane liber optimus *Animæque parcat*. Gronovius. *Animæque parcat*] Id est, vitæ civium. *Farnab.* Haud aliter trigæ nostrorum, & Scholiastæ: tantoque confidentius admisi, quod placeret Lipsio, Deltio, Commelino. Qui tamen, *Animo parcat*, hæc interpretantur, *non contemnat animum crudelitate*. nescio an satis exprimant vim verborum: parcat enim animo, qui ei moderatur, qui ei non indulget. Ovidius lib. 1. de Ponto Eleg. vi. *Parcendum est animo miserabile vulnus habenti*. Arnobius lib. 7. advesf. Genes: *Ve parvuli pufiones quo animis parcant, abfintantque plorantibus, pafferculo, pupulos, equuleos, panes accipiunt, quibus avocare se possint*. Quem locum injurie vexat Colvius

Notis in Apuleium lib. 8. dum modo tentat referbere, quo lacrimis parcant; modo, quo animos parcant. Gruterus. *Longa*] Post longam & felicem vitam. *Farnabius.*

743. *Vel cœlum*] Vel per *σποδίων*, in divorum numerum refertur. *Farnabius.*

744. *Vel læta*] Vel migrat in Elyfium. vid. Troad. verf. 942. *Idem.*

744. *Nemoris Elyfii loca, Judex futurus.*] Hæc distinctio est à Grutero, volente dici, reges omnes, qui comi animo populos regunt, fieri à morte judices inferorum: non enim tantum tres facere judices Platonem, sed & Triptolemem *ἡγεμῶν ἀθανάτων* & *ἡγεμῶν ἀνθρώπων ἐν γαίᾳ*, idemque Herculi promittere Chorum in Oetæo, v. 1556. Non ille pida. Primò enim meminisse debemus in Elyfio fingi quemque imaginem pristini muneris, quo vivus fungebatur, referte: ut mirum non fit illos judicare, qui religiosi judices in superis fuissent. Ovidius lib. 4. *Parfque forum celebrant, pars imi tectæ tyranni: Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ Exercent: aliam partem fua pona cœteret*. Dein convenit hæc fictio pulchre illis, quæ modo notavimus de fortitione iudicum apud inferos. nam auctor Minoi, Æaco, Rhadamanto, non tam iudicum aptar personam, quam Quæstorum vel pratorum, qui cum suo quisque consilio selectorum judi-

Judex futurus. Sanguine humano abstine, 745
 Quicumque regnas. scelera taxantur modo
 Majore vestra. *Amph.* Certus inclusos tenet
 Locus nocentes? utque fert fama, impios
 Supplicia vinclis sœva perpetuis domant?
Thef. Rapitur volucris tortus Ixion rota. 750
 Cervice saxum grande Sisyphia fedet.
 In anne medio faucibus ficcis senex
 Sectatur undas, abluit mentum latex;
 Fidemque cum jam sœpe decepto dedit,
 Perit unda in ore: poma destituunt famem. 755
 Præbet volucris Tityos æternas dapes.
 Urnasque frustra Danaides plenas gerunt.

Errant

cum causis cognoscant. Has ergo decurias vult conscribi ex Vmbris piorum & magistratum. *Gronovius.*

746. *Scelera taxantur modo Majore vestra.*] Sic & Etruscus, non *nostra*. Interpres: plectuntur majore modo quam hic apud nos vel majore mensura & pœna, quam scelera commissa erant, cum quisque patiatur eodem genere quo peccavit. Perperam. Ait enim: vestra, ô reges & magistratus, scelera habentur graviora & majore modo pœna afficiuntur quam scelera privatorum & tenuiorum hominum. Est autem verbum, quo amat uti Seneca. De clementia, 2, 7. & absolvoere illi licet & quanti vult, taxare litem. Ad Marciam c. 19. tanti quodque malum est quanti illud taxavimus. *Epist.* 24. quodcumque illud est malum, tecum ipse metire, & timorem tuum taxa. De benef. 4, 36. quanti promissi mei verba taxentur. *Gronovius.*

750. *Rapitur*] Iunonem de adulterio interpellare ausus è nube, quam Iupiter pro Iunone subjecit, Centauros genuit. Dum vero gloriatur se cum regina Deorum rem habuisse, fulmine ad inferos detrusus rotæ serpentibus implexæ alligatus voluitur assiduus, dum se resurgitque fugitque. *Farnabius.*

751. *Cervice*] Vid. Hippolyt. vetustum 1226. *Idem.*

752. *In anne*] Tantalus, vel quod Pelopem diis epulandum apposuisset, vel quod ad deorum secreta admittis ea evulgasset, apud inferos Eridano flumino tenus immensus, *Querit aquas in aquis & poma fugacia captat.* vide *Thyest.* act. 1. *Idem.*

754. *Fidemque*] Cum jam fecisset Tantalum spem se posse eam capere. *Id.*

756. *Præbet*] Vide Hippol. vetustum 1228. *Idem.* *Tityus*] *Lucretius: Sed Tityus nobis hic est, in amne jacentem, Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor. Aut alia quavis scindunt torpedine cura.* elegantior hac explicat *Pierius* lib. 18. *Hieroglyph. Delirius.*

757. *Urnasque*] L. Danaï filiarum quæ & Belides ab avo Belo, patris jussu maritos suos, filios Ægypti, prima nocte peremerunt omnes ad unam, hac pœna damnaræ, ut aquam perustus siccis seu urnis haurientes dolium item perforatum implere nitantur. *Farnabius.* *Danaides plenas ferunt.*] *Etruscus, gerunt.* Parum interesse putes: tamen hoc fere verbo hac in re uti maluit. *Plautus Pseudolo: Non pluvius refert, quam si imbrem in cribrum germi.* *Cato*

Errant
 Terræque
 Amph. Nunc
 Patru volu
 Thy. Ferac
 Stupet ubi
 Hunc serva
 Pavidolqu
 Impexa pe
 Nodus co
 Regi ipse

de e milica ca
 plar, iai terr
 lenter in arca
 rige, gerito
 Catin: Ita
 faciam ppho
 aqua jun
 758. C
 ve, lino, a
 laccarum
 759. A
 ften, vel
 76. Patru
 num è volu
 fiant, an spo
 dolum? Ide
 761. Stupe
 Chaper ubi un
 Non pejus pro
 noxia.

764. Am
 765. E
 rones. Il
 Def. Her
 fer gestat
 illud carne
 omnino co
 Cælius, qui
 Lib. 2, 14.
 nari vel in p
 nectio in d
 Dedit cent
 quam ferret

Errant furentes impiæ Cadmeides.

Terretque mensas avida Phineas avis.

Amph. Nunc ede nati nobilem pugnam mei.

Patruï volentis munus, an spoliū refert?

Thef. Ferale tardis imminet saxum vadis,

Stupent ubi undæ, segne torpescit fretum:

Hunc servat amnem cultu & aspectu horridus,

Pavidosque manes squallidus gestat senex;

Impexa pendet barba, deformem sinum

Nodus coercet, concavæ lucent genæ,

Regit ipse conto portitor longo ratem:

Hic

de re rustica cap. 152. si quando non pluit, uti terra sitiat, aquam irrigato leniter in areas: si non habebis, unde iriges, gerio indisoque leniter. Plautus Casina: Ita te aggerundacurvom aqua faciam probe. Pcenulo: Aggerundaque aqua sunt viri duo defossi. Gronovius.

758. Cadmeides.] Cadmi filia Agave, Ino, Autonoe, quæ Pentheum dilaceraverunt. Farnabius.

759. Avis.] Harpya, vide Thyeften, vers. 153. Idem.

761. Patruj.] Accipitne Cerb. donum à volente Plutone patris sui Iovis fratre, an spoliū ab invito Plutone abactum? Idem.

763. Stupente ubi unda.] Etruscus: Stupent ubi unda, segne torpescit fretum. Non pejus profecto quam cæteri. Gronovius.

764. Amnem] Styga. Farnabius.

765. Pavidos manes.] Animas trementes. Id. Squallidus gestat senex.] Def. Heraldus non satis æquo animo fert gestat, malitque vocat. 1. Adv. 12. Illud tamen omnes habent libri. Et ne omnino condemnem, facit Cornelius Celsus, qui gestationem navi agnoscit. Lib. 2, 14. Gestationum levissima est navi vel in portu vel in flumine, vehementior in alto mari. Nat. quæst. 5. ult. Dedit ventos ut commoda cuiusque regionis fierent communia: non ut legiones

equitemque gestarent, ut perniciosam gentibus arma transveherent. Tacit. lib. 2. histor. Ex urbe atque Italia irritamenta gula gestabantur, strepitibus ab utroque mari irriteribus. Gronovius. Senex.] Charon, cujus descriptio ex Aeneid. 6. petita. Farnabius.

766. Impexa.] Cui plurima mento Canicis inculca jacet. Idem. Deformem.] Sordidus ex humeris nullo depondet amictus. Idem.

767. Concavæ lucent genæ.] Stigæles libri sic habent: lucemque vel ab oculis vel à macie extrema sunt imaginati. Plane imaginofum. Et ut vivent paullo honestius quam lugentes conserere: tamen potissimus liber accedit illis, ex quibus olim productum fuit. Squallens. Quod cum præcedens tertius versus refert, legas censeo cum Nic. Heinsio: concavæ pallent genæ, solus enim color hactenus in deceptiprione Charontis videtur omittas. Sic apud Ovidium, Invidia Pallor in ore sedet. Sic Statio prima Thebæide: patetorque ruborque Purpureas hausere genas. Idem lib. 2. Pallentes erecta genas. Gronovius.

768. Portitor.] Vel quia portorium capie, quo respexit Propertius: — ubi portitor ara recepit: vel quia vehitnam pro vectore simpliciter utuntur Columella, Lucatius, & Martialis. Delius.

Hic onere vacuam littori puppim applicans
 Repetebat umbras; poscit Alcides viam, 770
 Cedente turba: dirus exclamat Charon;
 Quo pergis audax? siste properantem gradum.
 Non passus ulla natus Alcmena moras,
 Ipso coactum navitam conto domat, 775
 Scanditque puppem. cymba populorum capax
 Succubuit uni. sedit, & gravior ratis
 Utrumque Lethen latere titubanti bibit.
 Tunc victa trepidant monstra, Centauri truces, 777
 Lapi-

769. *Litori*] Citeriori, ad petendas animas. *Farnabius.*

770. *Repetebat umbras;*] Frequenti vitio librorum omnes & editi & scripti sequiores, *undas.* Quod dum numero ingentium, velut superstitioe, & ligatos eruditorum animos tener, genuit ridiculas, quod necesse fuit, & infans interpretationes. Nam, quid est: ut facilius exscenderet, repetebat altam paludem? quam illi sententiam perspicuam esse aiunt. Si ad litus advertebat, non eodem momento repetebat *undas*: si revehebatur in altum, non uno tempore littori puppem applicabat. At forte stetit in proa *undas* repetituro similis: immo adeo *undas* repetens; quod agmina minimo momento *cymbam* erant repleta. Fa-teor hoc esse subtile. Quasi tamen ovis-essent, *repetere undas* dicit navem, quae subducta non fuit, aut porticorem, qui nullam excensionem fecit. Nam, ut iterando, *undas, undas*, significaverit Charon condescendum esse, (quod uni & alteri viro ex audio alludiavit) certus sum, si sic loquebatur Charon, nulli quidem Latine *Umbræ* intellexim fuisse. Putassent siquidem eum, ut *Tela* illa apud Propertium, aquas inclamasse incendio: aut letari aquis conspectis, ut illi apud Xenophontem, & Statium: & sic tamen poetice magis quam humane locutum: nisi forte, contra votum navigantium optare il-

lum tempestatem. Neminem certe ad navigandum vocantium illæ suspicarentur dicere, *Undas, undas.* Definimus inoptiarum. *Repetebat umbras*, ut Liphianus, etiam Etruscus. Hoc erat onus, quod ille ex litore vacua nave identidem petere credebat. Et si nullus haberet liber, tamen ita esse restituendum. Peccant secures nimium sollicitæ manus. *Gronovius.*

771. *Charon;*] Arbitrè & Iuvenalis vocant *Porthæa*: hic Sat. 3. — *trūmq; noxius horret Porthæa*: ille vero, *vix navita Porthæus*: nec frustra geminantur hæ voces. aliud enim navita, aliud sepe portitoris officium. *Delrinus.*

775. *Cymba*] *Gemuit sub pondere cymba Stucilis, & multam accepit rimosa paludem.* *Farnabius.*

776. *Sedit, & gravior ratis*] Scripsit, opinor, *sedit.* Gronov. *Gravior*] Onerata majore pondere, quam solebat advectis umbris. *Farnabius.*

778. *Tunc vasta trepidant monstra.*] Optime Florent. *Tunc victa trepidant.* Sensus formatus è Virgilio sexto: *At Danaum proceres Agamemnonique phalanges Vt videre vtrum, fulgentiaque arma per umbras, Ingenti trepidare metu.* Gronovius. *Centauri*] Omnium rerum simulachra apud inferos esse perhibentur, sicut anime apud superos: hæc vero viro victore tremuerunt. *Hercul. Oct. 1706. Farnabius.*

Lapithæque multo in bella succensi mero.

Stygia paludis ultimos quærens sinus

Fecunda mergit capita Lernæus labos.

Post hæc avari Ditis apparet domus:

Hic sævus umbras territat Stygius canis,

Qui trina vasto capita concutiens sono

Regnum tuetur: fordidum tabo caput

Lambunt colubræ: viperis horrent jubæ:

Longusque torta sibilat cauda draco;

Par ira formæ. sensit ut motus pedum,

Attollit hirtas angue vibrato comas,

Missumque captat aure subrecta sonum,

Sentire & umbras solitus. ut propior stetit

780

785

790

Jove

Hos etiam cum Hydra Virg. 6. Æneid. in foribus inferorum statuit. *Delirius*. Quos Ixion è nube genuisse fingitur superne humana forma, inferne equina: hi primi ex equis pugnabant, ut & Lapithæ frenos & strata equorum invenisse dicuntur. Vterque Thesaliæ populus super mero ferox, ut in Pirithoi nuptiis. *Farnabius*.

779. *Multo ad bella succensi mero.*] Aberat editis olim præpositio. Adjecit *Delirius* hanc è suis, ipse quæ erat in Lipsiano, in bella: subscriptæque Gruterus, etsi omnes Pall. carerent utrovis. Sed Lipsiano præstat auctoritatem Etruscus. Virgilius lib. 11. Æneidos: Quos ubi confertos ardere in prælia vidi. Silius Italicus lib. 6. in pugnamque & Martem & prælia & hostem Ignem. Gronovius.

780. *Stygia*] Hydra mergit ima Styge capita fecunde repullantia, sup. vers. 289. *Farnabius*.

784. *Qui trina*] Cerberus hac ingens latratu regna trifauci Personat. Id.

787. *Sibilat*] Pilos habet serpentina & Draconem pro cauda. *Idem*.

788. *Par ira formæ.*] Terribilis forma, terribilis ira. *Idem*.

790. *Aure subrecta sonum,*] Lipsius emendat, *subrecta*. Cui correctioni etsi

accedentem veterem librum, surrecta exhibendo, invenisset, tamen refragatur vir doctus: primum cum videatur *comis subrecta* opponere Poëta *subrectas aures*; deinde quia cernamus canes aliquos, ubi ex longinquo sonitum persentiscunt, auribus & oculis submissis, eundem quasi venari. Sed his rationibus pendendis aptior erit locus, cum ostenderit *subficere oculos vel aures* esse idem quod submittere vel deicere: id enim priusquam testimonium videam, pro Latino admittere non possum. Interim nos cum Etrusco tenebimus, *aure subrecta*: vel propter Terentianum, *arrige aure*, *Pamphile*, & Virgili, *arrectisque auribus adstant*: atque etsi *subficere* sciamus interdum esse mittere in altum, tamen nec hic id rempestivum & vetustissimo codici servendum contemsem. Plinius 8, 3, 2. de Cervis: *cum erexere aures, acerrimi auditus; cum venisere, su di. Et l. 10, 48. Phasiana geminas ex pluma aures submitunt subriguntque. 11, 37. Aures in equis & omni fumentorum genere indicia animi præferunt, sese marcida, nutantes pavido subrecta furentibus, resoluta agris.* Gronovius.

791. *Sentire*] Etiam leves umbras auditu explorare solitus. *Farnabius*.

Custos opaci pervigil regni canis
 Componit aures timidus; & patiens trahi, 810
 Herumque fassus, ore submisso obsequens
 Utrumque cauda pulsat anguifera latus.
 Postquam est ad oras Tanari ventum, & nitor
 Percussit oculos lucis ignota, novos
 Resumit animos vincetus, & vastas furens 815
 Quassat catenas: pene victorem abstulit,
 Pronumque retro vexit, & movit gradu.
 Tunc & meas respexit Alcides manus:
 Geminis uterque viribus tractum canem
 Ira furentem, & bella tentantem irrita, 820
 Intulimus orbi. vidit ut clarum æthera,
 Et pura nitidi spatia conspexit poli,
 Oborta nox est, lumina in terram dedit,
 Compressit oculos, & diem invisum expulit,
 Aciemque retro flexit, atque omni petiit 825
 Cervice terram: tum sub Herculea caput

Abcon-

adamante factas, *Quis Martem tunica
 rectum adamantina, &c.* Legitur etiam
Adamante texto vinxit. Farnab. Sui]
 Suarum virium, & solita ferocia. *Id.*

811. *Herumque]* Agnoscens Here-
 sui domitorem & dominum. *Idem.*

812. *Cauda]* Adulando in obse-
 quium. *Idem.*

813. *Ad oras]* Ad extremas & sum-
 mas portas spelunca Tartaræ. supra
 vers. 586. *Idem. Nitor]* Postquam
 clara lux superæ auræ suo fulgore Cer-
 beri oculos hujusmodi luci non affue-
 tos perstinxit, resumit priorem fero-
 ciam & indignans reluctatur. *Idem.*

814. *Lucis ignota, novos Resumit
 animos vincetus.]* Sic à conjectura Rut-
 gerfii. Vulgo, *bono.* Lipsius malle ait:
lucis ignota & bono: non addito, fuerit ne
 libri veteris ea, an ab ipso excogitata
 scriptura. Sed quia occurrit eadem
 Zinzerlingo in Thuringico & Rutger-
 fio in Morelli exemplari scripto, & ante
 omnia nobis in Etrusco, verisimile est

fuisse illius quoque membranarum.
 Commendat eam Zinzerlingus loco
 Senecæ epist. 79. *ad hoc nondum fruitur
 bono lucis, & Scatii S. Theb. Incunda-
 que offensus luce profatur.* Censeo scri-
 psisse auctorem, *ignoto bono.* Et nitor
 lucis percussit oculos ignoto bono: vel
 nitor cæli percussit oculos ignoto bo-
 no lucis. Tacitus 2. *annal. sed prompti
 aditus, obvia comitas, ignota Parthiæ
 virtutes, nova vitia.* Nec in suave esset,
ignotum bonum, per ἐπεξήγησιν. Gron.

818. *Respexit]* Professus sibi mea
 ope & manu auxiliari opus esse. *Farn.*

819. *Geminis]* Herculis & meis. *Id.*

823. *Oborta]* Tenebris afflueto ca-
 liginem induxit Sol, declinavit oculos
 ad terram, imo clausit, ne lucem ad-
 mitterent. *Idem.*

825. *Omni]* Vel tota cervice, id
 est, perversiciter, vel *omni,* id est, tri-
 plici cervice. *Idem.*

826. *Sub Herculea caput]* Floren-
 tia legitur: *Herculeas umbras.* Gron.

Abscondit umbra. Densa sed læto venit
Clamore turba, frontibus laurum gerens,
Magnique meritas Herculis laudes canit.

828. *Clamore turba,*] Chorus è ple- | storiæ signum coronatus canit. Far-
be Thebana lauro in lætitiâ atque vi- | nabius.

CHORUS THEBANORUM.

*Chorus Hercules victoriam ex inferis reportatam canit, & cæteras il-
lius laudes admiscet.*

Natus Eurystheus properante partu, 830
Nusserat mundi penetrare fundum:
Deerat hoc solum numero laborum,
Tertiæ regem spoliare fortis.
Aufus est cæcos aditus inire,
Ducit ad manes via qua remotos 833
Tristis, & silva metuenda nigra:
Sed frequens magna comitante turba.
Quantus incedit populus per urbes
Ad novi ludos avidus theatri:
Quantus Eleum ruit ad Tonantem, 840

Quinta

830. *Properante*] Cum Iupiter in-
ter Divos dixisset de die quo Hercules
natus foret, cæteris illum dominaturum,
qui eo die nasceretur. Iuno per
Lucinam remorata Alcmææ partum,
uxoris Stheneli regis Mycenarum par-
tum acceleravit, unde natus est Eury-
stheus septimo mense. *Farnabius.*

831. *Fundum:*] Medium terræ cen-
trum, in quo inferos plerique locabant.
Idem.

833. *Tertiæ*] Plutonem, cui in Sa-
turni patris possessionum divisione in-
ferorum imperium sorte obvenerat.
Idem.

837. *Frequens*] Frequentata magno
decendendum numero. *Idem.*

838. *Quantus*] Non rarior quam
coit multitudo ad novos ludos thea-
trales. 2. ad Olympica certamina. 3. ad
Cereris Sacra. *Idem.*

839. *Ad novi ludos avidus theatri:*]
Tunc enim res expectator. Eo magis
placere hoc poterat scriptum illo ævo,
quod ludos hujusmodi viderant homi-
nes Romæ, sive sub Claudio dedican-
te Pompejanum theatrum, quod am-
bustum restituerat, ut est apud Sueton-
ium cap. 21. sive sub Nerone in am-
phitheatro ligneo in regione Martii
Campi intra anni spatium fabricato lu-
dos dante, cujus meminit cap. 12. &
Tacitus lib. 13. *Gronovius.*

840. *Eleum coit ad Tonantem,*] Re-
cte collegit Gruterus, quia omnes fere
Mss. *currit*, videri verum, quod in an-
tiquo fuit *Col. ruit*. Et nobis obvium
ubique fuit illud *currit*, præterquam in
optimo: is plane, *ruit*. Virgilius lib. 6.
Æn. omnis turba ad ripas effusus ruebat.
Lib. 11. v. 236. *Olli convenere, ruint-
que ad regia plenis Tectâ viis.* Sic co-
dex

Quinta cum sacrum revocavit æstas:
Quanta, cum longæ redit hora noctis,

Crescere

dex Etruscus antiquissimus, majusculis exaratus literis, cujus excerpta debemus Nic. Heinsio. Tacitus tertio annual. *multique etiam ignoti vicinis è municipiis, pars officium in principem rati, plures illos secuti, ruere ad oppidum Brundisium.* Ovidius, quod huc maxime proprium, l. 1. de arte: *Sic ruit ad celebres cultissima famina ludos.* Gron. Eleum] Concurrit ad ludos Iovis Olympici, qui prope Pisam Elidis urbem celebrantur. Eliði annumerat Strabo, quicquid inter Achaïam & Messeniam, usque ad mare jacet. Delr.

841. Quinta] Quarto quidem expleto anno, quinto ineunte, neque enim Olympias vel Iustrium quinque absolutos annos complectitur. Farnab. *Revocavit* Festum Iovi celebravit. *Id. Æstas:*] Annus vel æstas confecta Autumno jam cæpto, ubi longiores noctes & somnos reddit Sol in Libra ab æquinoctio autumnali. *Libra die somnique pares ubi fecerit horas.* Idem. Annus, sed inchoatus peractâ æstate, cæpto autumno. sic æstas sumitur Hercul. Oct. 597. sic *hiemes* à Catullo, & aliis. vide Corradum in lib. 1. Æn. Delrius.

842. *Cum longæ redit hora noctis,* Etruscus, *nocti.* Et placet magis. Est dictum per hypallagen *αὐτῆ ἡ*, cum longæ redit hora nocti. Ex more veterum, quibus notum est diem tam hibernum quam æstivum & noctem tam æstivam quam hibernam fuisse duodecim horarum. Ita eveniebat necessario, ut per ætatem diurnæ nocturnis essent longiores, per hiemem breviores. Redeunt igitur longæ horæ noctibus, cùm acceditur ad hiemem. Rutilius Numatianus similiter: *jam nocturnis spatium laxaverat horis Phœbus.* Vbi vir doctus interpretatur: nocturnæ horæ jam plures etant diurnis. Immo non erant plures, sed laxiores, productiores. Æque enim duodecim erant,

ut antea. Hinc est, quod *horas æstivas* pro longioribus, *hibernas* vel *brumales* pro brevioribus ponunt, quales nempe diurnæ erant illis anni partibus: quasi quæ solæ essent tempestatis, non etiam nocturnæ: solis enim occasus suprema tempestas, & omnia nocturna, etiam præter intemptam noctem, intemptiva. Lib. 2. Antholog. *Ἐν τῆσιν ὡραῖς ᾗ θεσσαλὸς ἡγδῆς αἰ δὲ αἰσῶν αὐτῶς.* Martialis lib. 12. *Hora nec æstiva est, nec tibi tota perit.* Vegetius de re Milit. 1, 9. *Militari ergo gradu viginti millia passuum, horis quinque dumtaxat æstivis, consicienda sunt.* In contrarium Plautus Pseudolo: a. 5, sc. 2. *Credo equidem potesse te Massici montis uberrimos quatuor Fructus ebibere in hora una. P. hiberna, addito.* Vt pote quæ brevior sit. Ovidius lib. 4. metam. ad Phœbum amore Leucothoës captum: *Spestandique mora brumales porrigit horas.* Symmachus lib. 5. epist. 38. *Accessit hiemis contemplatio, qua magno frigore & brevibus horis lucis moratur excursus.* Sic Censorinus finitum tempus elegantissime ait ad ætatem infinitam non esse brumalis unius instar hora. Paulinus Natali nono Felicis: *Nunc te, cara dies, rapido nimis aëre nobis Temporis hiberni lex subtrahit, & brevitas Cogit hiems horas, citata lumine, pigra tenebris.* Et Augustinus, horam brumalem æstivæ comparatam minorem esse. Hinc intelligendum illud Principis Pœtarum lib. 1. Georg. *Libra die somnique pares ubi fecerit horas.* Intellige non numero, sed spatio: numero enim & ante pates erant & semper. Vir doctus adfectata quadam deductione, ut loquitur, quod dierum esset, adscriptissimè horis ebrium vult Pseudolum, & multa in hanc rem effundit lib. 2. Advers. 19. & lib. 5, 7. Atqui nulla est affectatio, nulla deductio, neque opus fingere, quid possit videri, cum revera tales fuerint horæ diurnæ,

Crescere & somnos cupiens quietos
 Libra, Phœbeos tenet æqua currus,
 Turba secretam Cererem frequentat,
 Et citi tectis properant relictis
 Attici noctem celebrare mystæ:
 Tanta per campos agitur silentes
 Turba: pars tarda gradiens senecta,
 Tristis, & longa fatiata vita:
 Pars adhuc currit melioris ævi,
 Virgines nondum thalamis jugatæ,
 Et comis nondum positis ephēbi,
 Matris & nomen modo doctus infans:
 His datum solis, minus ut timerent,
 Igne prælato relevare noctem.
 Cæteri vadunt per opaca tristes:
 Qualis est nobis aninus, remota

845

850

855

Luce,

diurna, æstate prolixiores, hieme contractiores: noctes autem, ut demonstravimus, in hac ratione extra tempestivam seu tempus habeantur. Præstitus tamen Censorini & Augustini verbis, spatia horarum hieme arque æstate aliter ordinata fuisse videri agnoscit, ut hiemales essent breviores & plures, æstiva longiores & pauciores. Si duo vocabula omisisses, *plures & pauciores*, crederem in viam rediisse: hæc enim novum produnt errorem, quasi in universum tam nocturna quam diurna hora fuerint æstate longiores, hieme breviores, & propterea non pari utroque tempore numero. Sed & cum relegat nos ad loci illius à nemine percepti, nedum digne enarrati explanationem, veteris est erroris manifestus. Gronovius.

845. *Secretam.*] Mystica Cereris Eleusinae sacra sup. v. 300. *Farnab.*

846. *Citi*] Mystæ enim *δεδεγγοί* faciem accensam tenentes currebant ad templum Cereris, prius Eleusin. *Idem.*
Tectis relictis] Per agros celebrabantur hæc Cerealia, & noctu. Attici enim

diem à solis occasu auspicabantur. *Id.*
 848. *Tanta*] Tanta multitudo frequentat viam illam ad inferos. *Idem.*
 851. *Pars adhuc*] Qui sunt fortioris ætatis currere valent. *Idem.*

853. *Comis*] Ephēbi, qui nondum comam (quam, ut dignoscerentur impuberes à puberibus, aluerunt) detondebant, eamque pro more, numinis alicujus aræ consecrabant. *Idem.*

854. *Matris*] Qui jam primum dixerat appellare matrem, quam modo mammam vocabat. *vel*, matris nomen pronunciare. *Infantumque anima steter in limine primo Quos dulcis vita experteis, & ab ubere raptos, Absulis atra dies, & funere mesit acerbo.* Virg. *Æneid.* 6. *Idem.*

855. *His datum*] His infantibus concessum præferre cereum vel candellam, quæ tenebras & timorem arceat, ut adultis facem. *Idem.*

857. *Cæteri*] Cæteri manes per loca illa obscura descendunt, animo non minus tristes, quam si quis nostrum hic per tenebras præcepit decideret in foveam seu antrum profundum. *Farn,*

860. *Obru*

H
 Luce, cum
 Obrutum
 Sæc chaos
 Et telor
 Oium ma
 Sera nos ill
 Nemo ad i
 Cam seme
 Quid juva
 Omnis hæc
 Ibit ad Ma
 Vela Coccy
 Et quod O
 Patre ven
 Sis licet se
 Prima qu
 Thèbis l
 Aras tar

860. *Obru*
 ad loca fove
 Neapolitan
 scripsit Epist
 longius, nisi
 qua nobis præ
 videamus, sed
 salutar: ex
 hinc loco. *Gr*
 861. *Stat*
 confusillus
 & quilibet
 862. *Va*
 mihium car
 867. *Præ*
 jicendo, S
 869. *Fæc*
 quon Stygi

Luce, cum mœstus sibi quisque sentit
Obrutum tota caput esse terra. 860

Stat chaos densum, tenebræque turpes,
Et color noctis malus, ac silentis

Orium mundi, vacuæque nubes.
Sera nos illo referat senectus.

Nemo ad id sero venit, unde nunquam, 865
Cum semel venit, potuit reverti.

Quid juvat durum properare fatum?
Omnis hæc magnis vaga turba terris

Ibit ad Manes, facietque inertii
Vela Cocyto. tibi crescit omne, 870

Et quod Occasus videt, & quod Ortus:
Parce venturis; tibi, Mors, paramur:

Sis licet segniss, properamus ipsi.
Prima quæ vitam dedit hora, carpit.

Thebis læta dies adest: 875
Aras tangite supplices,

Pin-

860. *Obrutum*] Alludit hic poeta ad loca subterranea similia Cyptræ Neapolitanæ, quam ipse nobis descripsit Epistola LYII. *Nihil illo carcere longius, nihil illis faucibus obscurius, quæ nobis præstant, non ut per tenebras videamus, sed ut ipsas, &c.* Quæ consulantur: ex iis enim lux petenda est huic loco. *Gruterus.*

861. *Stat chaos*] Non moventur confuse illius voraginis tenebræ densæ & quasi palpabiles. *Farnabius.*

862. *Color noctis*] Tenebræ coloris expertes sunt: nocti tamen Poëta tribuunt atrum colorem, qui doloris & luctus proprius est, malum appellant Romani *nigrum*. *Idem.*

863. *Vacuæque*] Pluviæ inanes, & nubium tantum simulachra. *Idem.*

867. *Properare*] Non periculis obijciendo, & fatis quasi eundo obviam. *Idem.*

869. *Facietque*] Omne humanum genus Stygiam paludem trajiciet. *Id.*

870. *Tibi*] Neque aliud vita est quam ad mortem via. *Ut enim in utero preparamur vitæ; sic in hac vita illi loco, &c.* Senec. epist. 102. *Idem.* Hor-tatur populum, ut sospite Hercule Diis gratias agant. *Delrius.* Ab Euripide, ut multa alia, *Θήσαις ἐσθὼν Φῶς.* Et paulo ante, *τοῦ ἐγὶ τοῦ ἐγὶ ἔπαυσι μέ-λασι Θήσαις.* Quod nos ter, *Solennes agitent choros.* Scalig.

874. *Dedit hora, carpit.*] Etruscus, *carpit.* Tractat eundem locum leviter Seneca epist. 24. non repente nos in mortem incidere, sed minutatim procedere. Hoc est enim, *vitam carpi*, vel nos à morte carpi. Iustinius elegantem lib. 15. *cum carpi se singulos ab Antigono viderent.* Manilius: *Nascentes morimur, finisque ab origine pendet. Quem sensum multis illustrat Barthius. Gron.*

876. *Aras*] Sacrificæ: Supplicibus enim precantibus, sacra facientibus & juraneibus manu aras tangere motis erat. *Farnabius.*

Pingues cædite victimas:
 Permissæ maribus nurus
 Solemnes agitent choros:
 Cessent deposito jugo 880
 Arvi fertilis incolæ.
 Pax est Herculea manu
 Auroram inter & Hesperum:
 Et qua Sol medium tenens
 Umbras corporibus negat. 885
 Quodcunque alluitur solum
 Longo Tethyos ambitu,
 Alcida domuit labor.
 Transvectus vada Tartari
 Pacatis redit inferis. 890
 Jam nullus superest timor:
 Nil ultra jacet inferos.
 Stantes sacrificus comas
 Dilecta tege populo.

ACTUS

879. *Choros.*] Choreas, in sacris enim saltare solitum. *Idem.*

880. *Cessent.]* Ferientur agricolæ à laboribus. *Idem.*

883. *Auroram.]* Ab Auroræ ortu ad occasum vesperi. *supra v. 35.* Ab India ad mare Atlanticum. *Idem.*

884. *Et qua.]* Meridiem versus, ubi Sol verticalis non reddit corporibus umbram, ut in Syene civitate in confinibus Æthiopiæ atque Ægypti, directa & perpendiculari linea sub æstivo Tropico sita, sole in Cancro existente, nulla de corporibus sexta hora jacetur umbra. *Idem.*

886. *Quodcunque abluitur soli.]* Etruscus, alluitur. Rectius Virgilius: *mare quod supra, memorem, quodque alluit infra.* Nempæ, Italiam. Curtius lib. 4. *Terrarum, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudii Hellepontus.* Lib. 8.

Mare, quo alluitur, ne colore quidem abhorret à cæteris. Frontinus *Strateg.* 1, 4. *Cum alterum latus ejus transitus abscissi montes premerent, alterum mare allueret.* Vbi vulgo idem vitium. Prudentius 1. περ 25. *colonos, quos Iberus alluit.* Gronovius.

887. *Tethyos.]* Vxoris Oceani, pro mari. *Metonymice.* Farnabius.

891. *Jam nullus.]* Et ipsis inferis devictis non est quod ultra timeamus. *Id.*

893. *Stantes.]* Horrentes & arctas, sacerdote sc. afflato divinitus in re divina. *Idem.* *Sacrificus.]* Sacrifice: Antiptof. *Idem.*

894. *Populo.]* Herculi facta, qua coronatus descendit ad inferos; alii ferunt Herculem ex alba populo in ripa Acherontis inventa sibi coronam contexuisse, *Κορπὶ δ' ἐχων λαδίνην ἠέγον κλιθεῖσαν ἰερόν.* *Idem.*

ACTUS QUARTUS.

HERCULES. THESEUS. AMPHITRYON,
MEGARA.

Hercules à cæde Lyci reversus advocatis Diis sacra facturum in furorem vertitur, & cædè uxoridè & uoxis uis Phœvæus Agægei Phœis suam uxorem cum liberis occidit, deinde in somnum labitur.

Herc. **U**ltrice dextra fufus adverso Lycus 895
Terram cecidit ore: tum quisquis comes
at tyranni, jacuit & pœnæ comes.
c sacra patri victor & superis feram,
Cæsisque meritas victimis aras colam.
Te, te, laborum socia & adjutrix, precor, 900
Belligera Pallas, cujus in læva ciet
Ægis feroces ore saxifico minas.

Adite

895. *Ultrice dextra fufus*] Etruscus, *Vitricæ*. Idem sequenti, *cecidit*, pro quo *pugnavit Gruterus*, non *petiuit Gronovius*.

896. *Terram cecidit*] Solus forte Aristides Orat. contra proditores mysteriorum, ea negat Herculi contigisse, quæ de furore illius hoc actu narratur. *Delirius*. Cur Critici retinere maluerint? *Terram petiuit*: an quia minus Latine? at dicitur, opinor, *cadere pugnâ, calcibus*, &c. an quia prima syllaba producitur? ita arbitrabatur amicus meus: falso, nam & infra ecce versu 1036. *Tibi hunc dicatum maximi conjux Iovis Gregem cecidi*. & Iuvenalis Satyrâ III. *petulans qui nullum forte cecidit*. Bonum igitur factum, quod lectionem omnium m. ff. revocaverim, ejectâ aliâ spurâ. Ceterum quod placet Commentatori novo, fortes fere terram momordisse, ne quis gemitus antea actâ vitâ indignus à circumstantibus exciperetur; haud ei accesserim, gnatus tale ab omnibus promiscue fieri, qui proni cadunt, proni, inquam: cadiunt namque etiam in latera, in ter-

rum; ut plucibus demonstravi in Dissertatiunculis meis ad Cornelium Tacitum. *Gruterus*.

899. *Meritas aras*] Deorum sic meritum. *Farnabius*. Quibus pro accepto beneficio victimæ debentur. sic sumunt Ovidius & alii, quos congerit Briffonius l. 1. Formul. pag. 114. *Detr.*

900. *Laborum socia*] Pallas Herculi se ad omnia certamina ducem præbuit, & Hercules quandocumque sibi contra hostes, quorum metuenda vis videbatur, tela dirigenda, in Minervæ auxilio spem ponebat. auctor Aristides orat. in Minervam, eo respicit. *Id.*

901. *Belligera*] Quam belli & consilii Deam (ut quæ clypeo & hasta armata è Iovis cerebro sit nata) Hercules in omni certamine præsentem habuit ducem, præsidem, auxiliatricem. *Farn.*

902. *Ægis*] Vide Agamem. v. 524. *Idem*. Scutum Palladis, cui Medusæ caput infixum contextum pelle capræ Amaltheæ; quam poëta modo Iovi, modo Palladi tribuunt. Martialis ait fuisse thoracem Palladis, Musæus & Homerus Iovis thoracem: Lactantius Iovis

ACTUS

me colore quidem
tinus Stateges
s transfus ab
erum mare ab
vitiium. Præde
, quos Iherua

oris Oceanii, pro
arnabius.

Et ipsi inferis de
ra timeamus. Na
torrentes & atro
to divinitus in
ficus] Sacrificæ

rculi sacra, qua
ad inferos. alii
oa populo in app
bi coronam con
Idem.

Adsit Lycurgi domitor & rubri maris,
 Te & virenti cuspidem thyrsiferens:
 Geminumque numen, Phœbus & Phœbi soror, 905
 Soror sagittis aptior, Phœbus lyræ;
 Fraterque quisquis incolit cœlum meus,
 Non ex noverca frater; huc appellite
 Greges opimos. quidquid Indorum seges,
 Arabesque odoris quidquid arboribus legunt, 910
 Conferte in aras; pinguis exundet vapor.
 Populea nostras arbor exornet comas:
 Te ramus oleæ fronde gentili tegat,
 Theseu. Tonantem nostra adorabit manus:
 Tu conditores urbis, & silvestria

915
Tru-

Iovis clypeo, Seneca & Pausanias Minervæ scuto inducunt. Palladis autem hic habitus, pro lorica, ei pellis Pallantis necati; in casside, Typhon cælat; in dextra, hasta plusquam cubitum quatuor; in læva scutum cum eburneo Gorgonis capite; in talis, pennæ ejusdem Pallantis & pone cubans draco. dicitur è Iovis capite hastam vibrans, unde & nomen sortita, profuissè. Eadem belli præses & oleæ inventrix fingitur: quia videlicet justis bellis pax invenitur, & bella ad pacem stabiliendam geri debent. *Delrius.*

903. *Lycurgi*] Bacchus, qui, Lycurgi Thraciæ regis vites omnes è Thracia in Bacchi odium excindere conantis falcem in sua cura convertit, illum furore immisit, quo correptus uxorem & liberos trucidavit, ipse denique à Pantheis in Rhodope dilaniatus est. *Farn. Rubri maris*] Quod Bacchus transeçtus Indiam primus devicit, Thyest 370. *Idem.*

904. *Cuspidem*] Pampinis involatam hastam. supra v. 72. *Idem.*

905. *Phæbus*] Diana semper venatrix. Apollo Arcitenens & ἑρηβολός, sed lyræ sibi à Mercurio donatæ sepe vacans: Musarum scilicet præsidio celebris. *Farnab.*

907. *Fraterque*] Et quicumque indiget Iovis filii sunt, sed non ex Iunone. *Idem.*

908. *Huc appellite*] Admovere huc ô famuli victimas pinguiore. *Idem.*

909. *Opimos.*] Oves lætæ, porci eximii, boves egregii dicebantur vel opimi. *Idem. Quidquid*] Quicquid aromatum vel thuris præbet India terra ferax & Arabia. *Idem.*

910. *Odoris*] Odoriferis arboribus, Oed. 117. *Idem.*

911. *Pinguis*] E victimis incensis pinguis vapor, id est, *ἄριστος* exundet, alii leg. *exudet.* vel *thus pingue.* *Idem.*

912. *Populea*] Supra v. 893. *Idem.*

913. *Gentili*] Theseus enim rex Athenarum. Olea autem ejusdem urbis propria est, utpote pacis symbolum, nata in contentione Palladis cum Neptuno de nomine & tutela urbis. *Idem.*

915. *Dii conditores*] Hanc vitio natam scripturam omnes fatentur. Post Delrii & Gruteri conjecturas adscripterat illustri manus: *Dii condita artes.* Sed verum expectandum fuit ex membranarum Etruscis. Hæ tres hos versus cum quarto dimidiato continuant in persona Herculis; verba autem sic concipiunt: *Tu conditores: mox, nobili*

HER
 Tracis antra
 Latæque reg
 Dæ thura fl
 Mnos cruent
 Hæc. Uim
 Libre polle
 Tussisset ar
 Pœst, magi

Vila Libeniam
 con apud & in
 des. Scilicet p
 adhibet lovent
 beto dos pamp
 nom. Nam The
 cui, ætequm m
 an, deinde in
 sculit, & chon
 Thæsa, mox
 aus cum Thæse
 mium. Hæc
 moneri; q
 Hæc talem
 hæc talem
 ere chæz, re
 cionem, d
 cum, ab Hæc
 legam, omni
 Gœmæ. Con
 Gœmæ motta
 di; & hæc
 Mæmæ dæm
 Thæmæ dæm
 mæm. Hæc
 roni hæc
 cæsi hæc
 emæm
 nam, & æm
 Alii legunt,
 illi hæc
 i Cæmæ cæ
 916. Tru
 di, & Cæ
 mo. nam qu
 hæc hæc, n
 Indici hæc
 hæc hæc
 hæc hæc

Trucis antra Zethi, nobilis Dircen aquæ,
 Laremque regis advenæ Tyrium coles.
 Date thura flammis. *Amph.* Nate, manantes prius
 Manus cruenta cæde & hostili expia.
Herc. Utinam cruorem capitis invisi Deis
 Libare possem, gratior nullus liquor
 Tinxisset aras. victima haud ulla amplior
 Potest, magisque opima mactari Iovi,

Quam

bilis Dircenæque; quod est, *nobilis Dircenæ aquæ*: & in fine tertiæ, *Tyrium coles*: Sensu prompto & aptissimo: Ego adorabo Iovem; tu, Theseu, veneraberis deos patrios & penates Thebanorum. Nam Thesea prævertet præcati, antequam thus esset impositum aræ, deinde in mediis precibus hoc recordari, & thura poscere; aut hic præire Thesea, mox continuare Herculem, aut cum Theseus jam incepisset, deum Herculem ab Amphitruone moneri; quæ vulgata significat: aut Herculem tanto ambu & circumlocutione sacrorum ministris poscere thura, vel denique Thesei præcationem, dum accelerare vult sacrum, ab Hercule interpellari: hæc, inquam, omnia paria monstrata sunt. *Gronovius. Conditores*] Cadmum, qui Iovis monitu primus Thebas condidit, & Amphiona, qui restudinis à Mercurio donatæ sono saxa ad arcis Thebanæ constructionem traxit. *Farnabius. Silvestria*] Speluncas Cithæronis Bœotia montis, quo Dircen vitulis soluta Antiope fugiens peperit enutrivitque Zethum agrestem, immanem, *άμυσσο* cum fratre Amphione. *Alii legunt, Ceti, ut sit antrum immanis illius serpentis & ingentis & instar Ceti à Cadmo casti, supra vers. 259. Farn.*
 916. *Trucis antra Zethi*] *Alii, Thebi, al. Ceti.* utrumque falsum existimo. nam quum deos urbis conditores invocet, non dubito quin ex Apollodori Bibliothecæ lib. 3. legendum sit *Zethi; Γαυρεὶ Ζῆθῶ & Ἰσῶ*,

αὐτῶν ἡσθὶ πάλις; Ἐὐδῶς. verum si hoc nomine serpentem intelligas, ut veteres Glossatores omnes, hærebis. serpentem enim occidit Cadmus, Cadmum vero Zethus. adde quod serpentem qui ad fontem Dircen à Cadmo necatus fuit, Dercyllum Euripidis interpretes Græci nominant. *Commel. Dircen aquas*] Vid. Theb. v. 126. *Farn.* Dircen quia Antiopeam, Amphionis & Zethi matrem, persequabatur; ab iis crudeliter necata, ut declarat Nicotates in Cypris, postea in fontem conversa fuit. Euripid. in Bacchis. *Delr.*
 917. *Regis advenæ*] Cadmi à Tyro huc advecti quæsitum forem Europam. *Farnabius.*
 918. *Manantes*] Nam sacra manus à cæde recentes Attrellare nefas donec sæ flumine vivo Ablueris. Idem.
 920. *Capitis*] Tyranni. Idem.
 923. *Opima*] Sicut oves pinguiores & candidiores, *lecta*; & porci maximi, excepti ad sacrificia *eximit*, sic boves totius armenti pulcherrimi & electissimi, *egregii*, vel *opimi*. ideo sic ait, *victima opima*; ut & Seneca 1. de beneficiis. & in Oedip. & Plinius lib. 10. & Ovid. 4. de Ponto Eleg. 9. *Albæ opimorum colla ferire boum.* Varro lib. 2. de re rust. *Boves alites ad sacrificia publica saginati, dicuntur opimi.* Festus autem: *Hostia, inquit, opime, præcipua, pingues: & spolia opima, magna & ampla.* Græci *ἡσθῶν δάφου* vocant, ut Plutarch. in Marcello. Etymologiam nominis Plutarchus tradidit in Romulo. *Delrius.*

Quam rex iniquus. *Amph.* Finit genitor tuos
 Opta labores : detur aliquando otium, 925
 Quiesque fessis. *Herc.* Ipse concipiam preces
 Iove meque dignas. Stet suo cœlum loco,
 Tellusque & æther : astra inoffensos agant
 Æterna cursus : altâ pax gentes alat:
 Ferrum omne teneat ruris innocui labor: 930
 Enseseque lateant : nulla tempestas fretum
 Violenta turbet : nullus irato Jove
 Exsiliat ignis : nullus hyberna nive
 Nutritus agros annis everfos trahat:
 Venena cessent : nulla nocituro gravis 935
 Succo tumescat herba : non sævi ac truces
 Regnent tyranni. Si quod etiamnum est scelus
 Latura tellus, properet ; & si quod parat
 Monstrum, meum sit. Sed quid hoc ? medium diem
 Cinxere tenebræ : Phœbus obscuro meat 940
 Sine nube vultu. quis diem retro fugat,
 Agiturque in ortus ? unde nox atrum caput
 Ignota profert ? unde tot stellæ polum
 Implent diurna ? primus en noster labor
 Cœli refulget parte non minima Leo, 945
 Iraque totus fervet, & morsus parat,

925. *Opta*] Precare, ut impietatem tandem statuat tuis laboribus. *Farnabius.*

927. *Stet suo*] *Vota hac concipit ac pronunciat Hercules.* Constans & inviolata maneat mundi machina. *Idem.*

928. *Astra inoffensos*] Illa & inconcussa maneat cœli machina. *Delr.*

930. *Ferrum*] Nullus sit ferrus usus nisi in agro colendo, in rustica instrumenta consentur arma omnia. *Farn.*

933. *Ignis*] Fulmen. *Idem.*

934. *Agros*] Sata & agrorum proventus. *Idem.*

939. *Meum*] Me adhuc vivo, me monstrorum domitore, qui illa de-

leam. *Idem.* Sed quid] Arrogantiam hanc Herculis excipit furor, quo correptus videtur, quæ non sunt, videre. *Idem.*

940. *Phœbus*] Obscuratur sol, nulla tamen nube interposita. *Idem.*

941. *Retro*] Orientem versus. *Idem.*

942. *Vnde nox*] A qua cœli parte: vel unde sit ut media die oriatur noctis facies, stellæque appareant. *Idem.*

944. *Primus*] Ecce Leo Cleonæ, qui mihi est laboribus primus, jam verò in Zodiaco positus, minax & Jubam stellis rutilam jactans, uno saltu transmittit signa Autumalia, & Hyemalia. *Idem.*

Jam rapiet aliquod sidus : ingenti minax
 Stat ore, & ignes efflat, & rutila jubam
 Cervice jactat : quidquid autumnus gravis,
 Hiemsque gelido frigida spatio refert, 950
 Uno impetu trasilliet : & verni petet

Frangetque Tauri colla. *Amph.* Quod subitum hoc ma-
 Quo nate vultus huc & huc acres refers? (lum est?
 Acieque falsum turbida cœlum vides?

Herc. Perdomita tellus, tumida cesserunt freta, 955
 Inferna nostros regna sensere impetus:
 Immune cœlum est ; dignus Alcida labor.

In alta mundi spatia sublimis ferar:
 Petatur æther, astra promittit pater.

Quid si negaret? non capit terra Herculem, 960

Tandemque superis reddit. en ultro vocat

Omnis deorum cœtus, & laxat fores,

Una vetante. recipis, & referas polum?

An

948. *Et rutila jubam Cervice jactat.*]
 Sic à Lipsii conjectura receptum est.
 At Etruscus: & rutilam jubam Cervice
jactans. Quo impellor, ut rectius edi-
 tum ante Lipsium putem, *rutilat*: sive
 accipias & *δέτερος*, ut *rutilantia si-*
dera dicuntur: sive, quasi *τὸ jubam*
 bis positum esset: *rutilat jubam jactans*
 eam cervice mota. Est enim de capil-
 lis idem quod crispare. Sic apud Cato-
 nem, *cinem cinere rutilare*, & apud
 Tacitum, *propexum rutilatumque cri-*
nem. Gronovius.

949. *Quidquid*] Ait videre se leo-
 nem ad saltum paratum, uno saltu
 cuncta autumnalia & hiemalia simul
 signa, medium Zodiacum, transmis-
 surum, ut Taurum, sidus vernale in-
 vadat. *Delrius.* *Gravis,*] Fœcundus
 fructibus. vel, februm cohorte gra-
 vis. *Farnabius.*

954. *Acieque*] Veluti caligant oculi
 à sublato de ventriculo vapore: ita ubi
 halitus turbidi ab atra bile sursum fe-
 runtur concipiunturque in cerebri ve-

nis, imaginatio læditur, unde falso
 judicant sensationes: & insequitur *ἡ-*
ερώδης πάρος φερόσιν & *μελωχρη-*
λία, quæ tamen summis ingeniis ple-
 rumque accidit. sic Herculi cœlum fal-
 sum, i. obscurum apparebat, cum su-
 dum esset. *Idem.*

955. *Perdomita*] Terra, mari, in-
 feris devictis restat cœlum viribus
 meis intentatum, quod opus cum la-
 bore meo dignum sit, proxime aggre-
 diar. *Idem.*

957. *Dignus Alcida labor.*] Nic.
 Heinsius legit, *Alcida.* Gronovius.

959. *Astra*] Sup. v. 23. *Farnab.*

960. *Non capit*] Non est capax mei,
 nihil habet amplius circa quod verfer-
 tur labor meus. Imitatur Varronis il-
 lud apud Nonium de Hercule, *Idcirco*
quem terra non cepit, cœlum recepit. Id.

961. *Superis*] Vel quia, Iove genitum.
Vel, ex disciplina Platoniorum qui
 animas in cœlis prius fuisse censebant,
 quam in corpora demitterentur. *Id.*

963. *Vna*] In unone. *Idem.* *Recipis,*]

An contumacis januam mundi traho?
 Dubitatur etiam? vincla Saturno exuam, 965
 Contraque patris impii regnum impotens
 Avum resolvam. Bella Titanes parent
 Me duce furentes: saxa cum silvis feram,
 Rapiamque dextra plena Centauris juga.
 Jam monte gemino limitem ad superos agam. 970
 Videat sub Ossa Pelion Chiron suum:
 In cœlum Olympus tertio positus gradu
 Perveniet, aut mittetur. *Amph.* Infandos procul
 Averte sensus: pectoris sani parum,
 Magni tamen, compesce dementem impetum. 975
Herc. Quid hoc? gigantes arma pestiferi movent:
 Profugit umbras Tityus, ac lacerum gerens
 Et inane pectus, quam prope à cœlo stetit?
 Labat Cithæron, alta Pallene tremit,

Ad quam furens convertit sermonem, inquiring, utrum referabis cœlum ô Juno, meque recipies? an mavis me obstantis indignantisque cœli janua diffraeta per vim intare? *Farnab.*

965. *Vincla*] Ni facias, Saturnum avum meum vinculis illi à filio Iove injectis exuam, ut regnum à Iove occupatum repetat. *Idem.*

966. *Patris*] Patris mei, id est, Iovis in patrem suum impii. *Idem.* *Regnum*] Regnum insolenter occupatum, Tyrannidem. *Idem.*

967. *Titanes*] Titanis filii, qui patris regni (quo Titanem expulerat Saturnus) recuperandi causa contra Iovem bella moverunt. *sup. v. 79. Id.*

968. *Saxa cum silvis vrabam*] Quicumque fide suorum *Mss.* hoc relinquerunt, (Delirium fecisse puto) fecerunt, quod Etruscus factum non mutat. Attamen, *feram*, lepidius Gruterus. Memini apud Virgilium 1. Georg. de Eridano: *campoque per omnes Cum scabulis armenta tulit.* Sed nec in altero quidquam illepidi. Nam apud eundem *secunda Aeneide: campoque per omnes*

Cum stabulis armenta trahit. Gronov.

969. *Plena*] Montes Thesalix, quos incolunt Centauri, supra v. 777. *Farn.*

970. *Monte*] Iter & ascensum ad cœlum struam injecto Pelio Ossa, & huic tertium superstruam gradum Olympum, qui si ad cœlum non perveniat, montem ego illum in cœlum jacularabor. *Idem.*

971. *Ossa Pelion*] Montes Thesalix. *Idem.* *Chiron*] E Centauris justissimus, qui in cœlum translatus Sagittarius est. *Thyest. 859. Idem.* *Suum*] Montem, quem ipse incoluerat. *Idem.*

975. *Magni*] Vt ut magni. *Idem.*

976. *Quid hoc?*] *Imaginatur se videre Gigantes bella Iovi inferentes.* *Id.* *Pestiferi*] Perniciosi, anguipedes.

977. *Profugit*] Ruptis vinculis auferat ex inferis Tityus, de quo supra vers. 755. *Lacerum*] Laniatum & exilium *jecur.* vers. 1206. *Farn.*

978. *Quam prope*] Quam prope cœlum contigit? *Idem.*

979. *Cithæron*] Bœotix mons. *Id.* *Pallene*] Urbis Thracix. *Idem.*

Macetumque Tempe. rapuit hic Pindi juga. 980

Hic rapuit Oeten. sævit horrendum Mimas.

Flammifera Erinny's verberere excusso sonat,

Rogisque adustas propius ac propius sudes

In ora tendit. sæva Tisiphone caput

Serpentibus vallata, post raptum canem, 985

Portam vacantem clausit opposita face.

Sed ecce proles regis inimici latet,

Lyci nefandum semen. invisio patri

Hæc dextra jam vos reddet. excutiat leves

Nervus sagittas. tela sic mitti decet 990

Herculea. *Amph.* Quo se cæcus impegit furor?

Va-

980. *Marcentque Tempe.*] Non Tempe profecto, sed sensus hic marcet. Ocius rescribe ex optimo libro: *alta Pallene tremit Macetumque Tempe.* Hic enim, in Macedonia dico, sacro nemore nobilita Tempe, Melæ verbis, 2, 3. Hoc autem vocabulum passim apud Poetas corruptum est. Bis apud Lucanum, lib. 2, 647. *Graforum Macedumque.* & lib. 5, 22. *In Macedum terras:* nam utrobique boni codices, *Macetum.* Vt & apud Silium lib. 13. extremo: *bella vocet Macetum instaurare sub armis.* Et lib. 15. *Macetum subitis percussa ruinis.* Et alibi. *Gronovius. Tempe.*] Sup. vers. 285. *Farnabius.*

981. *Horrendum*] Horrendè. *Idem. Mimas.*] Gigas. *Idem.*

982. *Flammifera*] Face armata furia. *Idem. Verbere*] Flagello. *Idem.*

983. *Rogisque*] Intentat faces in rogis accensas. *Idem.*

984. *Tisiphone*] Vltrix furia anguibus crinita loco Cerberi à me rapti januam custode vacantem opposita face defendit. *Idem.*

987. *Proles*] Hercules filios suos, quos pernicioso furore correptos Lyci esse existimat, interimit. *Idem.*

988. *Invisio*] Demittit vos in Orcum ad patrem à me cæsum. *Idem. Invisio patri* Hæc dextra jam vos red-

det.] Alloquitur per furorem filios suos, quasi Lyci suboles essent. Nihil hic mutant lib. veteres, nihil hucusque suspicari sunt eruditi. Censeo tamen auctorem scripsisse, *Invisio.* Nam in eo est acumen. Solent alias volentes gaudentesque partes recipere liberos, à quibus separari fuere. At vos ille recipiet ingratis, quippe quos superesse mallet & genus propagare & patrem ulcisci. *Gronovius.*

990. *Nervus*] Chorda arcus. *Idem. Sic mitti*] Non à seopo proposito aberrantia, verum quodcumque minabuntur, ferientia. vid. *Oecrum v. 1652. Farnabius.*

991. *Quo se cæcus invertegit furor?*] Non esse putat Delirius, cur cuiquam hæc lætio displiceat: at multis placiturum haud dubitat, quod ipse ex Mognuntino, ex Pall. quibusdam protulit Comelinus, *immergit.* Ex multis illis ego quidem non sum: est quoque cur vulgata displiceat: scilicet, quia liber antiquissimus: *quo se cæcus impegit furor?* Quum & in suo Iliptus invenit. Sane *invergere* sensu ignavum & minus efficax quam *impingere*: & est hoc verbum ex crebro Senecæ usurpatis. De ira 2, 8. *Expulso melioris aequiorisque respectu, quocumque visum est, libido se impingit.* Virgilius 5. *Æa. cum*

Vastum coactis flexit arcum cornibus,
Pharetramque solvit. stridet emissa impetu
Arundo. medio spiculum collo fugit
Vulnere relicto. *Herc.* Cæteram prolem eruam, 995
Omnesque latebras. quid moror? majus mihi
Bellum Mycenis restat: ut Cyclopea
Eversa manibus saxa nostris concidant,
Huc eat & illuc aula disjecto objice,
Rumpatque posteis. columen impulsus labet. 1000.
Perlucet omnis regia. hic video abditum
Gnatum scelesti patris. *Amph.* En, blandas manus
Ad genua tendens, voce miseranda rogat.
Scelus nefandum, triste, & aspectu horridum,
Dextra precante rapuit, & circa furens

1005

Bis

Troia Achilles Exanimata sequens impingeret agmina muris. Gronovius. *Amph.* Herculem è scena ne pueros coram trucidet exeuntem insequitur observaturus quid agat, redit, & narratque, quid intus gestum sit. Farnabius. Veteri, cæcus impedit, sed apparet ante fuisse, impegit. crasum est. Lipsius.

994. *Medio spiculum*] Hoc est, per medium collum transivit. Fugisse autem dicit, ut sagittæ emissæ velocitatem indicet. *Delrius.*

995. *Cæteram*] Prius hîc omnia loca abdita scrutabor, deinde excindam Mycenæ & ulciscar Eurythæum regem Mycenarum, qui mihi tot dura imperavit. *Farnabius.*

997. *Cyclopea*] Mycenæ Cyclopium opus perhibentur, eorum, qui turrium construendarum inventores feruntur, numero septem è Lycæa, ἵνα τεῖχος λάβῃα κικλῶσαν, ἢ ὅλῃα νέμονται. Eurip. Troad. verum omnia magnæ molis opera Cyclopium credebantur, Μῶνια magna vides manibus fabricata Cyclopium. Idem.

999. *Aula disjecto objice*] Flor. dejecto. Petronius: sera sua sponte delapsa cecidit, reclusaque subito fores admisse-

runt intrantem. Ovidius lib. 14. porta cecidisse repagula. Gronovius.

1000. *Columen*] Hoc est, culmen, sic passim capit noster. *Delrius.*

1001. *Procumbat omnis regia*] Etruscus: *Perlucet omnis regia.* Passim scilicet patieribus columnisque dejectis perforata. Sic furens imaginatur. Plautus Rudente: Ita omnes de tecto deturbavit regulas. Illustriores fecit, fenestrasque indidit. Virgilius lib. 9. Æneid. *Qua rara est acies, interlucetque corona Non tam spissa viri.* Frontinus Strateg. 2, 3. ea ipsa intervalla expeditis velutibus implevit, ne interluceret acies. Gron. *Hic video*] Alterum è liberis suis comprehendit, receditque è scena. Farn.

1002. *En, blandas*] Riccius lib. 1. de imitat. omnia putat in Scenâ coram geri. Melius Oblanca; Amphitruonem tanquam introsipientem ista loqui; sic tamen, ut cum hæc intus gerantur, quancumque loquitur, quasi per transennam populum adspiciat, Hercules vero ista gerens non videatur à populo, sed audiaur tantum. *Delri.*

1003. *Genua*] V. Troad. vers. 689. *Farnabius.*

1005. *Dextra precantem rapuit.*] Etruscus

Hæc
Bis ter rocam
Sonnit, cerebr
Attilera parv
Mogara, furem
Hæc. Licet
Pretet undecun
Amph. Quo mi
Nullus saluti
Amplectere
Lenire tenet
Agroce Mog
Habitique re
Hæc. Teneo
Iteque prest
Sed ante mat
Meg. Quo te

Etruscus: pre
bat, illum pre
dere supplicia
spicere Amphit
canda ante par
cunctas op par
1007. *Omnia*
rem Mæ, omnia
1004. quorod
vulgæ nam in f
tæcæ dicit cecid
tescillatæ, q
1005. Hic
1006. Hic
1007. Hic
1008. Hic
1009. Hic
1010. Hic
1011. Hic
1012. Hic
1013. Hic
1014. Hic
1015. Hic
1016. Hic
1017. Hic
1018. Hic
1019. Hic
1020. Hic
1021. Hic
1022. Hic
1023. Hic
1024. Hic
1025. Hic
1026. Hic
1027. Hic
1028. Hic
1029. Hic
1030. Hic
1031. Hic
1032. Hic
1033. Hic
1034. Hic
1035. Hic
1036. Hic
1037. Hic
1038. Hic
1039. Hic
1040. Hic
1041. Hic
1042. Hic
1043. Hic
1044. Hic
1045. Hic
1046. Hic
1047. Hic
1048. Hic
1049. Hic
1050. Hic
1051. Hic
1052. Hic
1053. Hic
1054. Hic
1055. Hic
1056. Hic
1057. Hic
1058. Hic
1059. Hic
1060. Hic
1061. Hic
1062. Hic
1063. Hic
1064. Hic
1065. Hic
1066. Hic
1067. Hic
1068. Hic
1069. Hic
1070. Hic
1071. Hic
1072. Hic
1073. Hic
1074. Hic
1075. Hic
1076. Hic
1077. Hic
1078. Hic
1079. Hic
1080. Hic
1081. Hic
1082. Hic
1083. Hic
1084. Hic
1085. Hic
1086. Hic
1087. Hic
1088. Hic
1089. Hic
1090. Hic
1091. Hic
1092. Hic
1093. Hic
1094. Hic
1095. Hic
1096. Hic
1097. Hic
1098. Hic
1099. Hic
1100. Hic
1101. Hic
1102. Hic
1103. Hic
1104. Hic
1105. Hic
1106. Hic
1107. Hic
1108. Hic
1109. Hic
1110. Hic
1111. Hic
1112. Hic
1113. Hic
1114. Hic
1115. Hic
1116. Hic
1117. Hic
1118. Hic
1119. Hic
1120. Hic
1121. Hic
1122. Hic
1123. Hic
1124. Hic
1125. Hic
1126. Hic
1127. Hic
1128. Hic
1129. Hic
1130. Hic
1131. Hic
1132. Hic
1133. Hic
1134. Hic
1135. Hic
1136. Hic
1137. Hic
1138. Hic
1139. Hic
1140. Hic
1141. Hic
1142. Hic
1143. Hic
1144. Hic
1145. Hic
1146. Hic
1147. Hic
1148. Hic
1149. Hic
1150. Hic
1151. Hic
1152. Hic
1153. Hic
1154. Hic
1155. Hic
1156. Hic
1157. Hic
1158. Hic
1159. Hic
1160. Hic
1161. Hic
1162. Hic
1163. Hic
1164. Hic
1165. Hic
1166. Hic
1167. Hic
1168. Hic
1169. Hic
1170. Hic
1171. Hic
1172. Hic
1173. Hic
1174. Hic
1175. Hic
1176. Hic
1177. Hic
1178. Hic
1179. Hic
1180. Hic
1181. Hic
1182. Hic
1183. Hic
1184. Hic
1185. Hic
1186. Hic
1187. Hic
1188. Hic
1189. Hic
1190. Hic
1191. Hic
1192. Hic
1193. Hic
1194. Hic
1195. Hic
1196. Hic
1197. Hic
1198. Hic
1199. Hic
1200. Hic

Bis ter rotatum misit: ast illi caput
Sonuit; cerebro tecta disperfo madent.

At misera parvum protegens natum sinu

Megara, furenti similis e latebris fugit.

Herc. Licet Tonantis profuga condaris sinu,

Petet undecunque temet hæc dextra, & feret.

Amph. Quo misera pergis? quam fugam; aut latebram

Nullus salutis Hercule infenso est locus: (petis?

Amplectere ipsum potius, & blanda prece

Lenire tenta. *Meg.* Parce jam conjux precor,

Agnosce Megaram; natus hic vultus tuos,

Habitusque reddit: cernis, ut tendat manus?

Herc. Teneo novercam: sequere, da pœnas mihi,

Jugoque pressum libera turpi Jovem.

Sed ante matrem parvulum hoc monstrum occidat.

Meg. Quo tendis amens? sanguinem fundes tuum?

Amph.

Etruscus: precante. Manu, qua rogabat, illumprehendit: nam manus tendere supplicantium. *Gronovius.* *Introrspiciens Amphitryon narrat quam miseranda morte perierit puer à patre circumactus & parietis allisus.* *Farnab.*

1007. *Sonuit: cerebro tecta*] Ita noxam. *Mil.* unus tantum, *Sonuit cerebro terra;* quomodo peperam hæctenus vulgaur. nam in sublime missus infans tecta asperit cerebro, non terram. Sed nec illud *Sonat*, quod nonnalli modo revocarunt, hæc convenit, planeque abicit à *Mil.* *Gruterus.*

1008. *Misera*] *Megara infantem complexa fugit e penetralibus quibus latuerat, quam insequitur Hercules, per furorem Iunonem eam esse putans.* *Farn.*

1010. *Licet*] *Confugas licet in complexum Iovis tui, ego te insequutus inde eripiam.* *Idem.*

1012. *Quam fugam aut latebris peti- tu?*] *Etruscus, latebram.* *Cicero 2. de divin. Sed te mirificam in latebram conjecisti.* Et infra nos: *latebram longinquam abditam.* Et itatum: *Hercule*

insesto: ut & omnes Delii. non infenso. *Malit autem N. Heinfius: Nullus saluti est Hercule insesto locus.* *Gronovius.*

1016. *Megaram*] *Me uxorem tuam.* *Farnabius.* *Vultus*] *Filius hic facie & corpore patrem suum refert cum matris pudicitie argumentum, tum causa satis digna cur & ipsi parcas.* *Idem.*

1017. *Cernis*] *Cernis ut ad te tendat manus supplices?* *Idem.*

1018. *Teneo novercam:*] *Videtur sibi Iunonem tenere in uxore, eamque interficit.* *Idem.* *Sequere,*] *Filios tuos ad necem vel me trahentem.* *Amoverque e scena intus digna geri.* *Idem.* *Da pœnas*] *Tot laborum mihi imperatorum, odiique tui in me.* *Idem.*

1019. *Ingoque*] *Zelotypæ & rixosæ conjugio.* *Idem.*

1020. *Ante*] *Vel in conspectu matris, vel priusquam matrem interficiam.* *Idem.* *Parvulum hoc monstrum auferam.*] *Simplicius Etruscus: monstrum occidat.* *Gronovius.*

1021. *Sanguinem*] *Filium, quem ipse genuit.* *Farnab.*

Amph. Pavefactus infans igneo vultu patris
 Perit ante vulnus: spiritum eripuit timor.
 In conjugem nunc clava libratur gravis.
 Perfregit ossa: corpori trunco caput
 Abest, nec usquam est. cernere hoc audes nimis
 Vivax senectus? si piget luctus, habes
 Mortem paratam, pectus in tela indue;
 Vel stipitem istum cæde monstrorum illitum
 Converte. falsum ac nomini turpem tuo
 Remove parentem, ne tuæ laudi obstrepat.
 Thes. Quo te ipse, senior, obvium morti ingeris?
 Quo pergis amens? profuge, & obtectus late,
 Unumque manibus aufer Herculeis scelus.
 Herc. Bene habet: pudendi regis excisa est domus, 1035
 Tibi hunc dicatum maximi conjux Jovis

Gre-

1022. Pavefactus] Vide quæ ad
 vers. 991. & vers. 1004. Idem. Igneo]
 Ardentibus & scintillantibus Hercul.
 furiosi oculis. Et igneo quodam splen-
 dore radiasse Hercul. oculos tradidit Ion
 Chius. Idem.

1023. Perit] Timore exspiravit in-
 fans, antequam percussus sit. Idem.
 Spiritum rapuit timor.] Etruscus &
 Vossianus: eripuit. Gronovius.

1025. Trunco] Detruncato. Farn.
 1026. Nec usquam] Caput clava
 concisum in minuta fustula & contri-
 tum petiit, evanuitque more anima.
 Idem. Cernere] Cur hac in tempora
 duro? Cur diu vivendo ea, quæ nolo vi-
 deo? Imò cur sustineo videre aur tam
 tuiti spectaculo supersum? Idem.

1027. Habes] Habes mortem ad
 manum, portum & libertatem abhis
 malis. Stoics, sup. v. 425. Idem.

1029. Vel stipitem] Objice te clava
 isti Herculis. Idem.

1030. Converte.] In me. Idem.
 Falsum] Me patrem tuum falso habi-
 tum, cum lup. vere sit & qui gloriæ
 tuæ splendorem obscurare possim, amo-
 ve neci datum, Et hæc dicit irritans &

provocans Herculæ, ut & eum tollat,
 Idem.

1032. Quo te ipse, genitor, obvium]
 Agnoverat Lipsius posse ferri ex more,
 quo senes omnes patres dicimus: ta-
 men cum hæc Thesei sint verba, non
 esse causam, cur non staret ad veteri &
 veritate: te ipse, senior. Repugnavit
 amicis, quasi alterum sit adfectui mag-
 nis movendo, cum minus sit senem
 occidere quam patrem. Inde fidenter
 Gruterus, apage, inquit, illum, qui
 contextui inducit, senior: cui nullus
 faveat Pall. Tanto hercle pejores. Faveat
 enim illi vetustissimus liber, nec indig-
 er affectus illa significatione locus.
 Pat culpa librariorum apud Statium in
 Lactrimis Etrusci, ubi fecere, genitor
 mirissime patrem, pro senior, quod vult
 res & libri veteres. Gronovius.

1033. Profuge,] Ne & te patrem
 occidat. Farnabius.

1035. Pudendi] Lyci tyranni, ut
 putabat. Idem.

1036. Tibi hunc] Hoc dicit in lu-
 nonis, quæ Lyco favebat, irrisionem,
 nimis autem vere predicat se Iunoni ro-
 ta soluisse, neque enim quicquam Iunoni

Gregem cecidi. vota perfolvi libens

Te digna: & Argos victimas alias dabit.

Amph. Nondum litasti nate, consumma sacrum.

Stat ecce ad aras hostia, expectat manum

Cervice prona. præbeo, occurro, insequor:

Maesta. Quid hoc est? errat acies luminum,

Visusque mæror hebetat. An video Herculis

Manus trementes? vultus in somnum cadit,

Et fessa cervix capite summissa labat;

Flexo genu jam totus ad terram ruit;

Ut cæsa silvis ornus, aut portus mari

Da-

amplius in votis erat, quam ut uxorem & liberos interimeret. atque furens obliuiscitur se modo Iunonem voluisse occidere. Farnabius.

1048. *Te digna*] Mihi infestus & malos mactavi infesto maloque numini. *Vel, digna te crudeli numine. Idem.* *Et Argos victimas alias dabit.*] Nicol. Heinlius legebat: *at Argos.* Gronov. Argos profectus tibi & Eurystheum mactabo. Eurysth. quidem Mycenæarum rex, sed Argos & Mycenæ potè confundunt. *Farnabius.*

1049. *Nondum*] *Vrgest* *Hercul.* *Amphitryon iniquus*, uxori & liberis à te cæcis ego supersum, ego placida ante aras hostia sto, mortem à te expectans, expetens. *Idem.*

1042. *Errat acies luminum.*] *Herc.* *vehementi labore exagitantis furia defatigatus, tremebundus denique in somnum labitur. Sic autem Sophocles Ajaxem, Euripides hunc ipsam Herculem conspitos prius inducunt, quam menti restitutos.* vers. 1050. & 1078. *Idem.* *Hoc Stesichorus & Panyasis tradidere, addunt Thebani, præ insaniâ ipsum quoque Amphitryonem fuisse occisurum, nisi lapide à Minervâ jacto ictus somno se dedisset, eumque lapidem vocant, auctorem reminiscencia.* ita *Pausan.* in *Bocot.* seu lib. 9. *Delrius.*

1043. *An video*] *Fallor an video, &c.* *Farnabius.*

1045. *Et fessa cervix*] *Nimii labores somnum exciliant.* nam illis vehementes calor excitatur; quo liquantur humores; hi cerebrum petentes ibi refrigerantur, & densati somnum adferunt: vel cum labore nimio vitales spiritus consumantur, refrigeratum corpus vim somni profertè non valet, sed opprimitur. *Vide Argenterium lib. de somno.* unde mirari non oportet tam laboriosum furorem Herculi somnum excitasse. *Delrius.*

1047. *Ut cæsa silvis ornus,*] *Virg. 2. Æneid. Ac veluti summis anti quam in montibus ornus cum ferro accisam, crebrisque bipennibus instant Eruere agricolæ certatim: illa usque minatur, Et tremescit cæsa comam concusso vertice nutat, Vulneribus donec paulatim evicta, supremum Congemuit, traxitque jugis avulsa ruinarum.* Simili comparatione tribus locis *Iliad. d. v. & w.* usus fuit *Homerus:* item *Lucanus lib. 1. Pharsal. & Statius lib. 9. Thebaid. Aut portus mari datura moles.*] *Sic Virgil. 9. Æneid. collapsarunt immania membra. Dat tellus genitum, & clypeum super intonas ingens: Qualis in Euboico Bajarum litore quondam Saxeæ pila cadit; magnis quam molibus ante Constructam faciunt ponto: sic illa ruinam Pronat trahit, penitusque undis illisarecumbit.* *Delrius.* *Aut portus*] *Aut par rupis excisse & ruentis in mare, quæ*

Datura molēs. vivis? an leto dedit
 Idem, tuos qui misit ad mortem, furor?
 Sopor est, reciprocos spiritus motus agit. 1050
 Detur quieti tempus, ut somno gravi
 Vis victa morbi pectus oppressum levet,
 Removete famuli tela, ne repetat furens.

obsequio suo tranquillum reddat mare,
 portumque efficiat. *Farnabius.*

1048. *Motus,*] Scilicet arteriarum.
Vivis?] *Appropinquans Amphitryon*
 inquit, vivis-ne, an idem furor qui te
 tuos occidere coëgit, & te interfecit?
Farnabius.

1050. *Sopor est,*] *Hoc dicit tacta*
arteria vel observatis spirituum meatibus.
Idem.

1051. *Ut somno gravis Vis victa,*]
 Immo, somno gravi *Vis victa morbi,*
 ut habet *Etruscus.* Tali enim opus est
 adversus ingentem vim mali. *Infra:*
Freme devinctum torpore gravi. *Statius*

lib. 10. *Et Aonius longe gravis imminet*
avis. Sic contra *leves* eorum, qui non
 secure dormiunt ac supine. *Horatius:*
Nec leves somnos timor aut cupido Sor-
didus aufert. Medici Latini somnum
 gravem & contra naturam vocant *pres-*
suram. *Cælius Aurelianus l. 1. Acut. 17.*
Atque hæc omnia gravando pressuram
magis quam somnum facere videntur.
Idem alibi oppressionem dicit. Gronov.
Ut somno gravis] Vide quæ ad v. 1041,
Farnabius.

1053. *Tela,*] Clavam, arcum, &
 sagittas ne à somno furens repetat.
Idem.

CHORUS THEBANORUM.

Deos, Sidera, & elementa quæ lymphatis, lunaticis, & mente captis
 dominantur, in luctum, commiserationem & auxilium Herculis Cho-
 rus advocat; somnum, qui furorem sedare solet, precatur, ut gravi
 sopore pressum Herculis menti restituat, pueros denique cæsos deslet.

Lugeat æther, magnusque parens
 Ætheris alti, tellusque ferax, 1055
 Et vaga ponti mobilis unda.
 Tuque ante omnes, qui per terras,
 Tractusque maris fundis radios,
 Noctemque fugas ore decoro,
 Fervide Titan. obitus pariter 1060
 Tecum

1054. *Lugeat æther,*] Cælum cœ-
 lique creator. *Cleanthes, Anaxime-*
nes aliique cum philosophi veteres
tum poëtæ æthera summum Deum
nuncupabant. Tum pater omnipotens
fœcundis imbribus æther, &c. Alii, Æ-
ther Cæli pater, Cælum Saturni, &c.

Cum vero æther sive aër sapissime pro
 Iove ponatur, exponas licebit, Iupi-
 ter Iovisque pater Saturnus calamita-
 tem Herculis filii & nepotis lugeant.
Farnabius.

1057. *Tuque]* O sol; supra vers. 36.
 & vers. 881. *Idem.*

Tecum Alcides vidit & ortus,
 Novitque tuas utraque domos.
 Solvite tantis animum monstribus;
 Solvite superi: rectam in melius
 Flectite mentem. tuque ô domitor 1065
 Somne malorum, requies animi,
 Pars humanæ melior vitæ,
 Volucer, matris genus Astrææ,
 Frater duræ languide Mortis,
 Veris miscens falsa, futuri 1070
 Certus, & idem pessimus auctor:
 Pater ô rerum, portus vitæ,
 Lucis requies, noctisque comes,
 Qui par regi famuloque venis,
 Placidus fessum lenisque fovens: 1075
 Pavi-

1063. *Tantis*] Tam nefando & monitroso furore. *Farnabius*.

1064. *Solvite superi:*] *Etruscus:* *Solvite ô superi.* *Gronovius*.

1065. *Domitor Somne laborum,*] Non modo omnes Deltii, sed *Etruscus* etiam & *Vossianus*, *malorum*. Et hoc certe hic expressius, et si alterum vocabulum pro altero sæpe ponatur. Sic & *labor* significat malum, quo corpus animusve laborat, & *malum* sæpe idem quod *labor*, quo exercitatur, fatigamur. *Virgilius: Adfuerumque malo Ligurem.* Idem de vitibus: *dum frons tenera imprudensque laborum.* Rursum: *sublevat morbi tristisque senectus Et labor.* *Gronovius*:

1067. *Melior*] Quæ nec agit nec cogitat malum, raro patitur. *vel*, quoniam quibusdam magnam si non majorem vitæ partem absumat, quid si dicamus, *major pars*, ut, *at bona pars procerum* pro magna. *Perf. 2. sat. Farnabius*.

1068. *Volucer,*] Oalate somne. filium autem *Iustitiæ Astrææ* gigantis filia vocat, quod beneficio *Iustitiæ* tuto & secure dormitur, qui tamen plerif-

que *Noctis* & *Erebi* filius dicitur. unde & addit *Frater, &c.* Idem.

1069. *Frater*] *Frater Mortis*, quæ ex eadem progenie. *Idem*.

1070. *Veris miscens falsa,*] *Insomnia* vera quandoque, falsa ut plurimum, ut quæ ex *Eburnea porta*. *Idem*.

1071. *Pessimus*] *Frequentiora* enim *somnia* vera ex mentis præfagæ metu, quam læta ex spe. *Idem*.

1072. *Pater*] *Chaos* & *tenebræ* primæ. *Vel*, qui digestionem *juvas*, alis, viresque reparas, adeoque *genitalis*. *Idem*.

1073. *Lucis*] *Laboris diurni*. *Idem*.

1074. *Par regi*] *Ex æquo*. *Idem*.

1075. *Lenisque fovens;*] *Ab Sciliger* est: nam prius vulgari, *foves*. Sed altius sedit *ulcus*, idque tolles *trajecto* hoc versu scriptoque, ut *Florentiæ* habebit: *famuloque venis, Pavidum leti genus humanum Cogis longam discere mortem; Placidus fessum lenisque fove: Preme devinctum, &c.* Quod si defectus præpositionis displicet, quamvis satis frequens, lege: *Pavidum & leti*. *Gronovius*.

Pavidum leti genus humanum
 Cogis longam discere mortem:
 Preme devictum torpore gravi.
 Sopor indomitos alliget artus;
 Nec torva prius pectora linquat,
 Quam mens repetat pristina cursum,
 En, fusus humi sæva feroci
 Corde volutat somnia. nondum est
 Tanti pestis superata mali:
 Clavæque gravi lassum solitus
 Mandare caput, quærit vacua
 Pondera dextra, motu jactans
 Brachia vano: nec adhuc omnes
 Expulit æstus. sed, ut ingenti
 Vexata Noto servat longos
 Unda tumultus, & jam vento
 Cessante tumet. pelle insanos
 Fluctus animi. redeat pietas,
 Virtusque viro: vel sit potius
 Mens vesano concita motu;
 Error cæcus, qua cœpit, eat.

1080

1085

1090

1095

SOLUS

1077. *Mortem:*] I. Douçca fil. legit Noctem. Nox autem longa mors est, cuius somnus imago, & alioqui cum somnus censeatur mors brevis; haud male dicatur assuescere nos longæ illi morti & perpetuo dormiendæ. *Farnabius.*

1078. *Preme*] Tantisper dormiat quoad concoxerit perniciosum hunc humorem, qui furoris causa. *Idem.*

1082. *En, fusus*] Veluti, si quando mare ventorum vi agitur, etiam si ponant venti, non tamen statim cessat undarum æstus: ita quamvis Hercules $\mu\epsilon\lambda\alpha\gamma\chi\lambda\mu\theta\eta\eta\ \pi\epsilon\iota\theta$ somno mulceatur ac sedetur, non tamen plane atrum atque actem humorem expiravit. videte enim quam turbida etiam dormientem vexent insomnia, per somnum enim clavam quærit, quam

dormiturus capiti supponere solet. *Id.* *Sæva feroci*] Quia humor ille ater & acer, quo Hercules abundabat, talia somnia solet excitare, ut sanguineus placida, testibus Hippocrate & Aristotele in libris de Insomniis. accedit, quod furiosi & melancholia perciti flatibus abundant, à quibus immodice concitati humores, monstruosas & contrafactas reddunt imagines, ut in aqua commota videmus. *Delrius.*

1086. *Vacua*] Nec enim invenit, quod quærit. *Farnabius.*

1087. *Pondera*] Clavam. *Idem.*

1089. *Sed,*] Vel etiam furore detineatur. ita nec ipse quod admiserit scelus agnosceret, nec crimini dabitur illi, cui furor arbitrii libertatem ademit. *Idem.*

1097. 84

He r.
 Solus te jam p
 Furore intone
 Sors est man
 Nunc Hercu
 Pectora p
 Ferre lacert
 Victrice ma
 Audiat æthe
 Regina pol
 Qui colla g
 Imo latiam
 Resonet m
 Latæque pa
 Es, qui mel
 Senierat, &
 Pectora r
 Non lun
 Uno pla
 Et tu c
 Suspensi

1097. Sol
 dum est ipso
 fectus & mal
 factissima, &
 me vero si sub
 inque Heru
 lantare. Eran
 1100. Vene
 gentium cele
 Idem.
 1104. 84
 lu 88. Idem.
 gina inferenc
 subiecti vulg
 lu 66. Idem
 1105. Re
 gna hoc est
 hoc est, Pro
 quæque, Re
 1107. Ce

Solus te jam præstare potest
 Furor infontem. Proxima puris
 Sors est manibus, nescire nefas.
 Nunc Herculeis percussa sonent
 Pectora palmis : mundum solitos
 Ferre lacertos verbera pulsent
 Victrice manu : gemitus vastos
 Audiat æther, audiat atri
 Regina poli, vastisque ferox
 Qui colla gerit vinc̄ta catenis,
 Imo latitans Cerberus antro.
 Resonet mœsto clamore chaos,
 Lateque patens unda profundi,
 Et, qui melius tua tela tamen
 Senferat, æther.
 Pectora tantis obsessa malis
 Non sunt ictu ferienda levi:
 Uno planctu tria regna sonent.
 Et tu collo decus ac telum
 Suspensa diu fortis arundo,

1100

1105

1110

1115

Phare-

1097. *Solus*] Proxime innocentiam est ignorantia, quæ, si non sit affectata & malæ dispositionis, reddit facta invita, & peccata excusat. maxime vero si subsequatur dolor: *Chorus itaque Hercules ad penitentiam adhortatur.* Farnabius.

1102. *Verbera*] Planctu, flagellis, gemitu testetur se dolere & pœnitere. *Idem.*

1104. *Æther*,] Cælum, supra versu 68. *Idem. Atri*] Proserpina regina inferorum, qui polo Antartico subjacent vulgo creduntur, supra versu 606. *Idem.*

1105. *Regina*] Moguntinens. *Regia*, hoc est, aula Plutonis. at *Regina*, hoc est, Proserpina. *Delrius*, Etruscus quoque, *Regia*. Gronovius.

1107. *Cerberus*] Quem ab Eury-

stheo dimissum Pluto pristinae custodiae iterum præposuerat. *Farnabius.*

1108. *Chaos*,] Retum & elementorum confusio, cujus imago apud inferos.

1109. *Lateque patens*] Flor. *Lati-que*. Gronovius. *Vnda*] Mare. *Farnabius.*

1110. *Melius*] Melius in aëra, dum insequeris Symphalidas, missa quam in tuos liberos. *Farnabius.*

1111. *Senferat, æther*.] Etruscus: *Senferat aër*. Verius, et si Poëtae confundant. *Gronovius.*

1112. *Tantiis*] Polluta tantis malis, vel furore, ut sup. v. 1062. *Farnabius.*

1114. *Tria*] Cælum, mare, infernus. *Farnabius.*

1115. *Et tu*] Et vos o Hercules tela, arcus, sagitta, &c. *Idem.*

1117. *Pha-*

Supponere sole
 ia humor ille
 es abundabar,
 itare, ut fangu
 Hippocrate &
 Infomniis. accu
 melancholia pe
 a quibus immo
 es, monstruosa
 ant imagines, ut
 demus. *Delrius*.
 Nec enim inve
 rbnabius.
] Clavam. *Idem*.
 Vel etiam furor
 c ipse quod ad
 nec criminati d
 btrii libertatem

1097.

Phaetræque graves, date sæva fero
 Verbera tergo: cædant humeros
 Robora fortes, stipesque potens
 Duris oneret pectora nodis:
 Plangant tantos arma dolores.
 Non vos patriæ laudis comites,
 Ulti sævo vulnere reges;
 Non Argiva membra palæstra,
 Flectere docti, fortes cæstu,
 Fortesque manu; jam tamen ausi
 Telum Scythici leve coryti

1120

1125

Missum

1117. *Phaetræque leves,*] Possis credere leves, quasi exhaustas. Sed mox appellatur, ut tum quoque erat, *Lernæis frequens Phaetræ telis.* Magisque convenit Herculeis viribus, ut Choro videantur graves, quod habet Etruscus. Gronovius.

1119. *Robora*] Clava cæditæ & gravate pectus, humeros, tergum Herculis, exigiteque penas ab eo, quod vobis abusus sit. Farnabius.

1120. *Duris oneret pectora nodis:*] Sic Plautus Amphitruone: *Onerandus est pugnis probe.* Sed vide ne nimis Comicum sit. Vellem in Mss. repetissem: *Duris urat pectora nodis.* Ut virgini, & subverbustus. Gronovius.

1122. *Non vos*] Vos ô Herculis pueri misere peristis, priusquam paternam gloriam possitis per atatem emulari, & morte tyrannos plectere. Farnabius.

1123. *Sævo*] Lexitur & sævos. quod non displicet. Idem.

1124. *Argiva*] Synecdoche pro Græca. Idem. *Palæstra,*] Palæstra & cæstu pro integro pentastilo. Idem. Palæstram à quodam Mercurii filio inventam & nominatam, prodidit Philostratus in Imaginibus. Horatius ipsi Mercurio hanc laudem tribuit l. 1. Od. 10. Pausanias in Attic. Theop. erat exercitatio liberalis, juxta illud Terentii: *Fac periculum in literis, in*

palæstra, in musicis; Quæ liberum est æquum scire adolescentem, salterem dabo. In Arcadiâ inventam scribit Philostratus; noster vocat *Argivam* communinomine, pro Græcâ, ut in illo — *qua vecti Argivi delecti viri.* Palæstra proprie luctationem significat; sed hic, ut alias sæpe, integrum Pentastylum, seu Quinquertium, quo tota puerorum ingenueorum exercitatio constabat: nempe disci jactum, cursum, saltum, luctam, jaculationem. Delrius.

1127. *Telum Scythici leve coryti*] Scribe cum Florentino: *Scythici leve coryti Missum certa librare manu.* Gronovius. *Telum*] Sagittas. Farnab. *Scythici*] Hoc ait, quia Scythæ puerulos adhuc filios sagittis affluefaciebant: ita singularem dexteritatem sibi parabant, & eâ genti suâ laudem, quare Lucanus de Parthis, Scytharum sobole, lib. 8. *Nec puer aut senior lethales tendere nervos Segnis, & à nullâ mors est incerta sagittâ.* Delrius. *Coryti*] Errant in hoc nomine recentiores, qui primam corripunt, & ultimam aspirant: dissentiunt in exponendo veteres: nam Servius corytum interpretatur phaetram, Nonius Marcellus missile. Latini in pronunciano tenuem, quæ est apud Græcos, mutant in mediam. Est autem *κορυτός, τοξοβύχη:* & Silius poeta, qui corytum

Hæ
 Nilum certa
 Tuncque fug
 Nondumque
 Ite ad Sygjos
 Ite innocua
 Limite vita
 Patriusque
 Genus, ô po
 Triste labo
 Vite reges
 tem vocat legit
 celli Imperium
 quodpote proba
 ite enim ponit
 vigiliis: item
 dicit: ille præce
 pterea videri
 Sarmata; Ser
 Leva telum
 pondere mi
 tim.
 1129. Th

Hæ
 Barales excep
 unversif
 it. abom
 Quis h
 Quis h
 Glac
 Extre
 Quas tra

1139. Ca
 1140. No
 1141. Oce
 Item
 1141. Mo

Missum certa librare manu,
 Tutosque fuga figere cervos,
 Nondumque feræ terga jubatæ; 1130
 Ite ad Stygios umbræ portus,
 Ite innocuæ, quas in primo
 Limine vita scelus oppressit
 Patriusque furor: ite infaustum
 Genus, ô pueri, noti per iter 1135
 Triste laboris: ite, iratos
 Visite reges.

tum vocat sagittiferum, ostendit Marcelli interpretationem esse falsam, quod poëtae probant meliores; separatim enim ponit corytum & arcum Virgilius: item corytum & tela Ovidius: ille præterea testatur ejusmodi pharetâ usos Etruscos; hic Getas & Sarmatas; Seneca hoc loco Scythas. *Leve telum* heic intelligo, habile & pondere minus onerosum. *Fabrizius.*

1129. *Tutosque*] Qui pedum velo-

itate freti, salutis fiduciam in fuga ponunt. *Farnabius.*

1130. *Nondumque*] Necdum ausi estis leonem jubatum aggredi. *Idem.*

1135. *Noti*] Generaliter, vel, noti patri vestro qua descendit, rediitque. *Idem.*

1136. *Iratos*] Plutonem & Proserpinam patri vestro indignatos propter vim illatam, vel, ut vers. 610. tristes deos, vel Tyrannos quos Hercul. demiserat. *Idem.*

ACTUS QUINTUS.

HERCULES. AMPHITRYON. THESEUS.

Hercules experrectus & menti restitutus, postquam suos à se interfectos comperisset, manus sibi inferre parat: patris precibus victus sibi parcat, Aibenasque Thesei consilio purgandus proficiscitur.

Quis hic locus? quæ regio? quæ mundi plaga?
 Ubi sum? sub ortu Solis, an sub cardine
 Glacialis Ursæ? nunquid Hesperii maris 1140
 Extrema tellus hunc dat Oceano modum?
 Quas trahimus auras? quod solum fesso subest?

Certe

1139. *Cardine*] Polo Arctico. sup. vers. 6. *Farnabius.*

1140. *Nunquid*] Aut in Hispania ubi Oceanus terræ facit terminum. *Idem.*

1141. *Modum*] Finem, terminum.

ita apud Horatium, modus agri non ita magnus, dicitur. *Delrius.*

1142. *Quas trahimus auras?*] Superas aut inferas? vel sub quo caelo? in qua regione? *Quia subdit,* quod solum fesso subest. *Farnabius.*

Nati cruenta cæde confecti jacent: 1160

Perempta conjux. quis Lycus regnum obtinet?

Quis tanta Thebis scelera moliri ausus est,

Hercule reverso? quisquis Ismeni loca,

Actæa quisquis arva, qui gemino mari

Pulsata Pelopis regna Dardanii colis, 1165

Succurre, sævæ cladis auctorem indica,

Ruat ira in omnes. hostis est, quisquis mihi

Non monstrat hostem. victor Alcidx lates?

Procede: seu tu vindicas currus truces

Thracis cruenti, sive Geryonæ pecus, 1170

Libyæve dominos: nulla pugnandi mora est.

En nudus asto, vel meis armis licet

Petas inermem. cur meos Theseus fugit

Paterque vultus? ora cur condunt sua?

Differte

1160. *Nati*] Pindarus octo fuisse scribit: Izacius quatuor, Onitem, Therimachum, Democoontem, & Creontem, & Creontidem: Apollodorus Therimachum, Creontiadem, Lamium, & Deicontem: Eutripides & Philostatus tres: Higynus duos, Theremachum & Ophytem. *Delvius*.

1161. *Quis Lycus*] Quis tyrannus Lyci similis vel deterior, &c. ille enim me absente regnum occupavit: hic autem reverso me. *Farnabius*.

1163. *Quisquis*] Aliquis ex iis qui Bœotiam, aut Peloponnesum inœolit, indicet mihi hujus cladis authorem. *Idem*. *Ismeni*] Bœotix, quam rigat fl. Ismenus. *Suprà* vers. 333. *Idem*.

1164. *Actæa*] Attica, maritima, ab *ακτων* litus: aliis, ab Athide Cranai filia. *Idem*. *Gemino*] *Ægæo* & Ionio mari. *Suprà* vers. 335. *Idem*.

1165. *Pulsata*] Peloponnesum Pelopi filio Tantalus regis Phrygum regnatam, à quo & nomen habuit illa Peninsula. *Idem*. *Dardanii*] Phrygem fuisse docebo postea: tamen Apollonius lib. 2. Paphlagonem facit; Euphotion, Lydum. *Delvius*.

1167. *Ruat ira in omnes*.] Sic optimus & quicquid hætenus visum librorum, præter unum, in quo *hostes*. Satis placet alterum. *Omnes* dicit quoslibet, quoscunque obvios. Ut apud Horatium: *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum*. Gronovius.

1169. *Seu tu*] Seu tunc liceris interfectum à me Diomedem. *suprà* versu 225. *Farnabius*. *Currus*] Iugales equos, qui carne humana vescabantur. *Idem*.

1170. *Sive Geryonis pecus*.] Florentinus, *Geriona*: ut & verustiores habere Pall. indicavit jam dudum Comelinus. Sic Agamemnone: *Geryone spoliū triformis*. Ut plane liber Etruscus, & alludent alii. Propertius 3, 21. *Geryone stabula*. Silius lib. 13. *Monstrum Geryones immane tricornis ira*. Gronovius. *Geryonæ*] Seu Geryonis abacta pecora, vers. 230. *Farnabius*.

1171. *Libyæve*] Seu Antæum versu 481. & Atlantis hortos vers. 237. *Idem*.

1174. *Ora cur condunt*] Manu inter lacrymandum, vel præ pudore. *Idem*.

F 1175. *Dis-*

que 114
um.
um,
lit?
rruit? 11
nefas?
N.
it, interfecto
Pato. Grono
tem genuerit
a aliqua femina
um, quam qua ego
est. 34. *Farnabius*
estu stetit. *Nor*
s incestare esse vi
; inde incestum
vel adulterio. Q
cti hoc præterit
Ut ipse Hercules
tum dicat? At qui
Stadium prima Th
ibus Polyneices
cujus in satrap
ni satam dicitur
liberata, ut re
n Aeneida. *Hinc*
& parus. *Prima*
ctio: *Pater*
feret. *Vatro*
lo facturam à con
nim prægnationis
Gronovius.
1160.

Differte fletus. quis meos dedit neci 1175
 Omnes simul, profare: quid genitor files?
 At tu ede Theseu, sed tua, Theseu, fide.
 Uterque tacitus ora pudibunda obtegit,
 Furtimque lachrimas fundit. in tantis malis
 Quid est pudendum? nunquid Argivæ impotens 1180
 Dominator urbis? nunquid infestum Lyci
 Pereuntis agmen clade nos tanta obruit?
 Per, te, meorum facinorum laudem precor,
 Genitor, tuique nominis semper mihi
 Numen secundum; fare, quis fudit domum? 1185
 Cui præda jacui? *Amph.* Tacita sic abeant mala.
Herc. Ut inultus ego sim? *Amph.* Sæpe vindicta obfuit.
Herc. Quisquamne segnis tanta toleravit mala?
Amph. Majora quisquis timuit. *Herc.* His etiam pater
 Quidquam timeri majus aut gravius potest? 1190
Amph. Cladis tuæ pars ista, quam nosti, quota est?
Herc. Miserere, genitor: supplices tendo manus.

1175. *Differte fletus.*] Membranz antiquissimæ: *Desertellus*. Vix audeo fateri me dubitasse, an olim fuerit: *Differte lessum*. Notum illud Plauti: *Thetis lamentando lessum fecit filio*. Nic. Heinsius conjiciebat, *Reserte jussi*. Gronovius. *Differte fletus.*] Vt supra, *differte amplexus*. ver. 636. quin missis lacrymis dicite, quis meos, &c. *Farnabius*.

1177. *Tua*] Emphasis, id est, bona fide: Theseus enim amicis erat fidus, utcunq; uxoris fidem non præstaret. *Idem*.

1180. *Nunquid Argivæ potens*] Scribe cum Etrusco: *nunquid Argivæ impotens Dominator urbis*? Tyrannum enim facit, impotentem ejus dominationem toties expertus. Statim corrupti libri: *nunquid infestum mihi Parentis agmen*. Cujus interpretationem excogitavit Scaliger, & fuere, qui sic egerunt. Sed alteri fundus Etruscus. *Gronovius*. *Argivæ*] Euryst. *Farn.*

1183. *Per te,*] *Ordo est*, precor per laudem meorum facinorum. *Farn.*

1185. *Secundum;*] A Iove, cuius numen mihi primum. *Farnabius*.

1186. *Cui præda jacui?*] Quis arma me præsentem diripuit? sic Claudian. — *cui præda feror?* *Deltius*. *Tacita*] *Μὴ κελίς, μὴ ἕτερος*. Sophoc. *Ant.* ne inquire curiosus ea quæ nescire præstat. *τὸ δ' αἰδῶν*. *Farnabius*.

1187. *Vt inultus*] Itane abeant ignota, ut ego non ulciscar? *Idem*.

1188. *Segnis*] Etiam ignavus? *Id.*

1189. *Majora*] Fortis tamen minor tolerabit, ut majora devitet. *Id.*

1191. *Cladis*] Quam vides & nosti, cædes, minima pars est calamitatis tuæ, quam non vides. *innuit multo profus esse, quod ab ipso cæsisunt*. *Idem*.

1192. *Manus.*] Manus mea sibi male conscia refugit contactum patris. Sic infra ver. 1317. *alii exponunt*, pater refugit tangere meas manus, *non placet*. *Idem*.

Quid hoc? manus refugit. hic errat scelus.

Unde hic cruor? quid illa puerili madens

Arundo leto, tincta Lernæa nece?

1195

Jam tela video nostra, non quaero manum.

Quis potuit arcum flectere? aut qua dextera

Sinuare nervum vix recedentem mihi?

Ad vos revertor: genitor, hoc nostrum est scelus?

Tacere, nostrum est. *Amph.* Luctus est istic tuus; 1200

Crimen novercæ. casus hic culpa caret.

Herc. Nunc parte ab omni genitor iratus tona,

Oblite nostri: vindica fera manu

Saltem nepotes: stelliger mundus sonet,

Flammæ & hic & ille jaculetur polus:

1205

Rupes ligatum Caspiæ corpus trahant,

Atque ales avida. cur Promethei vacant

Scopu-

1193. *Hic errat scelus.*] Sic boni libri, & sic in Thyeste vers. 474. *errat hic aliqui dolus.* Ne quem inducant Delitiani codices, *hic erat, vel hoc erat,* venditantes: aut interpretes audiatur conjectantes: *hinc erat scelus.* Gronov. Scelus, cujus auctor me latuit, in his manibus errat.

1195. *Tincta*] Hydræ sanguine & felle tincta. *Farnabius.*

1196. *Non quaero manum.*] Non ambigo de manu, qua iis uti poterit, quod nulla valuit præter meam. *Idem.*

1197. *Quis potuit arcum flectere?*] Bene Gruterus à fronte versus, *Quis:* sed dein liber optimus: *aut qua dextera Sinuare nervos vix cedente mihi.* Hinc illa variatates apud Delitios: ut enim quisque novus accessit librarius, voluit complete versam. Alius, *vix jam cedentem,* quod cum lex metri refuteret, frustra explicatur: alius, *vix pene cedentem:* alius, *pene vix cedentem:* quartus, *vix cedentem,* ut & meæ membranæ. *Vossiana: qua dextera S. nervum pene cedentem.* Vix tamen videtur aliud restitui potuisse quam quod receptum est. *Gronovius.*

1200. *Tacere,*] *ἄσπετος* tacens, consentire videntur. *Farn. Luctus*] Luctus quidem causa tua est; at crimen est Iunonis. *Farnabius.*

1202. *Genitor*] Iupiter. *Idem.*

1203. *Nostri:*] Qui curam non habuisti mei, filii tui à mente abalienati & nepotum tuorum à me interfectorum, vel obliviscere me filium esse tuum. *Sera manu*] Post admissum scelus, quod ante oportuit. *Farnabius.*

1204. *Nepotes:*] Tuos ex me nepotes à me caecos. *Idem.*

1205. *Flammæ & hic & ille*] *Etruscus: Flammæque & hic & ille.* Gronovius. *Hic*] Uterque polus. *Farnabius.*

1206. *Caspia*] Montis Caspii, qui Tauri pars fuit. *Idem.*

1207. *Cur Promethei*] Abicipiat in locum Promethei, cujus Caucaeo catenis alligati jecur renascens assidue depascebatur aquila ob ignem Iovi surreptum, quem tamen jam pœna illa liberavit Iupiter præmonitus à Prometheo, ut à Thetidos connubio abstineret. *Idem.*

Scopuli? paretur vertice immenso feras
 Volucresque pascens Caucaſi abruptum latus,
 Nudumque ſilvis. illa, quæ Pontum Scythen 1210
 Symplegas arctat, hinc & hinc vinctas manus
 Diſtendat alto: cumque revocata vice
 In ſe coibunt ſaxa, quæ in cœlum expriment
 Actis utrinque rupibus medium mare,
 Ego inquieta montium jaceam mora. 1215
 Quin ſtructurum acervans nemore congeſto aggerem,
 Cruore corpus impio ſparſum cremo?
 Sic, ſic agendum eſt; inferis reddam Herculem.
Amph. Nondum tumultu pectus attonito caret.
 Mutavit iras: quodque habet proprium furor, 1220
 In ſe ipſe ſævit. *Herc.* Dira Furiarum loca
 Et inferorum carcer, & fonti plaga

Decre-

1208. Paretur] In meum ſupplicium. *Farnabius.*

1211. *Symplegas*] Symplegades vel Cyaneæ inſulæ ſunt ſcopuli in Ponti Euxini oſtio, quæ ſinguntur concurrentes, eo quod non multum à ſe diſtantes navigantibus modo diſjungi, modo coire videantur. Optat Hercules, ut ubi hæ invicem colliduntur, manu altera ipſe utrique alligatus intermedius concutiat. Vide *Medeam* verſ. 341. *Idem.*

1215. *Ego inquieta montium*] Convenit magnus Scaliger conſcientiam lectoris, an hoc intelligat. Non tantum conſcii nobis ſumus nos hæc recte intelligere, ſed etiam conſcios alios non recuſamus. Optat ſe medium jacere inter duas Symplegades, illarum velut *moram*, impedimentum, obicem: qui eas moretur, veter aut ſatis arctè conjungi aut ruriſus diſtrahi: eamque *moram* inquietam, ſeu quæ identidem à commiſſis ſcopulis ſollicitetur, impetatur, inquietetur. Vt apud Virgilium, Abantem pugna nodumque *moramque*: apud Florum, *ſcopulus & nodus & mora publica ſecuritatis Anto-*

nii: in proſis Senecæ, *commiſſuras & moras*, quod etiam male ſollicitant. Scaliger, in *quieta mora*: explicatque, in illa mora, in illo quieto momento, idque jam oſtentant aliquæ editiones. Veſtram fidem, Viri doctiſſimi! hoc-cine eſt Latine loqui? *Gronovius.* Egi Moram iis injiciam, corpore ſcil. meo ne coëant, interjecto. *Farnabius.*

1216. *Quin ſtructurum*] Aut cur non potius ipſe in conſtructuram pyram me conſicio? *triſte de morte ſua omen.* *Idem.*

1217. *Impio*] Natorum à me impie effuſo. *Idem.*

1218. *Reddam*] Vt qui prius iſi fuerim.

1219. *Nondum*] Non receſſit furor ejus in totum. *Farnabius.* Tumultu pectus attonitum caret.] *Etrufcus*, attonito. Sic in *Thyefte*: *Fateor, tumultus peſtora attonitus quatit.* Hypallage frequenti. At mox: *In ſe ipſe ſævit: non furit*: quod fruſtra adjutum irit *Lipſius.* *Gronovius.*

1220. *Mutavit iras*:] Ab aliis in ſe. *Farnabius.*

1221. *Dira*] Supplicii loca. *Idem.* 823; Es

H
 Decreta
 Uterius Er
 Hæc me ab
 Manſurus ſ
 Quis vos pe
 Deſtere di
 Lachrima
 Date huc
 Tibi tela
 Rumpem
 Ardebit n
 Phœrera
 Dent arm
 Cremabo
 Thoj. Qu

1213. E
 pulatim
 pro cre
 1214
 rum in
 ſi perſon
 1215. O
 ut in lacry
 deſtere coe
 1216. Da
 1217. Tib
 ſuam ſu
 et dicitur
 corne ſu
 ſena com
 ram, mo
 ſta quæ
 mina Qui
 cuncta, C
 ois, que
 Idem.
 1219. A
 Idem.
 1219. P
 cremabo m
 loquæ eſt
 ſuſi. Idem
 1217. N

Decreta turbæ, & si quod exilium latet
 Ulterius Erebo, Cerbero ignotum & mihi,
 Huc me abde tellus: Tartari ad finem ultimum 1225
 Mansurus ibo. peccus ô nimium ferum!
 Quis vos per omnem, liberi, sparsos domum
 Deslere digne poterit? hic durus malis
 Lachrimare vultus nescit. huc enses date;
 Date huc sagittas; stipitem huc vastum date. 1230
 Tibi tela frangam nostra; tibi nostros puer,
 Rumpemus arcus, ac tuis stipes gravis
 Ardebit umbris: ipsa Lernæis frequens
 Pharetra telis in tuos ibit rogos.
 Dent arma pœnas: vos quoque infaustas meis 1235
 Cremabo telis, ô novercales manus.
Thef. Quis nomen unquam sceleris errori addidit?

Herc.

1223. *Et si quod exilium latet*] Copulativam & hic & sequenti versu loco priorè arcer liber optimus. Gronov.

1224. *Erebo,*] Infernalium fluviorum infimo. *Farnabius.* Qui omnia ibi perstrutus sum. *Idem.*

1226. *O nimium*] Quod non solvatur in lacrymas, sed quis vos digne deslere poterit? &c. *Idem.*

1228. *Durus*] Induratus malis. *Id.*

1231. *Tibi tela*] *Conversus ad unum filiorum dicit,* Tibi sagittas frangam: *ad alterum,* tibi arcum: *ad tertium conversus dicit,* tuis manibus quasi inferiæ comburetur clava hæc; *ad quartum,* tuo rogo ardebit pharetra, atque ita quatuor *Herculem filios (quorum nomina Quitem, Therimachum, Democonta, Creontiadem ferunt) interfecisse vult,* quos alii duos, alii octo statuunt. *Idem.*

1233. *Lernæis*] Suprà vers. 1194. *Idem.*

1235. *Vos quoque*] Vosque una cremabo manus meæ, quæ nimis obsequæ estis odio novercæ meæ Iulonis. *Idem.*

1237. *Nomen sceleris errori indidit?*]

Sic Aldus. *Deltrius dedit.* Pall. omnes & cum illis *Gruterus addidit:* quæ lectio cæteras prægravat fulta codicis Etrusci auctoritate. Habet aliquid veneris arcant hoc verbum. Apud Virgil. *Teuctris addita Iuno;* Macrobio est, *adfixa & per hoc infesta, inimica & infesta:* notaturque sic dixisse Lucilium: *Si mihi non prator stet additus atque agitet me.* Sane tam honos additur quam contumelia: tamen frequenter adhibetur in pejorem partem. Virgilius 1. *Georg. malum virus serpentibus addidit atris.* Et, *Mox & frumentis labor additus.* Plautus *Captivis* 201. *multam oculis miseriam additis.* Nam in loco vexatissimo nihil adhuc *Camæarii* lectioe commodius vidi. Sic *addere virgas,* apud Livium, lib. 26. *Liber, viro furti adde virgas, & in eum primum lege age.* Et sic scribendum apud Silium lib. 2, 591. *agit addita Erinnyis, non abdita,* ut editur. Nam in factis ejusmodi *cuncto sua regnat Erinnyis Peltore,* ut de Lemniis mulieribus loquitur Statius. *Idem* Silius alibi: *nascentique addita sara.* Arnobius lib. 1. *Morsu animam serpens tollit,* mala-

Herc. Sæpe error ingens sceleris obtinuit locum.

Thef. Nunc Hercule opus est. perfer hanc molem mali.

Herc. Non sic furore cessit extinctus pudor, 1240

Populos ut omnes impio aspectu fugem.

Arma, arma, Theseu, flagito propeere mihi

Subtracta reddi. sana si mens est mihi,

Referte manibus tela : si remanet furor,

Pater recede. mortis inveniam viam. 1245

Amph. Per sancta generis sacra, per jus nominis

Utrumque nostri, sive me altorem vocas,

Seu tu parentem ; perque venerandos piis

Canos, senectæ parce desertæ precor,

Annisque fessis : unicum lapsæ domus 1250

Firmamen, unum lumen afflicto malis

Temet reserva. nullus ex te contigit

Fructus

maledicam si primordiis rerum, quod tam seava prodigia genituris spirantibus addiderunt. Quem locum olim contra Stewechium, Gelenium, Vrsinum, Heraldum defendebamus, accepto ipsa maledicam si, propria quadam Arno-bio figura, pro illo, an maledicam. His omnibus additum est, male, infeliciter, vice pœnæ additum. Sic errori nomen sceleris additum, est, error vocabulo sceleris infamatus. Ovidius lib. 9. met. namque hoc avus Eurytus illi Addiderat nomen. Vbi tamen sine crimine est. Cæterum hunc versum, ut & Nunc Hercule, Amphitruonis personæ assignat Florentinus. Gronov.

1239. *Nunc Hercule*] Nunc tibi opus est solita tua tolerantia. *Farnab.*

1240. *Non sic furor*] Nec tamen adeo mihi pudorem excussit furor, ut tanto sceleri superesse velim, & perfrecta fronte occurram hominibus, qui me horrentes fugiant è conspectu meo. *Farnabius.*

1243. *Sana*] Quæ sciar uti armis. vel quæ sentiat quid admiserim, statuatque pœnas sceleris exigere. *Idem.*

1245. *Mortis inveniam viam*] Sic

liber optimus & omnes, præter unum: sic postulat sensus. Viriliore, *inveni,* & aurium isto judicio fruatur, qui vollet : nos nihil offendimur veteri religione. Anchises apud Virgilium : *Ipsæ manu mortem inveniam.* Gronovius, *Mortis*] Etiam absque armis mortem inveniam. mori enim certum est. *Farnab.*

1246. *Per sancta generis sacra,*] Per sancta generis jura mutuaque patris precor. Vel per sacrificia gentilitia. *Id.* Gentilitia sacra intelligit : quorum mentio apud Livium lib. quæ gentilibus erant communia. Gentiles vero dicuntur, qui ex eodem genere orti sunt, ut Sex. Pompeius scribit. & qui simili nomine appellantur, ut ait Cincius, gentiles mihi sunt. Quo sensu, secundum quosdam Cicero Servium Tullium regem gentilem suum appellavit, cum interim ab eo genus non traheret. vide Paul. Manutium ad 1. epistol. famil. Ciceron. *Delirium Nominis*] Alumnus & parentis. *Farnab.*

1251. *Vnum*] Te mihi amicis destituto, soli, seni, malis afflicto solum unicum reserva. *Farnabius.*

1252. *Nullus*] Hactenus de te absente

Fructus labor
Autem
Rerum
Amicitia
Fructus
Hic. Cur
Morerque
Mentem
Etiam furor
Animo meo
Amph. Perim
Amph. Genit
Amph. Mem
Unus à te
Herc. Veni
Laudanda
Succurre
Seu tristi

fructus sollicit
licet ut præ
1239. Mo
Nunc hæc
quod melius
luta. Aliter
demonstrat
de sententi
per se acco
ante dicitur
bet optime
Gronovius
1239
dicitur ver
1240. M
& laude dicit
ruffa de sceler
1241. Fa
nec culpam
li. item.
1242. M
est illi à mo
1243. Per
que placet

Fructus laborum. semper aut dubium mare,
Aut monstra timui. quisquis in toto furit
Rex sævus orbe, manibus, aut aris nocens, 1255

A me timetur. semper absentis pater
Fructum tui, tactumque & aspectum peto.

Herc. Cur animam in ista luce detineam amplius,
Morerque, nihil est: cuncta jam amisi bona:

Mentem, arma, famam, conjugem, natos, manus; 1260
Etiam furorem. nemo polluto queat

Animo mederi: morte sanandum est scelus.

Amp. Perimes parentem? *H.* Facere ne possim, occidam.

Amp. Genitore coram? *Herc.* Cernere hunc docui nefas.

Amph. Memoranda potius omnibus facta intuens, 1265
Unus à te criminis veniam pete.

Herc. Veniam dabit sibi ipse, qui nulli dedit?

Laudanda feci iustus, hoc unum meum est.

Succurre genitor, sive te pietas movet,

Seu triste fatum, sive violatæ decus 1270

Virtu-

sente sollicitus fui: mihi jam tandem
liceat tua præsentia frui. *Farnabius.*

1255. *Manibus, aut aris nocens.*]

Notat Raphelingius, in aliis esse *armis*:
quod melius etiam judicat manus il-
lustris. Alii explicant in homines cru-
delem, in deos impium. Et nimis laxè,
& non satis. *Aris nocentem*, intellige,
per aras nocentem, qualis fuit *Bufris*:
unde *illaudati Bufrisidæ ara*. Statim li-
ber optimus etiam, *A me timetur*.
Gronovius.

1258. *Cur animam*] Non est cur
diucius vivam. *Farnabius.*

1260. *Manus*;] Quondam egregia
& laude digna aggressus, nunc dedeco-
rosa & scelerata. *Idem.*

1261. *Furorem*] Quo me tenente
nec culpam agnovi, nec dolorem sen-
si. *Idem.*

1262. *Morte*] Insanæ menti nulla
est nisi à morte medela. *Idem.*

1263. *Perimes parentem?*] Hoc quo-
que *Florentiæ* dicit *Amphitruo*; nec

non sequens: *Genitore coram?* Et vi-
detur *Theseus* demum interfari ver-
su 1271. *Gronovius.* *Perimes*] An te
collendo eris mihi causa mortis? *Farn.*
Facere] Imo ipse me occidam, ne
quando in furorem relapsus te interfe-
ciam, ut nuper, &c. *Farnabius.*

1264. *Genitore*] An te occides co-
ram patre? *Farnab.* *Cernere*] Assue-
feci eum hujusmodi spectaculis, qui in
conspectu ejus interfeci uxorem & na-
tos. *Idem.*

1265. *Memoranda*] Cæteras tuas
virtutes perpende, iisque hanc unam
condona.

1266. *Veniam*] Egone, qui ab aliis
fontibus pœnas poposci, mihi igno-
scam? *Farnabius.*

1268. *Laudanda*] Ab *Eurytheo*
iustus, laudanda feci, scelus hoc à me
profectum est. *Idem.*

1269. *Pietas*] Nepotum cædis pia
vindicta. *Vel*, filii tui sibi & aliis dete-
stabilis commiseratio. *Farnab.*

Virtutis : effer arma; vincatur mea
 Fortuna dextra. *Theb.* Sunt quidem patriæ preces
 Satis efficaces. sed tamen nostro quoque
 Movere fletu. surge, & adversa impetu
 Perfringe solito : nunc tuum nulli imparem 1275
 Animum malo resume. nunc magna tibi
 Virtute agendum est; Herculem irasci veta,
Herc. Si vivo, feci scelera: si morior, tuli.
 Purgare terras propero : jamdudum mihi
 Monstrum impium, saxumq; & immite, ac ferum 1280
 Oberrat : agedum dextra, conare aggredi
 Ingens opus, labore bislæno amplius.
 Ignave cessas? fortis in pueros modo,
 Pavidasque matres? arma nisi dantur mihi,
 Aut omne Pindi Thracis excindam nemus, 1285
 Bacchique lucos, & Cithæronis juga
 Mecum cremabo : tota cum domibus suis,
 Dominisque recta, cum Deis templa omnibus
 Thebana supra corpus excipiam meum,
 Atque urbe versa condar. & si fortibus 1290

Leve

1275. Nulli] Nulli malo inferio-
 rem, imo majorem. *Farnabius.*

1277. Virtute] Ut te virum præ-
 beas. *Idem.* Herculem] Dolorem
 tuum, iramque vince. *Idem.*

1278. Si vivo,] Si mihi post tale
 flagitium vitæ usum indulsero, vide-
 bor consulto fecisse & approbare. *Id.*
 Si morior,] Si vero morte ulciscar,
 cedat per vim aliunde illaram & ex-
 trinseco morbi impulsu hoc pete-
 trasse. *Idem.*

1280. Monstrum] Monstruosum sc.
 scelus hoc meum. *Idem.*

1281. Agedum] Aggredere itaque,
 ô dextra, hoc monstrum extingue, cu-
 jus laboris gloria duodecim illorum à
 te gestorum laudem superabit. *Idem.*

1284. Pavidasque] Per indignatio-
 nem dixit, pro matrem pavidam. ut
Theb. 368. *Med.* 1005. *Agam.* 122. *Id.*

Miss. uno consensu omnes, Pavidasque
 matres. & recte. sicut enim sæpius uti-
 tur plurali numero auctor noster, id-
 que elegantè, ad augendam invidiam,
 cui malo dum medicinam non neces-
 sariam adhibere conantur imperiti,
 gravius multo afficiunt. *Commel.* *Ar-*
ma nisi dantur mihi] Etruscus, dantur,
 & sequenti, excidam. Gronov.

1285. Pindi] Montis in confinibus
 Thessaliæ versus Thraciam. *Farnab.*

1286. Bacchique] Sylvas incæduas
 prope Thebas, quæ Baccho consecra-
 tæ sacrificiis lucent. *Idem.*

1290. Et, si] Quod si domus, tem-
 pla, mœnia, portæ septem, universa
 urbs Thebarum nimis leve pondus sit
 ad me opprimendam, vertam ego in
 caput meum omnia inter terram &
 cælum summum. *Vel,* molem ipsam
 terræ, quæ in medio librata suo in-
 terposita

Leve pondus humeris mœnia immissa incident,
 Septemque opertus non satis portis premar,
 Onus omne media parte quod mundi fedet,
 Dirimitque superos, in meum vertam caput. (lis, 1295
Amph. Reddo arma. *Herc.* Vox est digna genitore Hercu-
 Hoc

terpositu alterum hemisphaerium, seu
 cœli faciem mediam ab altera separat
 & occultit. *Farnabius.*

1291. *Mœnia inversa incident,* Non
 alii legunt *immersa*: ut supine anno-
 tat homo eruditus: sed est ea vet. co-
 dicis unius interpolati lectio pro *im-*
missa: quod servat Etruscus, omnes-
 que alii: neque est mutandum. Neque
 elegantius *excident*, ut visum non ne-
 mini: conjungendum enim, *leve pon-*
us incident: si, inquit, immissa & con-
 jectâ in me mœnia hos humeros non
 gravabant, depriment. *Immissa inci-*
dent, ut apud divinum Poëtam, *Lapsa*
cadunt folia. Gronovius.

1293. *Media parte qua mundus se-*
det, Duas afferunt explicationes:
 unam de toto quod inter terram &
 cœlum supremum interjacet: alteram
 de mole ipsa terra. Prior est nugato-
 ria, posterior vera. quod ut certius sta-
 tuas, emenda ex Florentino: *Onus*
omne media parte quod mundi sedet. Hoc
 enim superos dirimit, puta nos & An-
 tipodas. *Idem.*

1295. *Redde arma. A. Vox est*]
 Quamquam decrevit vitii summi, qui
 personas aliter ponunt, eos errare: ta-
 men verum est, quod notat Delrius,
 hæc fringere & jacere, qualia peccare
 non solet hic auctor. Neque culpa est
 ejus (didicimus ex Etrusco exemplari)
 sed libratorum, qui & verba leviter
 corruperunt, & personas male sic or-
 dinarunt. Caput igitur hujus versus
 dandum est Amphitruoni. Is animad-
 vertens amotis armis Herculem magis
 irritari, & prope secundum furorem
 esse, satius ducit ea restituere nondum
 profus efferato: id quod facit simul
 cum his dictis: *A. Reddo arma.* Ita
 namque Florentinæ legitur, non *Redde.*

Quæ Hercules recipiens, paullo pla-
 cator, ait: *H. Vox est digna genitore*
Herculis: facis quod te dignum est:
 neque enim decet, qui Herculis audiat
 pater, instrumenta gloriæ filio invo-
 lare aut arcere. Potro Hercules tenens
 manu telum, & inspicens, & stimu-
 lans dolorem suum ad manus sibi adde-
 rendas ait. *Hoc en peremptus spiculo*
cecidit puer: quibus mactatum filium
 & patrum patricidium sibi ipse ex-
 probrat. At leniens invidiam facti
 Amphitruo subjicit opportune arien-
 tem illum, *telum manu fugisse*, ceu
 non tantum bonus imperator, verum
 etiam jurisconsultus. *A. Hoc luno te-*
lum manibus emisisti tuis. Immo non tu
 auctor hujus mali, sed divum regina,
 quæ in feriendo puero tuis neciis atque
 inviti manibus usa est: quæ fecit, ut
 telum manu fugeret. Hercules nihil
 motus hac extenuatione facti, magis
 aperit consilium de se interficiendo:
H. Hoc nunc ego utar. Fuerit ante hoc
 telo usa Iuno: nunc duntaxat ipse ego
 utar. Territus tam præcipiti denuncia-
 tione Amphitruo, & ad ultimum ti-
 moris admotus non invenit verba,
 quibus eum pergat dehortari, sed ex-
 tremum metum suum & summam sol-
 licitudinem rebus & argumento ex-
 hibet: *A. Ecce quam miserum metu*
Cor palpitat, pectusque sollicitum ferit.
 Ita namque Florentinus, neque aliter
 legendum est. Est autem illud, quod
 Ovidio: *Astonii micuere sinus.* Et,
Corque timore micat. Et, *Corda micant*
regis. Manilioque: *magnis concita causis*
Corde micant. Pergit tamen Hercu-
 les, & telum in se vertit, dicens:
H. Aptata arundo est. Ita stanti & de
 extremo momento deliberanti trepidus
 rursum instat Amphitruo: *A. Ecco*

Hoc en peremptus spiculo cecidit puer.

Amph. Hoc, Juno, telum manibus emisit tuis.

H. Hoc nunc ego utar. *A.* Ecce, quam miserum metu Cor palpitat, corpusque sollicitum ferit.

H. Aptata arundo est. *A.* Ecce, jam facies scelus 1300

Volens, sciensque. pande, quid fieri jubes?

Nihil rogamus; noster in tuto est dolor.

Natum potes servare tu solus mihi,

Eripere nec tu. maximum evasi metum.

Miserum haud potes me facere, felicem potes. 1305

Sic statue quidquid statuis, ut causam tuam

Fa-

jam facies scelus Volens sciensque : & hujus unius personæ est omnis sermo usque ad versum 1314. ubi responder jam sedatus & concedens Hercules. *Gronovius. Genitore*] Quæ & me tam fortis viri patrem fortitudinis admoneat, doceatque morti. *Et cum dicto petit arundinem. Farnabius.*

1300. *Iam facies*] Tibi & patri mortem inferendo. *Idem.*

1301. *Volens*,] Sanus, non per futuri erroris & ignorantiam, ut dudum. *Idem.*

1302. *Nihil rogamus*,] Vox adeos, quos desperamus exorari posse, qui que ut ait Cicero 2. fam. 17. *deteriores sunt rogati.* Pro *Quinctio*: *Quod si facere nolit*, atque *inhibuerit ejusmodi rationibus illum ad suas conditiones perdere, sese nihil precari, & si quid agere velit, iudicii defendere.* *Gronovius.*

1303. *Tu solus mihi, Thefeu, ipse necdum*] Merito ineptissime exteri illam diphthongum censuerunt summi viri: sed restituere locum totum non erat nisi codicis Etrusci. Ejus est: *tu solus mihi*, *Eripere nec tu. maximum evasi metum.* Continuaturque omnia sub una Amphitruonis persona, neque vel Thefei vel Herculis hic admittuntur partes. Verba sunt desperantis de pervincenda obstinatione Herculis, eoque precibus omissis jam indignantis & susque deque habere se fingentis,

quicquid tandem in se consulat. Quod naturaliter evenit, ut magnis precibus nostris rejectis dolore accendamus in iram, & quod rogamus, prope impetratum nolumus, sed & verbis contrariis interdum indignationem testemur. Ita tamen desperat & oburgat, ut arte interim spem & hortamenta ingerat. Age, inquit, quando non potes flecti, fac, aperi & monstra, quod me vis cogisque facere: (hoc est enim: *pande, quod fieri jubes*: occide te, quod vis, ut ego quoque faciam, & me occidam) desino precum, cessat & dolor: venit in mentem, te quidem posse, parcendo tibi, servare mihi natum: sed nec tu, licet te interficias, potes illum mihi eripere. (Sive quia antecedere & prior mori constituit, sive quia etiamsi mortuo, filio tamen Hercule, erat futurus gloriosus.) Liber igitur sum me, tu: neque enim potes mihi, ut nunc est, miseriam augere; potes minuere: quod si non fiat, non tam malum est desperantibus non levari, quam bonum est miseros fieri non posse. Et quæ sequuntur sine dubio ejusdem Amphitruonis. Sed & *Flor. potes facere, sine tu me.* Ita que Nic. Heinsius: *potes efficere.* *Gronovius.*

1305. *Miserum*] Miseriorem me reddere non potes tua morte, felicem, si vivas.

1306. *Sic statue*] Ad Herculem, jam

H
Famque
Aut vivis, a
Folique
In ore prim
Vitam dat
Letale ferr
Hic, hic ja
Hic. Jam
Succumb
Eat ad lat
Viramus.
Thefeu,
Scelerata
Hac nixu
Pellam d
Ubi me

jam delit
verit: e
militans
1306.
rentia vive
necis. Farn
jam sentim
1309. Fy
formidit,
paulo non
1310. N
em 130. in
creta hac
si dicitur
Jam n
ris am
in vica
Tarde
nescio
dibus, si
lib. 2. de
1312.
rituam:
ceterum ha
in veris q
pa & in

Famamque in arcto stare & ancipiti scias.
 Aut vivis, aut occidis. hanc animam levem,
 Fessamque senio, nec minus quassam malis,
 In ore primo teneo. tam tarde patri 1310
 Vitam dat aliquis? non feram ulterius moram,
 Letale ferro pectus impresso induam:
 Hic, hic jacebit Herculis sani scelus.
Herc. Jam parce, genitor, parce; jam revoca manum.
 Succumbe virtus, perfer imperium patris. 1315
 Eat ad labores hic quoque Herculeos labor;
 Vivamus. artus alleva afflictos solo,
 Theseu, parentis: dextra contactus pios
 Scelerata refugit. *A.* Hanc manum amplector libens:
 Hac nixus ibo, pectori hanc ægro admovens 1320
 Pellam dolores. *Herc.* Quem locum profugus petam?
 Ubi me recondam? quave tellure obruam?

Quis

jam deliberata morte ferocior se convertit: non supplicans, ut prius, sed minians. *Delrius.*

1308. *Aut vivis*] Nisi mutata sententia vivere statuas, mihi causa eris necis. *Farnab. Levem,*] Quæ mihi jam seni misero facile discedat. *Idem.*

1309. *Fessamq; senio, nec minus quassam malis,*] *Etruscus: nec minus fessam malis,* non insuavi repetitione. *Gronov.*

1310. *In ore*] *Φυξὺν ἐπιχέειλεσθαι ἔπος,* in primotibus labris, in extrema hac statione, hinc signo quasi dato facile avolaturam. *Farnabius.*

Tam tarde] Tanrum rogatus, cunctaris adhuc vitam, id est, causam cur in vita maneam, donare mihi patri? *Tarde*] Hoc addit, quia multum beneficio detrahit, qui cunctatur. bis dabis, si cito dederis. Vide Senecam lib. 2. de benefic. c. 12. & seqq. *Delr.*

1312. *Letale ferro pectus impresso induam:*] Recte sic *Cruterus,* & auctorem habet *Florentinum:* non etiam in versu, quem addit ex *Thyeste,* quamvis & in *Rhetorum* libellis factato:

Brutium Coro feriente pontum. Sic, inquam, liber optimus. *Gronovius.*

1313. *Sani*] Volentis ac scientis, ut modo vers. 1330. *Farnabius.*

1315. *Succumbe*] Cedar justitia, quæ impietatem meam in natos vindictura erat, pietati in patrem. *Idem.*

1316. *Hic quoque*] Quod dolorem meum vicerim, & quod, ut patrem servem, tantæ impietatis conscientia superstes esse velim. *Idem.*

1317. *Vivamus*] Ego, & propter me pater. *Idem.* *Artus*] Tu, o *Theseu,* tolle humo patrem, manus meæ pollutæ non audent tangere. vide sup. vers. 1192. *Idem.*

1319. *Hanc manum*] Hanc Herculis manum amplector potius. *Idem.*

1321. *Quem locum*] Coegistis me vivere, sed in qua orbis parte latebo, ubique notus? aut quo flumine vivo ablutus expurgabo me, cui alto infixæ animo sedet tam diræ impietatis memoria? *Idem.*

1322. *Quave tellure obruam?*] *Etruscus: obruat.* *Gronovius.*

Quis Tanais, aut quis Nilus, aut quis Persica
 Violentus unda Tigris, aut Rhenus ferox,
 Tagusve Ibera turbidus gaza fluens, 1325
 Abluere dextram poterit? Arctoum licet
 Mæotis in me gelida transfundat mare,
 Et tota Tethys per meas currat manus,
 Hærebit altum facinus. in quas impius
 Terras recedes? Ortum, an Occasum petes? 1330
 Ubique notus perdidit exilio locum.
 Me refugit orbis. astra transverfos agunt
 Obliqua cursus; ipse Titan Cerberum
 Meliore vultu vidit. ô fidum caput
 Thefeu, latebram quære longinquam, abditam. 1335
 Quoniamque semper sceleris alieni arbiter
 Amas nocentes, gratiam meritis refer

Vicem-

1323. *Tanais*,] Scythiæ fl. *Farn. Nilus*,] Ægypti fl. *Idem.* *Quis Persica Violentus unda*] Equidem in Persicum sinum fertur Tigris: sed an hoc satis causæ, cur ejus unda *Persica*? Sane magna potestatum licentia in gentium vicinarum nominibus inter se confundendis. An mavis, quod placebat Nic. Heinio: *percisa Violentus unda Tigris*. nam à celeritate, qua defluit, nomen illi inditum vult Curtius. *Gron. Persica Tigris*,] Qui in Armenia majore nascens magnam Asiæ partem perfluens in sinum Persicum defertur. fl. rapidissimus, unde & nomen habet: sagittam enim Persæ Tigrin appellant; & hinc feræ nomen. *Farn.*

1324. *Ferox*,] Ipse fl. impetuosus, vel propter feroces accolæ Gallos & Germanos, quos distinguit. *Idem.*

1325. *Tagusve*] Fl. Lusitanæ, quæ Iberiæ; id est, Hispaniæ pars. *Idem. Gaius*] Aureis arenis. *Idem.*

1327. *Mæotis*] Palus Scythiæ. *Id. Mare*,] Septentrionale, vel Euxinum. *Idem.*

1328. *Tota Tethys*] Vxor Oceani, *Metonym.* mare. Mari autem polluta

cuncta expiari credebantur: *Θάλασσα κλύει πάντα τὰ ἀνθρώπων κακά. Idem.*

1332. *Me refugit*] Homines me abhorrent, dii oderunt. *Idem.*

1333. *Ipse*] Sol plus obscuratur me viso, quam Cerbero. vid. vers. 60. *Idem.*

1334. *Ofidum*] *Ὁ φίλη καὶ φιλὸς πῶς ἐπίσσει.* Qui Pirithoo fidus extitisti comes in rapienda Proserpina, mihi in furore meo. *Idem.*

1336. *Quicumque semper*] Quando solum alloquitur Thesea, & illum amare dicit etiam nocentes, propter Pirithoom, ne in scelere quidem relicto, nemo non videt ineptum hinc illud, *Quicumque.* Succurrit in tempore codex Etruscus: *Quoniamque semper. Quæ* omnino vera lectio est. *Gronovius.*

1337. *Amas nocentes*,] Hoc dicit, quia Thefeu amaverat Pirithoom, atque eum juverat in rapienda Proserpina; nunc se liberis necantem & summum furem furorem non desererat. *Delrius. Meritis*] Ego bene de te merui, cum te catenis infernis exem-
 tum,

Vicemque nostris : redde me infernis precor
 Umbris reductum, meque subjectum tuis
 Restitue vinclis. ille me abscondet locus.
 Sed & ille novit. *Theſ.* Noſtra te tellus manet.
 Illic ſolutam cæde Gradivus manum
 Restituet armis. illa te, Alcida, vocat
 Facere innocentes terra quæ ſuperos ſolet.

1340

rim, ſupra verſ. 805. tu referes mihi
 hanc gratiam, ſi me vinclis illis reſti-
 tuas. *Farnabius.*

1341. *Noſtra*] Athenas, quæ patria
 mea & regnum, profectus expiabile,
 nam & ibi Mars à Neptuno in judi-
 cium vocatus de cæde filii ſui Halirro-

chii omnium deorum ſententiis abſo-
 lutus eſt. *Idem.*

1343. *Illave, Alcide, vocat,*] Etruſ-
 cus, *Alcida.* Lege cum Nic. Heinfio:
Alcida. Vt ſequenti tragædia: *Bonum*
eſt, Theſta, quod mala ignota tua
Gronovius.

L. AN-